

Scan

**ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช**

นางพวงเพชร เส็งสุข

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2552

**Political Relationship between Keereewong Community and
Gumlone Subdistrict Administrative Organization,
Lansaka District, Nakhonsrithammarat Province**

Mrs. Pongpet Sengsuy

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

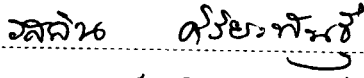
School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงศ์กับองค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อและนามสกุล นางพวงเพชร เส็งสุข
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรวัลญช์ โรจนพล)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์อุปนรรต พรหมอินทร์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
วันที่ 19 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ศึกษา นางพวงเพชร เส็งสุข **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้นำชุมชนศิรีวง จำนวน 3 คน กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน จำนวน 3 คน คือ ประธานสภา นายก และปลัด และการสนทนากลุ่มย่อยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนสมาชิกในชุมชนศิรีวง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน มี 3 ลักษณะ คือ 1.1 การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง การเป็นหัวคะแนนและฐานเสียงให้กับนักการเมืองและช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง 1.2 การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนศิรีวง โดยการรวบรวมเสนอข้อเรียกร้องของชุมชน เสนอแผนงานและโครงการ การกำหนดนโยบายการเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล และ 1.3 การเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการตรวจสอบการจัดสรรงบประมาณ การใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล การตรวจสอบด้านการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการตรวจสอบด้านการกำหนดกิจกรรมและการดำเนินการตามโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน ก่อให้เกิดผลกระทบ 3 ประการ คือ 2.1 ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง การเกิดระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง และการทุจริตคอรัปชั่นในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น 2.2 ผลกระทบต่อชุมชนศิรีวง อาทิ การที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการสนองตอบ การดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลตรงตามความต้องการของชุมชนศิรีวง รวมทั้งการมีบทบาทของชุมชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และ 2.3 ผลกระทบที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ ประสิทธิภาพประสิทธิผลของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลตรงตามความต้องการของชุมชนศิรีวง

คำสำคัญ ความสัมพันธ์เชิงการเมือง ชุมชนศิรีวง องค์การบริหารส่วนตำบล นครศรีธรรมราช

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์รศ.ลิน ศิริยะพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร. วรวัลลภ วัฒนผล ที่ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์สอบการศึกษาค้นคว้าอิสระและให้คำแนะนำในการจัดทำรูปแบบการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับสมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของคณาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และช่วยเหลือในด้านข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งพี่น้องภักดิ์ กิตติรัตนมงคล พี่อารีรัตน์ อินจ้อย และเพื่อน ๆ ในคณะรัฐศาสตร์ทุกท่าน โดยเฉพาะคุณภคินี ผ่องขำ รวมถึงคุณนิพัฒน์ บุญเพ็ชร รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน ส.ต.ต.หญิงมณฑาทิพย์ ชุมทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และประชาชนในชุมชนศิรีวง ผู้นำชุมชนศิรีวง นักการเมืองและข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์ และเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ขึ้นมา

ท้ายที่สุดนี้ ความดีและความสำเร็จทุกประการ ผู้วิจัยขอมอบให้กับคณะรัฐศาสตร์และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คุณพ่อกระจ่าง คุณแม่เอื้อน เจริญชน พี่สาวและพี่ชาย รวมทั้งผู้บริหาร และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือมาตลอด กำลังใจสำคัญที่สุดคือเด็กชายกฤษณ์ เส็งสุข เด็กชายกิตติวิช เส็งสุข และ คุณสุเทพ เส็งสุข ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสามารถทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จ ในท้ายที่สุด

พวงเพชร เส็งสุข

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	10
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์	21
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม	30
ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนศิรีวังและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	50
ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	51
ตอนที่ 3 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	51
ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การ บริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	67
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	107
ก แบบสัมภาษณ์	108
ข แผนที่ตำบลกำโลน	117
ค สภาพทั่วไปของชุมชนคีรีวง	119
ง การเก็บข้อมูลภาคสนาม	123
ประวัติผู้ศึกษา	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านการปกครองของตำบลกำโลน	42

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ก่อให้เกิดแนวคิดที่สำคัญคือ แนวคิดประชาธิปไตยแนวทางใหม่ หรือ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Democracy) ใน ค.ศ.1960 พร้อมกับทฤษฎีสตรีนิยมศึกษา (Feminism) และทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theories) โดยมีสาระสำคัญคือ เป็นประชาธิปไตยแบบที่มีการตัดสินใจอย่างรอบคอบ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นก่อนมีการตัดสินใจร่วมกัน มีสมมติฐานการให้ความสำคัญกับเสรีภาพ (Freedom) ซึ่งการนำประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มาใช้ต้องอาศัย “การเมืองภาคพลเมือง” หรือ “การเมืองภาคประชาชน” หรือ “การเมืองภาคประชาสังคม” (จุมพล หนิมพานิช 2550: 19) ดังที่ปรากฏในกรณีของประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้กับประชาสังคม องค์กรประชาสังคม รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนไหวของประชาสังคม ตามหลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน หรือ หลักการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตั้งแต่ระดับชาติลงมาถึงระดับท้องถิ่น เพราะถือว่าการปกครองระดับท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระดับชาติ (สัมภาษณ์ อัครดาวศ์ 2547: 1) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 78 ว่าด้วยการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นในการปกครองตนเองและบริหารราชการของตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541) การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นถูกกำหนดโดยมีลำดับขั้นตอน ที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2542

นอกจากประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นจึงได้รับการเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนใหม่ (New Partnerships) ของการปฏิรูปดังกล่าวด้วย เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือของพลเมือง ในหลายมิติ คือ 1) มิติแรกคือ มิติทางด้านสิทธิของพลเมือง ที่ประสบความสำเร็จ ในการจำกัดอำนาจรัฐ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา 2) มิติทางด้านสิทธิทางการเมือง เกิดในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20 ที่มีกฎหมายปฏิรูปออกมา ใน ค.ศ. 1832 และ 1867 เป็นสิทธิที่ให้คนมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) มิติทางด้านสิทธิทางสังคม หมายถึง สิทธิที่จะได้รับความมั่นคงสวัสดิการทางเศรษฐกิจ

สิทธิที่จะมีชีวิตตามมาตรฐานที่ดี ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา (จุมพล หนิมพานิช 2550: 32-34) จากสิทธิภาคพลเมืองข้างต้นนำไปสู่ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการภาครัฐใหม่และประชาธิปไตยแนวทางใหม่

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการภาครัฐใหม่ เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ขณะเดียวกันมุ่งส่งเสริมบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9

ในปัจจุบันประเทศไทยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง ตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทั้งรูปแบบกลุ่ม และแบบบุคคล ไปสู่การมีส่วนร่วมแบบพหุการเมือง (plural politics) นำไปสู่พหุสังคม (plural society) และประชาสังคม (civil society) โดยประชาสังคมมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ และใช้สิทธิทางการเมืองในหลาย ๆ ระดับ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว มีปัจจัยที่ช่วยเสริมคือการมีระบบสื่อมวลชนและระบบการสื่อสารที่ทันสมัย การศึกษาของประชาชนสูงขึ้น การรับรู้ข่าวสารของประชาชนและการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายองค์กร มีประเด็นทางการเมืองที่ถูกละเลยระดับเป็นประเด็นสาธารณะ เกิดการตรวจสอบกระบวนการทางการเมืองทั้งระบบ เป็นประโยชน์กับประเทศชาติโดยรวม

ชุมชนคีรีวง เป็นชุมชนเก่าแก่มากกว่า 200 ปี ตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณที่ตั้งของชุมชนมีเนื้อที่ประมาณ 8,173 ไร่ ในอดีตชุมชนคีรีวงเป็นหมู่บ้านค่อนข้างใหญ่เพียงหมู่บ้านเดียว ต่อมาได้แบ่งออกเป็น 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคีรีวง บ้านคีรีทอง บ้านขุนคีรี และบ้านคีรีธรรม แต่เดิม ชุมชนนี้มีชื่อว่า “บ้านขุนน้ำ” เพราะตั้งอยู่ใกล้ต้นน้ำจากยอดเขาหลวง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “บ้านคีรีวง” หมายถึง หมู่บ้านซึ่งอยู่ภายในวงล้อมของภูเขา บ้านคีรีวง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่อพยพไปอาศัยอยู่เชิงเขาหลวง ตำบลกำโลน อันเป็นเส้นทางเดินขึ้นสู่ยอดเขาหลวง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่สงบสังคมแบบเครือญาติ อาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ผสม เรียกว่า “สวนสมรม” เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน สะตอ เป็นต้น

ความน่าสนใจของชุมชนคีรีวง คือ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งโดยมีกลุ่ม/องค์กรย่อยที่รวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นและเป็นตัวอย่างแก่องค์กรชุมชนอื่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สำคัญ ได้แก่ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง กลุ่มมัดย้อม กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน กลุ่มสมุนไพรบ้านคีรีวง กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านคีรีวง กลุ่มลายเทียน ผ้าบาติก สีสรรมาติ กลุ่มทำขนม กลุ่มใบไม้ เป็นต้น ซึ่งแต่กลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2531 ได้เกิดมหาอุทกภัยภัย

หมู่บ้านถูกน้ำพัดหายไปนับ 100 หลัง ซึ่งวัดและชาวศิรีวงได้รักษาพระอุโบสถและบ้านที่ประสบภัยไว้เป็นอนุสรณ์สถาน (สมบูรณ วรพงษ์ 2543) ชุมชนศิรีวง ได้เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Thailand Tourism Awards) ประจำปี 2541 ประเภท เมืองและชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบชาวสวนอยู่กับธรรมชาติ และได้พัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวขึ้นมาเป็นธุรกิจใหม่ของชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้ามาเป็นภาคีร่วมกับชุมชนศิรีวงในการผลักดัน ส่งเสริม รวมทั้งเป็นหน่วยงานในการประสานงานการท่องเที่ยว และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับชุมชนศิรีวงมากที่สุด เพราะนอกจากพื้นที่ทั้งหมดของชุมชนศิรีวงตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว ชุมชนศิรีวงยังถือกำเนิดก่อนองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนนานนับศตวรรษ ในระยะแรกชุมชนศิรีวงจึงทำหน้าที่เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเติบโตขึ้น จึงมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนศิรีวงมาโดยตลอด

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลกำโลน โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2539 (วารสารองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ประจำปี พ.ศ. 2552) องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีพื้นที่ประมาณ 35,125 ไร่ หรือ 90.24 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 7,092 คน แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน โครงสร้างทางการเมืองการปกครองประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ คือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 24 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และฝ่ายบริหาร คือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และเลขานุการ จำนวน 1 คน เพื่อช่วยในการบริหารงาน และช่วยปฏิบัติงาน โดยมีข้าราชการประจำหรือพนักงานส่วนตำบล ทำหน้าที่ช่วยปฏิบัติราชการในสำนักงาน ซึ่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะทำหน้าที่บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบล รองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2546) แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภทอำนาจหน้าที่ที่จะต้องจัดทำ ตามมาตรา 66 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม และมาตรา 67 หน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งแต่จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบกรักษาความสะอาดของถนน การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ประเภทอำนาจหน้าที่ที่อาจจะจัดทำ ตามมาตรา 68 ดังต่อไปนี้ ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริม กลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว บำรุงและส่งเสริม การประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยว และการผังเมือง

ประเภทอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง ภารกิจบางอย่างที่รัฐถ่ายโอนไปยัง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะมอบหมายให้จัดทำแทน โดยอาจจะมีการถ่ายโอน งบประมาณ บุคลากร หรืออาคารสถานที่ ซึ่งแต่เดิมเป็นภารกิจของรัฐส่วนกลางไปให้ท้องถิ่น ดำเนินการแทน เช่น การถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือการถ่ายโอนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ยังเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการรองรับ การเมืองรูปแบบใหม่ โดยการมีพื้นที่สาธารณะในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นส่วนตั้งต้นให้การเมือง ระดับที่สูงขึ้น จนสามารถทำให้วิถีประชาธิปไตยซึมซาบเข้าไปในชีวิตประจำวันของประชาชนใน ท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังตั้งแต่แรกเริ่ม โดยเริ่มจากการมีกลุ่มที่ทำงานเพื่อตนเองและส่วนรวมใน ท้องถิ่น ทั้งด้านพัฒนาเศรษฐกิจ การแก้ปัญหาสังคมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ พื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการขยายเป็นเครือข่ายที่สูงกว่าระดับท้องถิ่น เป็น การเคลื่อนไหวในรูปของสมาคม เครือข่าย สหพันธ์ ในทุกภาคส่วนของประเทศ โดยไม่หวังพึ่งรัฐ เพียงอย่างเดียวดังในอดีต สิ่งที่จะช่วยรับรองการรวมตัวดังกล่าว คือ สิทธิชุมชน ที่ปรากฏเป็น ลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องกระจาย อำนาจให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น (มาตรา 78) และรัฐต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัด ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน

ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 85)” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2550)

เพื่อส่งเสริมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในที่นี้คือ ชุมชนศิรีวง องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจึงเข้ามาอุดหนุนงบประมาณและมีการจัดทำแผนงบประมาณรวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกับชุมชนศิรีวง โดยกิจกรรมร่วมกันที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้ชุมชนศิรีวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ โดยชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านศิรีวงเป็นผู้ปฏิบัติในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน มีการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ซึ่งชุมชนศิรีวงได้วางระบบการดำเนินงานโดยมีศูนย์การท่องเที่ยวชุมชนเข้มแข็งบ้านศิรีวงเป็นจุดหลักคอยดูแลการทำงานของทุกกิจกรรม ทั้งการบริหารงาน การปกครอง การเงิน การท่องเที่ยว การศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข การเกษตร สาธารณเทศ มีคณะอนุกรรมการทั้ง 9 ฝ่าย ร่วมคิด ร่วมวางแผน มาสู่แผนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนทุกปีในช่วงเดือนกันยายน และนำมาเสนอให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนบรรจุไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ต่อไป เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนศิรีวงมีส่วนในการเสนอความต้องการของชุมชนผ่านมาทางแผนแม่บทชุมชน และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไปในคราวเดียวกัน กล่าวได้ว่าชุมชนศิรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันในเชิงการเมือง โดยรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมีตั้งแต่ระดับบุคคลและระดับองค์กรในคราวเดียวกัน กล่าวคือ ตัวแทนจากชุมชนศิรีวง ตั้งแต่หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และมีตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มองค์กรย่อยที่อยู่ในชุมชนศิรีวงทุกคน นิพนธ์ บุญเพชร (2553, 29 มกราคม) ดังนี้

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน หมู่ที่ 5 นายบรรลือ พิชัยกาล และนายชัยพร ฉะพงศ์ภพ ดำรงตำแหน่ง กรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านศิรีวง

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน หมู่ที่ 8 นายเสนอ ดลิ่งพัฒน์ และนายสุชน ฉะพงศ์ภพ ดำรงตำแหน่ง กรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านศิรีวง

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน หมู่ที่ 9 นายยงยศ ดลิ่งเพชร และนายภูรินทร์ ปันผล ดำรงตำแหน่ง กรรมการชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน หมู่ที่ 10 นายไพโรจน์ รัตนชน และนายนิพนธ์ บุญขวัญ ดำรงตำแหน่ง กรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านศิรีวง

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยว่าภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์จะอยู่ในลักษณะใดและมีผลกระทบทางการเมืองต่อชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนอย่างไร เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชน คีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1. การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของ
นักการเมืองท้องถิ่น
  - การให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น
ในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง
  - การเป็นหัวหน้าแผนและการทำงานเสี่ยง
ให้กับนักการเมือง
  - การช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการ
เลือกตั้ง
2. การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนคีรีวงใน
อบต. กำโลน
  - การรวบรวมเสนอข้อเรียกร้องของชุมชน
ไปยัง อบต. กำโลน
  - การมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการ
ของ อบต. กำโลน
  - การเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภา
อบต.
  - การมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายต่อ
อบต. กำโลน
  - การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ
ของ อบต. กำโลน
3. การเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายการ
ดำเนินงานของ อบต.
  - การตรวจสอบด้านงบประมาณ
    - การจัดสรรงบประมาณ
    - การใช้งบประมาณ
  - การตรวจสอบด้านบริหาร
    - ประสิทธิภาพในการบริหารงาน
    - ประสิทธิภาพในการบริหารงาน
  - การตรวจสอบด้านกิจกรรม/โครงการ
    - การกำหนดกิจกรรม
    - การดำเนินการตามโครงการ

ผลกระทบที่เกิดจากลักษณะของความสัมพันธ์ของ ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1. ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น
  - การใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้ง
และหาเสียงเกินกว่ากำหนด
  - ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง
  - ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการ
เลือกตั้งมากยิ่งขึ้น
  - มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการ
ทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น
2. ผลกระทบต่อชุมชนคีรีวง
  - การที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชน
ได้รับการตอบสนองจาก อบต.
  - การดำเนินกิจกรรม/โครงการของ อบต. ตรง
ตามความต้องการของชุมชน
  - มีการติดตามการดำเนินงานของ อบต. และมี
การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
3. ผลกระทบต่อการบริหารของอบต.กำโลน
  - ทำให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
  - ทำให้การบริหารงานของ อบต. มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
  - ทำให้มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มา
จากความต้องการของชุมชน

4. สมมติฐานของการวิจัย

4.1 ชุมชนคีรีวงเป็นประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงการเมืองในลักษณะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น ชุมชนคีรีวง และการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

5. ขอบเขตในการวิจัย

5.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองและผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองของชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ และ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 **ขอบเขตด้านประชากร** ศึกษาจากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้นำกลุ่ม/องค์กรย่อยภายในชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้ง การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) กับตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **ชุมชนคีรีวง (Keereewong Community)** หมายถึง พื้นที่ราบบริเวณเชิงเขาหลวงด้านตะวันออก ซึ่งประชาชนรวมตัวกันอยู่อย่างหนาแน่นจนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ แบ่งเป็น 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านคีรีวง หมู่ที่ 8 บ้านคีรีทอง หมู่ที่ 9 บ้านขุนคีรี และหมู่ที่ 10 บ้านคีรีธรรม ตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.2 **องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน (Gumlone Subdistrict Administrative Organization)** หมายถึง การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย มีโครงสร้างอำนาจโดยการแบ่งองค์กรเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ กับ ฝ่ายบริหาร ในส่วนของข้าราชการซึ่งเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกับ กอง/ส่วน ต่าง ๆ มีอิสระในการบริหารงาน

การงบประมาณ และมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

7.2 ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

7.3 สามารถได้ความรู้ที่จะนำไปทำความเข้าใจและศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างภาคประชาสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกรณีอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบล
กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัย ที่
เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government)
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups)
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม (Civil Society)
4. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับการ
กระจายอำนาจ (Decentralization) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และหุ้นส่วน
ทางการเมือง (Political Partnerships) เนื่องจากความล้มเหลวของประชาธิปไตยแบบตัวแทน นับจาก
ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา พื้นที่ขององค์กรส่วนท้องถิ่นจึงเป็นเสมือนพื้นที่ใหม่หรือพื้นที่ฝึกหัด
ระบอบการเมืองทางตรง ที่กำลังได้รับความสนใจจากองค์กรภาคประชาชนและภาครัฐในการ
จัดสรรอำนาจการเมืองการปกครอง รวมทั้งการกระจายผลประโยชน์ และการตัดสินใจทาง
การเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะร่วมกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครอง
ท้องถิ่นไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518: 13) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครอง
ที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจได้มี
อำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขต
อำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 4) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐมอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

วิทยา นาศิริกุลกิจ (2521: 14) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นต้องให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารชั้นสูงขององค์กรที่ได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้งตามรูปแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ สภาท้องถิ่น หัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น ต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามเวลาที่กำหนด

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535: 7) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539: 113) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นตาม Chammer's Encyclopedia ว่า “การปกครองท้องถิ่น” หมายถึง การปกครองตนเองของท้องถิ่น (Local self Government) กล่าวคือ เป็นการบริหารกิจการสาธารณะในแต่ละท้องถิ่น โดยมีองค์การซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของราษฎรในท้องถิ่นนั้น เป็นผู้รับผิดชอบอย่างมีอิสระภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง”

โกวิท แยม โอบุฐ (อ้างใน ชูชีพ ยินดีฉัตร 2548: 61) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายความว่า หน่วยการเมืองระดับรองลงมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศ มีอาณาเขตการปกครองที่แน่นอน มีประชากรอยู่อาศัยพอสมควรและมีองค์การบริหารงานต่าง ๆ ได้โดยต่อเนื่อง จัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์โดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีสิทธิและอำนาจหน้าที่บริหารกิจการต่าง ๆ ภายในขอบเขตที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ โดยผู้บริหารส่วนใหญ่โดยทั่ว ๆ ไปจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชนหรือได้รับการคัดเลือกจากท้องถิ่นนั้น ๆ

วิลเลียม เอ โรบสัน (William A. Robson) (อ้างในประหยัด หงษ์ทองคำ 2526: 10) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงานพอสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

วิลเลียม วี ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) (อ้างในประหยัด หงษ์ทองคำ 2526: 10) กล่าวว่า “การปกครองตนเองของท้องถิ่นนั้น” หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีอำนาจปกครองตนเองมีการบริหารงานคลังและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

จากความหมายที่มีผู้เสนอไว้ข้างต้นประมวลได้ว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง เพื่อผลประโยชน์รัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารงาน มีงบประมาณและรายได้เป็นของตนเอง มีการดำเนินกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยราชการปกครองนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล โดยคณะผู้บริหารองค์กรได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

1.2 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

เนื่องจากองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางไปสู่ท้องถิ่น รูปแบบขององค์กรจึงต้องมีทั้งโครงสร้างองค์กร อำนาจการปกครอง และกระบวนการทางการเมือง ระบบการปกครองท้องถิ่นจึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 31) คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นของประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ

และความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎหมายกำหนดขนาดและระดับคือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย คือ ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การจะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาล แห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับการเลือกตั้งจาก ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการ ปกครองของประชาชน

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายบังคับ บัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขต ที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้ เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแล จากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม

1.3 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการ ปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจาย อำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหาร ท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย ก่อให้เกิดความ ศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2518: 6-7)

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล 2521: 6-7)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือ การกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่ง ของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต วีรเวทิน 2525: 3)

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเนื่องจากความจำเป็นบางประการ (ชวงส์ ฉายะบุตร 2539: 28-29)

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาที่ย่อมต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศ ในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียงล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคนารักษ์ 2518: 98)

1.4 หน้าที่รับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

การกำหนดหน้าที่ของท้องถิ่นมีข้อพิจารณา (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 34) ดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็ก และคนชรา เป็นต้น
4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร เช่น จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชน เป็นต้น

1.5 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีสำคัญ 2 ประการ ด้วยกันคือ 1) แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ และ 2) ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 34-37) ดังต่อไปนี้

1.5.1 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจ มี 2 รูปแบบ คือ

1) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2) การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

ธเนศวร์ เจริญเมือง (อ้างในโกวิทย์ พวงงาม 2546: 37-39) ได้เขียนไว้ในบทความเรื่องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยมีแนวความคิดหรือทัศนคติต่อการกระจายอำนาจไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือการทหาร และการต่างประเทศ

ขอบเขตของการดูแลกิจการในท้องถิ่นแต่ละประเทศต่างกันไปในรายละเอียดตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ แต่ส่วนที่เหมือนกันและมีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือรัฐบาลกลางมิได้รวมศูนย์อำนาจการดูแลจัดการแทบทุกอย่างไว้ที่ตัวเอง แต่ปล่อยให้ท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจในการกำหนดลักษณะต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตนเอง

สำหรับการกระจายอำนาจตามหลักรัฐศาสตร์ หมายถึง การที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ กระจายอำนาจการบริหารให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่นให้มีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตนโดยปราศจากการแทรกแซง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมีอำนาจอิสระที่จะดำเนินกิจการ แต่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล การกระจายอำนาจจึงเป็นเรื่องของรัฐบาลที่มอบความรับผิดชอบบางส่วนให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น

1.5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย

หัวใจการปกครองท้องถิ่นนั้น กล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว ก็คือคำถามที่ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับระบอบประชาธิปไตย การจัดสรรอำนาจระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางควรเป็นอย่างไร และการปกครองท้องถิ่นควรมีความเป็นประชาธิปไตยแค่ไหน

ในประวัติศาสตร์ของโลกตะวันตก มีแนวคิดที่ต่างกันถึง 3 สำนัก ว่าด้วยประเด็นนี้ ผิดกับในสังคมไทยที่มีเพียงความเห็นเดียว คือ ทุก ๆ ฝ่ายชอบที่จะกล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ทว่าในทางปฏิบัติกลับไม่มีลักษณะเช่นนั้น

สำนักแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง **สำนักที่สอง** เห็นว่าหลักการประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) และความเสมอภาค (Equality) นั้นไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะคับแคบ เห็นแก่ท้องถิ่นตนเป็นหลัก (parochial) หลากหลาย (diverts) มีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (potentially oligarchy) และมีลักษณะที่ฉ้อฉลอำนาจ (corrupt) ส่วน**สำนักที่ 3** เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นนั้นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพ ประชาชนซึ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไร ผู้บริหารควรหารือกับประชาชน ในกิจการสาธารณะต่าง ๆ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือในหมู่บ้านล้วนต้องมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นเอง (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 40-41)

การที่**สำนักแรก**เห็นว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองส่วนท้องถิ่นขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง และไม่อนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ ผลที่ตามมาคือระบบการบริหารประเทศบนพื้นฐานแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ไม่มีการปกครองตนเองในท้องถิ่นต่าง ๆ

สำนักที่สอง เห็นว่าอนุญาตให้มีการปกครองท้องถิ่นได้ แต่ต้องมีการควบคุมจากรัฐบาลกลางเป็นอย่างมาก เพราะหัวใจของการบริหารประเทศอยู่ที่ส่วนกลาง ต้องฟังความเห็นของคนส่วนใหญ่ในประเทศ จึงกำหนดให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีฐานะโครงสร้างการบริหาร และโครงสร้างอำนาจหน้าที่เหมือนกัน ทศนะเช่นนี้ เป็นของนักคิดฝรั่งเศสบางคน เช่น จอร์จ ลีองโกร (George Leongro) ซึ่งกล่าวว่าระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ไม่จำเป็นต้องมีการปกครองท้องถิ่นก็ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกการบริหารด้านเทคนิค และก็ไม่จำเป็นว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นจะยอมรับค่านิยมแบบประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรเหล่านั้นแตกแยกกัน (decisive) ไม่นิยมความเสมอภาค (inegalitarian) และขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของส่วนรวม (contrary to the public will) นอกจากนี้ บางท้องถิ่นอาจคิดถึงการแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นรัฐอิสระอีกด้วย ทศนะเช่นนี้มีผลต่อระบบการบริหารและการปกครองท้องถิ่นของฝรั่งเศสก่อนที่จะเกิดการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2525 (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 41)

นักคิดชาวเบลเยียม เช่น ลีโอ มูแลง (Leo Moulin) (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 41) ก็มีความเห็นเช่นนี้ โดยได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนนั้น ในทางปฏิบัติต้องถือว่ามีข้อจำกัดมาก “การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงแหล่งฝึกอบรมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนท้องถิ่นที่คับแคบ และมองข้ามผลประโยชน์ที่สูงกว่าในระดับชาติ”

ในขณะที่การบริหารระดับชาติมีขนาดใหญ่แตกต่างจากระดับท้องถิ่นมาก จนกระทั่งประสบการณ์และความรู้ในการจัดการท้องถิ่นนั้นไม่อาจนำไปใช้ได้ในระดับชาติ นอกจากนี้ ผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและความเป็นไปได้ที่จะเกิดการหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง ก็ไม่เหมาะกับระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ความคิดดังกล่าวได้ก่ออิทธิพลต่อการจัดการปกครองท้องถิ่นในเบลเยียมเช่นกัน

สำนักที่สาม การปกครองท้องถิ่นมีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เพราะช่วยให้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เสนอปัญหาและหาทางแก้ไข ซึ่งงานเช่นนี้ไม่อาจให้รัฐบาลกลางทำ จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ให้ความเห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการศึกษาทางการเมืองและเป็นแหล่งสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยอันดับต้น ๆ ของประชาธิปไตย ในทัศนะของ แพนเทอร์ - บรีค (Panter Brick) การปกครองท้องถิ่นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับประชาธิปไตยระดับชาติ (a necessary condition of national democracy) เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น (creating a democratic climate of opinion) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนเอง (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 42)

2. บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชน และระดับประเทศ

สำหรับปัจจุบันนักวิชาการรัฐศาสตร์ฝ่ายที่เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นจะมีส่วนส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ โดยหลักการแล้วการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชนและระดับประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม 2546: 43-45) ดังนี้

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในประเด็นนี้โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert Dahl) ชี้ให้เห็นว่าข้อดีมาก ๆ ของประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นคือมักกระตุ้นการเข้าร่วมของประชาชนอย่างมีเหตุผล ในการจัดการรูปแบบชีวิตด้านต่าง ๆ ของประชาชนและเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของ สามัคคี คิดถึงส่วนรวม และการเป็นสมาชิกของชุมชนเดียวกัน อย่างไรก็ตามทัศนะเช่นนี้ก็มีคนเห็นว่า มีบ่อยครั้งที่ชุมชนหลายแห่งถูกรอบงำ ด้วยกลุ่มคนที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Account ability) ในประเด็นนี้จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) เสนอว่าเป็นสิทธิของเอกชนและกลุ่มท้องถิ่นที่จะตรวจสอบและควบคุมระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจที่ไร้ขอบเขต

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการโดยรัฐบาล ซึ่ง มองเตสกีเออ (Montesquieu) ได้เขียนสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นยุโรปสมัยที่เขายังมีชีวิตอยู่ว่า “การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านคลื่นการปฏิวัติรัฐประหารได้ และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระจะช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเมืองต่างๆ ในยุโรปมีความมั่นคงยิ่งขึ้น”

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ โดยผู้ผ่านเวทีการเมืองท้องถิ่นมาแล้วมีโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่เวทีการเมืองระดับชาติได้

ประการที่ห้า การสร้างประชาธิปไตย หรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นก่อน จากนั้นจึงขยายไปสู่ระดับประเทศ นั่นคือการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง (Political Maturity)

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่เวทีทางการเมืองของประชาชน (Politicization) คือ การมีกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่เสมอ ๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ถ้ามีมากจะส่งผลให้เกิดความคึกคัก และทำให้การเมืองการปกครองในท้องถิ่นมีชีวิตชีวา ประชาชนในท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่การเมืองตลอดเวลา โดยการปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนเอาใจใส่ต่อการเมือง เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสำคัญ รวมทั้งเห็นว่าการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างทันตาเห็นมากกว่าการบริหารงานของรัฐ

1.6 การปกครองท้องถิ่นของไทย

1.6.1 วิวัฒนาการการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ใช้หลักการจัดระเบียบการปกครองทั้ง 3 รูปแบบ ในที่นี้จะขอสรุปลักษณะการกระจายอำนาจให้การปกครองท้องถิ่นของไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มาจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง (โกวิทย์ พวงงาม 2550: 45-47) ดังนี้

ช่วงแรก ตั้งแต่การปฏิรูประบราชการสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ช่วงนี้รัฐยังรวมศูนย์อำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ การแบ่งอำนาจให้ภูมิภาค และกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นยังมีน้อย ในส่วนกลางมีการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ส่วนภูมิภาคมีการจัดตั้งแขวง อำเภอ เมือง ส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร กับสุขาภิบาลหัวเมือง โดยได้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127 ขึ้นรองรับการจัดตั้งสุขาภิบาลในพื้นที่ ที่พร้อมซึ่งมีการจัดตั้งน้อยมาก ไม่ได้ขยายไปทั่วราชอาณาจักร

ช่วงที่สอง ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2540 เป็นช่วง 65 ปี ที่มีวิวัฒนาการของการปกครองท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจมาก เริ่มจากการ

จัดตั้งเทศบาลใน พ.ศ. 2476 สภาจังหวัดใน พ.ศ. 2481 สุขาภิบาลใน พ.ศ. 2495 องค์การบริหารส่วนตำบลใน พ.ศ. 2499 เป็นการเริ่มให้มีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในเขตเมืองก่อน แม้จะมีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่ผู้บริหารของสุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมาจากข้าราชการและผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลมาจากกำนัน ไม่ใช่มาจากการเลือกตั้งของราษฎร การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่สามารถทำได้เต็มที่ นอกจากนั้นเริ่มมีการจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เช่น กรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. 2518 เมืองพัทยาเมื่อ พ.ศ. 2521 ต่อมาก็ได้มีการปรับรูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การตราพระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นต้น

ช่วงที่สาม พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้กำหนดเรื่องการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นไว้ชัดเจนขึ้น โดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานของตนเองมากขึ้น ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งเพิ่มเติมหน้าที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมีกฎหมายรองรับให้มีเป้าหมายในการกระจายอำนาจที่ชัดเจน เช่น ให้ท้องถิ่นมีรายได้เป็นร้อยละ 20 ของรายได้รัฐบาลภายใน พ.ศ. 2544 และร้อยละ 35 ภายใน พ.ศ. 2549 ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ที่มีความซ้ำซ้อนระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค กับท้องถิ่นให้แล้วเสร็จภายใน 4 ปี ทำให้ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายของท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และจัดตั้งองค์กรรองรับเพื่อให้การกระจายอำนาจการปกครองแก่ท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบฉบับต่าง ๆ

1.6.2 รูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้กำกับดูแล
- 2) เทศบาล มีโครงสร้างบริหารคือสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี นายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล
- 4) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นทบวง การเมืองและ นิติบุคคล มี 2 แห่ง คือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups)

2.1 ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะกลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันที่อยู่เชื่อมระหว่างโครงสร้างส่วนบน (Infrastructure) ได้แก่ รัฐบาล กับ โครงสร้างส่วนล่าง (Substructure) ได้แก่ ประชาชน ในการนำข้อเรียกร้องของประชาชนไปสู่รัฐบาล ในสังคมตะวันตกกลุ่มผลประโยชน์กำเนิดมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ แต่สำหรับประเทศไทยเพิ่งมีบทบาทเด่นชัดภายหลังจาก พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา และโดดเด่นที่สุดใน พ.ศ. 2540 กลุ่มผลประโยชน์ของไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการเมืองภาคประชาชนตามแนวคิด “การเมืองแนวใหม่” ในแง่ที่ประชาชนเป็นตัวแสดงหลักมากขึ้น ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า กลุ่มผลประโยชน์ไว้ต่าง ๆ กัน กล่าวคือ

ในพจนานุกรมความรู้ทางสังคมศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Encyclopedia of the Social Science) ให้ความหมายกลุ่มผลประโยชน์ไว้ว่า เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวโดยสมัครใจของบุคคลต่าง ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่อาจเป็นประโยชน์โดยทั่วไป หรือเฉพาะเจาะจงของกลุ่ม และภายใต้การเข้าร่วมกันนี้เพื่อที่จะให้มีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (U.S.A.: The Free Press, 1968: 486)

สำหรับมอริส ดูแวร์เจอร์ (Maurice Duverger) นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลไว้ว่า “กลุ่มกดดันหรือกลุ่มอิทธิพลนั้น ไม่มีบทบาทโดยตรงในการแสวงหาอำนาจ กล่าวคือ แม้ว่ากลุ่มจะมีอิทธิพลต่อศูนย์อำนาจทางการเมือง แต่ก็อยู่ภายนอกของศูนย์แห่งอำนาจ ความพยายามของกลุ่มอยู่ที่จะโน้มน้าวบุคคลที่มีอำนาจ โดยมิได้พยายามเสนอคอนของกลุ่มขึ้นมาครองอำนาจแทนอย่างเป็นทางการ” (Duverger, 1972: 101-102)

สังข์ พัฒโนทัย (อ้างใน ธีรพล อินทรลิม 2541: 9) ให้คำนิยามว่า “กลุ่มผลประโยชน์” หมายถึง กลุ่มผู้ทรงอิทธิพล ซึ่งมีได้สังกัดพรรคการเมืองใด ๆ และใช้อิทธิพลนั้นดำเนินการ โฆษณาชักจูง หรือดำเนินการอย่างอื่นเพื่อให้การเมืองหันเหไปเป็นประโยชน์แก่กลุ่ม

แสวง รัตนมงคลมาศ (2514: 213) กล่าวว่า กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มทฤษฎีภูมิ ที่ถือกำเนิดจากการรวมตัวของบุคคลหรือปัจเจกบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจหรืออิทธิพลในการดำเนินกิจกรรมในการบริหารสาธารณะที่มีต่อภาครัฐหรือนโยบายสาธารณะ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง ตามนัยนี้ ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์จึงแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ แนวทางอุดมคติ เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับ

เป้าหมายของกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งเป้าหมายหลัก คือ การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ร่วม (Common Interest) ส่วนเป้าหมายรอง คือ ผลประโยชน์ในด้านอื่น ส่วนแนวทางพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มที่มุ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ การบริหารงานสาธารณะในขอบเขตที่แสดงออกที่ควรจะเป็น ความสำเร็จส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการส่งอิทธิพลต่อนโยบายและการบริหารราชการแผ่นดิน

จุมพล หนิมพานิช (2552: 53) ได้นำเสนอแนวคิดของ เดวิด ทรูแมน (David Truman) เกี่ยวกับคำอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Groups) กับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) ว่า กลุ่มเป็นการรวมตัวของคนที่มีความต้องการและผลประโยชน์คล้ายคลึงกันมาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์และผลประโยชน์เหล่านั้น แต่กลุ่มผลประโยชน์จะมีลักษณะที่ต่างออกไปในประเด็นที่ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวไม่ได้มีเพียงเพื่อวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงการมีทัศนคติร่วมกันอีกด้วย กล่าวโดยสรุปว่า กลุ่มผลประโยชน์หมายถึง การมารวมตัวของบุคคลที่มีความต้องการ ทัศนคติ และผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งการที่บุคคลในกลุ่มมีความต้องการ ทัศนคติ และผลประโยชน์ที่คล้ายคลึงกัน มีผลทำให้ความเป็นสมาชิกของกลุ่มมีความแน่นแฟ้นและมั่นคงกว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มโดยทั่วไป

เมื่อพิจารณาคำนิยามดังกล่าว จะเห็นว่า กลุ่มผลประโยชน์มิได้หมายถึง กลุ่มที่พยายามแสวงหาอำนาจมาให้แก่กลุ่มเอง แต่จะพยายามเพื่อโน้มน้าวผู้มีอำนาจรัฐ หรือนโยบายสาธารณะ ให้เอื้ออำนวยหรือเป็นประโยชน์แก่กลุ่มนั่นเอง หากกลุ่มผลประโยชน์ดึงเอาอำนาจมาเป็นของกลุ่มโดยตรงแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ก็จะกลายเป็นสภาพของตนเองและอาจกลายเป็นองค์กร/สถาบันทางการเมืองในรูปแบบอื่น เช่น พรรคการเมือง หรือไม่ก็กลายเป็นรัฐบาลไปในที่สุด นี่คือการแบ่งแยกระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ หรืออีกนัยหนึ่งนั้น กลุ่มผลประโยชน์ เป็นองค์กรที่คาบเส้นระหว่างสังคมและระบบการเมือง (at the boundary between the social system and the political system) นั่นเอง (ธีรพล อินทรลิม 2541: 9)

2.2 ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์

โดยมากการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ที่ผ่านมามีการศึกษาในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย เนื่องจากประเทศเหล่านั้นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อแสดงบทบาททางการเมือง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มประเทศสังคมนิยม หรือประเทศเผด็จการที่ไม่สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชน หากมีการรวมกลุ่มจะต้องเป็นกลุ่มที่สนับสนุนอุดมการณ์ของรัฐ

ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อระบบการเมืองทุกระบบ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ และธโรธร คุ้มทองคำ 2547: 53) มีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการแสดงออกถึงความต้องการและอุดมการณ์ของกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม ในรูปของมูลนิธิ สมาคม องค์กร กลุ่ม เป็นต้น

2. กลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ในการรวบรวมข้อเรียกร้องของประชาชนไปยังรัฐบาล

3. กลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันทางการเมืองพื้นฐานที่สำคัญในการผลักดันความต้องการของกลุ่มโดยไม่แสวงหาอำนาจรัฐ จึงเป็นสถาบันทางการเมืองพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและเป็นที่มาของพรรคการเมือง เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในประเทศไทย ที่กลายเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรือ พรรคแรงงานในอังกฤษที่มีที่มาจากสหภาพแรงงาน เป็นต้น

4. ประเทศที่มีระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย กลุ่มผลประโยชน์เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบการเมืองตามกระบวนการทางการเมือง แม้แต่ในประเทศเผด็จการหรือสังคมนิยม แต่ในประเทศดังกล่าวจะสนับสนุนอุดมการณ์รัฐเป็นสำคัญ

ดังนั้น ในประเทศที่มีระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย อุดมการณ์ประชาธิปไตย จะถูกกำกับด้วยสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคอย่างแรงกล้า ทำให้กลุ่มผลประโยชน์มีความสำคัญ ทฤษฎีของกลุ่มหลากหลาย ก่อให้เกิดการกระจายอำนาจ แต่ละกลุ่มจะคอยถ่วงรั้งและดุลอำนาจระหว่างกัน บางครั้งก็ต่อรองกับรัฐบาลเสียเอง กลุ่มผลประโยชน์ไม่เพียงแต่คำจูนประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยทั่วไป ในกรณีที่มีกลุ่มผลประโยชน์อันหลากหลายในสังคมอีกด้วย (ธีรพล อินทรลธิบ 2541: 10)

นอกจากนี้ จูมพล หนิมพานิช (2552: 77 - 78) ได้เสนอว่า ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญคือการเป็นสถาบันทางการเมืองที่เรียกร้องผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในกลุ่ม โดยพิจารณาตามหลักการของ การเมืองใหม่ (New Politics) หรือเรียกอีกอย่างว่า “ทางเลือกที่สาม” ที่แอนโทนี กิดดิเนส (Anthony Giddins) และนักคิดอีกหลายท่าน เสนอไว้ว่าการเมืองแนวเก่าหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) กำลังเสื่อมลงมีผู้ออกเสียงเลือกตั้งในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กำลังออกมาประท้วงนักการเมือง เพราะพวกเขาตระหนักว่าการเมืองไม่สามารถแก้ปัญหาให้แก่เขาได้ นักการเมืองไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนอีกต่อไป แต่กลายเป็นกลุ่มที่มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวดำเนินการเมือง เกิดคอร์รัปชันทางการเมือง นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาโรคเอดส์ ความยากจน สิทธิมนุษยชนรวมทั้งความขัดแย้งในรูปแบบใหม่

แต่การเมืองแบบเก่ากลับแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎหมายเป็นหลัก รวมทั้งยังคงมีการแข่งขันกันเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล โดยกันประชาชนออกมาเป็นเพียงผู้ดู ในแง่นี้จึงเป็นที่มาของการเมืองแนวใหม่ ที่มีฐานคิดว่าอำนาจมาจากประชาชนไม่ได้มาจากการช่วงชิงอำนาจของผู้แทน โดยอำนาจของประชาชนกระจายออกไปทุกภาคส่วน ไม่รวมศูนย์อยู่ที่รัฐ รวมทั้งไม่มีการกำหนดเส้นแบ่งระหว่างรัฐและประชาชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ประชาชนเป็นตัวแสดงหลัก

จากการเสนอของจุมพล เห็นว่ามีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นอย่างมากที่ไม่เพียงแต่ให้ประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทน แต่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของการเมืองแนวใหม่ ตามบทบัญญัติที่กล่าวไว้ในมาตรา 44 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และ มาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น” ทั้งนี้การกระทำตามมาตรา 44 และ 45 ต้องไม่ขัดกับประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของประเทศในภาวะสงครามหรือมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541)

2.3 การก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์

การก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์แบ่งตามระยะเวลา เป็นกลุ่มผลประโยชน์สมัยเก่า และกลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่ โดยกลุ่มผลประโยชน์สมัยเก่าเริ่มเกิดขึ้นในสมัยโรมันและสมัยกลาง ที่กลุ่มต่างรวมตัวกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง เช่น สภานูนางก็เป็นตัวแทนพิทักษ์ผลประโยชน์ของเจ้าของที่ดิน โดยการถือกำเนิดและพัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ ที่จุมพล นิหิมพานิช (2552: 81-89) รวบรวมไว้ มีดังต่อไปนี้

กลุ่มผลประโยชน์สมัยใหม่ เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 มีที่มาจากสาเหตุหลายประการ ประการแรก การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้มีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดลัทธิทุนนิยม (Capitalism) ลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (Liberalism) เกิดความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ในลักษณะผู้ใช้แรงงานและนายทุน เกิดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ ทั้งระดับชาติ และระดับระหว่างชาติ เป็นที่มาของกลุ่มผลประโยชน์ที่ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม และปกป้องผลประโยชน์ของชาติ

ประการที่สอง มีลัทธิที่ถือว่าประชาธิปไตยเป็นของปวงชนที่กำเนิดในคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 ที่มีการปฏิรูปศาสนาโดยแบ่งเป็นนิกายโรมันคาทอลิกที่ยังคงยึดพระสันตะปาปาเป็นประมุขสูงสุดทั้งในและนอกคริสตจักร และนิกายใหม่ คือ โปรเตสแตนต์ ที่ไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ดังกล่าว แต่หันมาชื่นชมในคุณค่าการสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคล เสรีภาพ และ อิสรภาพ นักรัฐศาสตร์ที่มีความสำคัญในยุคนี้ คือ ฌอง ฌาค รุสโซ (Jean-Jacques Rousseau) เสนอ

งานเขียนไว้ชื่อ The Social Contract หรือ สัญญาประชาคม ที่เขาเชื่อว่าประชากรที่เป็นผู้ใหญ่ของรัฐทั้งหมดสามารถกำหนดนโยบายร่วมกัน ขณะเดียวกันมีการสนับสนุนให้มีการยอมรับอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยมีรากฐานอยู่บนกฎธรรมชาติ และสัญญาประชาคม

เมื่อลัทธิดังกล่าวแพร่ออกไป เกิดการสนับสนุนและการต่อต้านทั่วอาณาจักร โดยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มต่างมีนโยบายของตนไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของกลุ่มอื่นหรือชาติอื่น เป็นพื้นฐานการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์และพัฒนาเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ประการที่สาม มีการยอมรับว่าประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ในการเลือกผู้ปกครอง หรือมีอำนาจในการเลือกรัฐบาล การกำหนดนโยบายและตัดสินใจปัญหาได้ ภายหลังจากปฏิวัติของสหรัฐอเมริกา ทำให้ความคิดเรื่องเอกราชและการปกครองตนเองแพร่ไปทั่วยุโรป ผลคือทำให้หลายประเทศ เช่น แคนาดา อาณานิคมทั้งของสเปนและโปรตุเกส ต่างได้รับสิทธิในการปกครองตนเองเกือบทุกรัฐประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งประกาศถึงความมีสิทธิเท่าเทียมกันของประชาชน ความเชื่อว่าบุคคลควรมีบทบาทในชุมชนของตนเอง ประชาชนควรมีสิทธิในฐานะพลเมือง หลักการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด การทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ในการรวมกันเป็นกลุ่ม สมาคม เพื่อเรียกร้องหรือแสดงออกซึ่งความต้องการของตน

กล่าวได้ว่าการเกิดของกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศฝั่งตะวันตก มีที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการเกษตรมาสู่อุตสาหกรรม ผลทำให้เกิดกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มกรรมกรประเภทต่าง ๆ กลุ่มพ่อค้า เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างพยายามรักษาผลประโยชน์ของอาชีพตน จึงเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อนอย่างเป็นทางการ เช่น สหพันธ์เกษตรกร สมาคมช่าง สหพันธ์กรรมกร เป็นต้น

สำหรับประเทศฝั่งตะวันออก เช่น ประเทศไทย และกลุ่มประเทศในเอเชีย วัฒนาการการเกิดกลุ่มผลประโยชน์ไม่ปรากฏชัดเจน ทั้งนี้เพราะ โครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองได้ (Self Sufficient Economy) ยกเว้นประเทศจีนในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่เกิดสมาคมผูกขาดทางการค้า (Co-hong) โดยสมาคมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อ

นอกจากนี้ โครงสร้างทางการเมือง (Political Structure) ของตะวันออกก่อนตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก ก็เป็นระบบรวมอำนาจ (Centralization) การรวมกลุ่มจึงปรากฏชั่วคราวไม่ต่อเนื่อง (อภิญา รัตนมงคลมาส 2545: 197-198)

ทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญในการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ มี 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางวัฒนธรรมทางการเมือง (มนตรี เจนวิทย์การ 2541: 497)

1. ปัจจัยทางด้านการเมือง แบ่งเป็นสองส่วนคือ ระบบการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง ในส่วนของระบบการเมืองหากเป็นระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ เท่ากับเป็นการสนับสนุนการรวมกลุ่ม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมืองหากประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกทางการเมือง ย่อมเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่ม

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจทุนนิยมที่มีการแข่งขันสูง ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน

3. ปัจจัยทางด้านสังคม ลัทธิปัจเจกชนซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค เสรีภาพ ความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล ทำให้มีความเชื่อในการรวมกลุ่มว่า จะทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้น และเป็นพลังสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

4. ปัจจัยทางวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดเป็นพฤติกรรมทางการเมือง หากมีจะทำให้การรวมกลุ่มมีสูงเรียกว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

2.4 องค์ประกอบของกลุ่มผลประโยชน์

องค์ประกอบของกลุ่มผลประโยชน์ตามที่ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน และธโรธร ตูทองคำ (2547: 56-57) กล่าวไว้คือ 1) การมีวัตถุประสงค์ร่วม (Common Objective) เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องบรรลุร่วมกัน หรือความคิดและอุดมการณ์ร่วมกัน ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม และระยะสั้นหรือระยะยาว 2) การมีพลังร่วม (Group Effort) สืบเนื่องมาจากเจตนารมณ์ร่วมของสมาชิก เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มให้เดินหน้าไปสู่วัตถุประสงค์ 3) ภาวะผู้นำ (Leader and Leadership Style) ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายในและภายนอก องค์ประกอบภายใน คือ ความรู้ความสามารถ คุณธรรม บุคลิกภาพ และลักษณะส่วนตัว องค์ประกอบภายนอก คือ บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ 4) กฎระเบียบร่วม เป็นกติกาที่กำหนดเพื่อการอยู่ร่วมกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และ 5) ทรัพยากรการบริหาร ที่สำคัญคือ เงินทุน ซึ่งมาจากการสนับสนุนจากภายนอก เช่น การบริจาค หรือการสนับสนุนภายใน เช่น บุคคลที่เป็นสมาชิกสมทบ เป็นต้น

2.5 ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

ตามแนวคิดของกาเบรียล อัลมอนด์ (Gabriel Almond) และ จี บิงแฮม เพาเวล จูเนียร์ (G. Bingham Powell Jr.) ในหนังสือการเมืองเปรียบเทียบ: แนวทางการพัฒนา (Comparative Politics: A Developmental Approach) ใน ค.ศ. 1966 แบ่งกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็น 4 ประเภท (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน และธโรธร ตูทองคำ 2547: 59-61) ประกอบด้วย

1. กลุ่มผลประโยชน์ในรูปสถาบัน (Institutional groups) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ถือกำเนิดมาจากองค์กร เช่น พรรคการเมือง รัฐสภา กองทัพ กระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น ในประเทศที่พัฒนาแล้วกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมพหุนิยม แต่ในประเทศกำลังพัฒนากลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้มีอิทธิพลสูงมากเพราะครอบครองอำนาจรัฐ

2. กลุ่มผลประโยชน์ในรูปสมาคม (Associational groups) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีลักษณะเฉพาะ หรือ โครงสร้างและกระบวนการเฉพาะในการดำเนินการเรียกร้องผลประโยชน์ เช่น การจัดตั้งในรูปของ นักการเงินการธนาคาร สมาคมนักธุรกิจ สหภาพแรงงาน มูลนิธิทางศาสนา เป็นต้น ลักษณะสำคัญ คือ การเป็นตัวแทนกลุ่มอย่างเด่นชัด การมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลา การกำหนดกฎระเบียบกติกาในการอภิปราย ในประเทศที่พัฒนาแล้ว กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้เป็นที่ยอมรับสูง มีการยอมรับตามกฎหมาย และมีความชอบธรรมทางการเมืองสูง

3. กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ในรูปสมาคม (non - associational groups) เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยเครือข่าย เชื้อชาติ ชนชั้น วรณะ ภูมิภาค ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่แสดงออกถึงผลประโยชน์ไม่เป็นทางการและชั่วคราว โดยผ่านบุคคลหรือกลุ่มหัวหน้า ทำให้เรียกว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์แบบดั้งเดิม (traditional groups) ตัวอย่างสำคัญ เช่น วรณะในอินเดีย กลุ่มผู้ใช้ภาษาสเปนในสหรัฐอเมริกา กลุ่มอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายในฝรั่งเศส เป็นต้น

4. กลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันชั่วคราว (anomic groups) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ชั่วคราว เป็นการตอบโต้สิ่งที่มากระทบอย่างรวดเร็ว และสลายตัวไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มเดินขบวน กลุ่มก่อความไม่สงบ เป็นต้น เป็นกลุ่มที่มาจากความรู้สึกร่วมกัน ที่อาจมาจากชนชั้นล่างในสังคม การที่นายทุนเอาเปรียบ การที่รัฐบาลปฏิเสธการแก้ไขปัญหา การปกครองที่เป็นเผด็จการ เป็นต้น ทำให้ต้องรวมกลุ่มทันที ไม่มีการจัดตั้งองค์การ มักใช้ความรุนแรงในการต่อสู้อันเป็นวิถีทางนอกรัฐธรรมนูญ เช่น การเดินขบวนประท้วง การตีแผ่ป้าย การยื่นข้อเสนอ การออกแถลงการณ์ การนัดหยุดงาน การอดอาหารประท้วง เป็นต้น

2.6 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์

2.6.1 ทฤษฎีการถือกำเนิดของกลุ่มผลประโยชน์

ในทางทฤษฎี การกำเนิดของกลุ่มผลประโยชน์มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ดังคำกล่าวของอริสโตเติล ที่ว่า การที่มนุษย์ต้องมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจึงทำให้มีการเมืองเกิดขึ้น และสิ่งนี้ ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง

นักจิตวิทยาสังคม เห็นว่า กลุ่มผลประโยชน์เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ที่เสียผลประโยชน์เพื่อแสดงพลังของการรวมกลุ่ม (Collective power) แต่ในรายละเอียดแล้วมีมุมมองที่แตกต่างกันเทด เกอร์ (Ted Gurr) นักรัฐศาสตร์และนักจิตวิทยาทางสังคมมองปัญหาความรุนแรง

ระหว่างกลุ่มทั้งในระดับระหว่างประเทศในระดับประเทศและอื่น ๆ ว่าสาเหตุที่มนุษย์มารวมกลุ่มกันเนื่องจากมีความรู้สึกคับข้องใจ เพราะไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตจริงเท่ากับที่คาดหวังไว้ ทำให้พยายามต่อต้านสังคมที่เขาอยู่ และความพยายามนี้แสดงออกมาในรูปของการปฏิบัติที่รุนแรงอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ของนักจิตวิทยาที่อาศัยปัจเจกบุคคลเป็นหน่วยในการวิเคราะห์

นักรัฐศาสตร์แนวโครงสร้าง อาศัยการวิเคราะห์ระบบโครงสร้าง (Structural Analysis) วิเคราะห์การกำเนิดของกลุ่มผลประโยชน์ว่า มาจากกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ที่เกิดจากการกระจายทรัพยากรทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจอย่างไม่เป็นธรรม เป็นผลจากโครงสร้างทางสังคมทั้งระดับระหว่างประเทศและในประเทศที่เอาเปรียบกัน โจฮัน กันตุง (Johan Galtung) กล่าวในบทความของทฤษฎีทางโครงสร้างของความก้าวร้าวว่า ความสัมพันธ์ของโครงสร้างผู้ที่ได้ประโยชน์ (Top - dogs) กับผู้เสียประโยชน์ (Under - dogs) โครงสร้างเช่นนี้ เมื่อผู้เสียเปรียบรู้ว่าถูกเอาเปรียบจะรวมกลุ่มกันเพื่อล้มล้างการเอาเปรียบนั้นเสีย ดังนั้นการปฏิบัติจึงเกิดจากปรากฏการณ์ดังกล่าว

นักรัฐศาสตร์แนวมาร์กซ์ ได้อาศัยทฤษฎีมาร์กซ์ในการวิเคราะห์โดยถือว่าความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมที่อยู่ดิฐธรรม มาจากความคับข้องใจของคนในสังคมที่ถูกชนชั้นนายทุนกดขี่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเกิดการปฏิวัติเพื่อล้มล้างสังคมของการกดขี่ระหว่างชนชั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการวิเคราะห์ระดับกลุ่มคนเทียบเท่าระดับใหญ่ทั้งหมด และปัจจัยที่กลุ่มคนรวมกันยึดมั่นอยู่ด้วยกันเพื่อสร้างชัยชนะให้กับกลุ่มเป็นสำคัญ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน และธโรธร ตูทองคำ 2547: 54-55)

2.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการและกระบวนการทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์

มนตรี เจนวิทย์การ (2541: 547-548) เสนอว่า กลุ่มผลประโยชน์เป็นองค์การหรือสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย วิธีการสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการทางการเมือง แบ่งออกเป็น

1. การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองที่มีแนวทางเดียวกันกับกลุ่มผลประโยชน์ให้ได้รับการเลือกตั้งโดยวิธีการในการรณรงค์หาเสียง การให้การสนับสนุนทางการเงิน เป็นต้น เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาในการออกกฎหมายหรือการกำหนดนโยบาย และมีผลต่อการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งถัดไป
2. การสร้างอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบาย ที่สำคัญคือ การจัดหาข้อมูลและข่าวสาร (information) ทั้งหลายในการวางและกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาลมีข้อมูลเพียงพอในการนำเสนอต่อรัฐสภาหรือที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

3. การเข้าหาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่างกฎหมาย ที่สำคัญคือคณะกรรมการสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น เพื่อให้ความเห็นชอบในการเสนอร่างกฎหมายก่อนการนำเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบในการลงมติ

4. การช่วยในการจัดวางร่างกฎหมายหรืออาจจัดทำร่างกฎหมาย เพื่อให้สาระสำคัญของร่างกฎหมายตรงกับความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ เพราะกฎหมายเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนอยู่มาก ทำให้ต้องช่วยร่างให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด

5. การสร้างมติมหาชนเพื่อสนับสนุนข้อเสนอของกลุ่ม ที่มีการดำเนินการทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น และสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ตีพิมพ์ในรูปแบบเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม จึงทำให้ กลุ่มผลประโยชน์ต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับสื่อ และกลุ่มทุนที่ให้การสนับสนุน หรืออาจเป็นเจ้าของกิจการเสียเอง

6. การเป็นพันธมิตรกับขบวนการทางสังคม (Social movement) เพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น สันติอศกกับพรรคพลังธรรม ในสมัยที่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นต้น

7. การเป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือพรรคการเมืองหลายพรรค หรือความพยายามในการเข้าไปมีบทบาทในพรรค หากพรรคการเมืองนั้นเป็นรัฐบาล ทำให้กลุ่มผลประโยชน์สามารถบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

8. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ที่สำคัญคือ การประท้วง การหยุดงาน การก่อจลาจล การลอบสังหาร เป็นต้น เพื่อให้บรรลุผลอันนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

9. การเข้าหาบุคคลที่เป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองหรือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ เป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสูง หรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง เป็นต้น

10. การใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายในการเข้าถึงบุคคล องค์กร สถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น การติดสินบน การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นต้น

11. วิธีการสำคัญที่สุดในประเทศประชาธิปไตย คือ การลอบบี้ (lobby) เกิดขึ้นในประเทศที่มีระบบการเมืองแบบสหรัฐอเมริกาที่เป็นการแยกอำนาจระหว่าง นิติบัญญัติ กับบริหารออกจากกัน โดยเด็ดขาด จึงจำเป็นต้องใช้นักลอบบี้เชื่อมสถาบันทางการเมืองทั้งสองเข้าด้วยกันในการออกกฎหมาย การลอบบี้จึงเป็นวิธีการที่ใช้เทคนิคในการเข้าไปมีอิทธิพลในนโยบาย หรือกฎหมายด้วยการส่งตัวแทนเพื่อนำข้อเรียกร้องเข้าสู่รัฐสภา นักลอบบี้ (lobbyists) เป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับรัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภา และมีการกำหนดให้มีการจดทะเบียนและ

แจ้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ ตลอดจนมีเงินเดือนประจำ และต้องแจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตัวแทนล็อบบี้ (lobby agents) คือตัวแทนที่ทำหน้าที่แทนนักล็อบบี้ หรือช่วยเหลือและทำงานให้กับนักล็อบบี้ ทำหน้าที่สามประการ คือ การถ่ายทอดข้อมูลที่มีการเตรียมพร้อมเป็นอย่างดี การเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่จ้างนักล็อบบี้ในการทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้ และการทำหน้าที่ในการตรวจร่างกฎหมายที่มีผลทางการเมืองต่อลูกจ้างหรือลูกค้าของกลุ่มผลประโยชน์

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม

3.1 ความหมายของประชาสังคม (Civil Society)

แนวคิดประชาสังคม (Civil Society) นับได้ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างสังคม จากความร่วมมือขององค์กรในสังคมในมิติเชิงการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากหลาย ๆ ฝ่าย นักวิชาการไทย ได้ให้ความหมายของ คำว่า ประชาสังคม (Civil Society) ที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

ธีรยุทธ บุญมี (2536: 188-198) ใช้คำว่า “ประชาสังคม” โดยให้ความหมายในลักษณะสังคมเข้มแข็ง ที่หมายถึงพลังทางสังคมที่มาจากทุกส่วนอาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาค ของประเทศ ซึ่งหากแม้ว่าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักธุรกิจ พ่อค้า ประชาชน นักศึกษา และ ปัญญาชน ก็จะสามารถร่วมผลักดันสังคมและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานสังคมก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542: 65-66) ใช้ศัพท์ว่า “วิถีประชา” หมายถึง การรวมกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ โดยเอาตัวกิจกรรมเป็นศูนย์กลางปราศจากการจัดตั้ง ซึ่งเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทุกฝ่ายในระดับพื้นที่อาจเป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2541: 12-19) ให้ความหมายว่า “ประชาคม” หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีการจัดการในระดับกลุ่ม

นอกจากนี้ ชูชัย ศุภวงศ์ (2540: 165) ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” ว่า หมายถึง การที่ผู้คน สังคม สภาพการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อน ยากแก่การแก้ไข รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกัน

เป็นกลุ่มหรือ องค์กร (Civic group) ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน หรือ ภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะเป็นทุนร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความรัก ความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกันภายในระบบการบริหารจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

จากการประมวลความหมายของประชาสังคมจากแนวคิดที่มีผู้เสนอไว้ข้างต้น เห็นว่า **ประชาสังคม (Civil Society)** มีคำที่เกี่ยวข้องสองคำ คือ ประชา + สังคม ดังนั้น องค์กรประกอบหลักของประชาสังคมจะต้องประกอบขึ้นจาก ประชาชนมารวมกันเป็นสังคม หมายถึงการที่คนในสังคมนมารวมกันเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์หรือสภาพที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นประเด็นสาธารณะ จนนำไปสู่การก่อให้เกิดจิตสำนึก (Civic consciousness) ส่วนรวม โดยเป็นการรวมตัวทั้งที่เป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group/organization) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (partnership) ภายใต้ระบบการจัดการ และมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความคิดเพื่อสร้างเอกลักษณ์ มีความผูกพัน มีความเชื่อและอุดมการณ์ร่วมกัน จนเกิดเป็นพลังที่สามารถคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคมได้ แต่ไม่ใช่การยึดกุมอำนาจรัฐ การรวมกลุ่มนี้มาจากการต้องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และการเรียกร้องผลประโยชน์ เป็นการแสดงความคิดเห็นของสังคม มีความเป็นอิสระ ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย สมาชิกกระตือรือร้นและมีจิตสำนึกร่วมกัน ในการทำงานร่วมกัน มีการสานเสวนาร่วมกันในประเด็นของสังคม ในสิ่งที่เป็ประโยชน์โดยรวมของภาคสาธารณะ โดยไม่มีรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการรวมตัวนั้น แต่อาจมีการสนับสนุนเท่านั้นเพื่อให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมเอง โดยมีความเชื่อและจิตสำนึกร่วมกัน

3.2 ความสำคัญของประชาสังคม

ประชาสังคม มีประโยชน์ในการระดมพลังมวลชน เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลง หรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งถูกเรียกรวมๆกันว่า “การเมืองแบบใหม่” (The new/postmodern politics) ที่มีความศรัทธาต่อระบบการปกครองของรัฐ ดังนั้นหัวใจการเมืองแบบใหม่จึงอยู่ที่การสร้างการเมืองแบบที่ทำให้ประชาชนธรรมดาามีบทบาทในรูปการเคลื่อนไหวของประชาชนในแบบต่างๆ มากขึ้น ประชาสังคมยังเป็นการสร้างแรงผลักดันในเรื่องจริยธรรม (Ethical influence) โดยโครงสร้างของประชาสังคมกำหนดขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ (Economic influence) เช่น ประเด็นความห่วงใยในเรื่องการจ้างงาน ประชาสังคมเป็นหุ้นส่วนทางสังคมและเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ประชาสังคมเป็นองค์กรที่ผลักดันต่อภาคการเมืองเพื่อป้องกันการเป็นประชาธิปไตยและสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และเป็นพื้นที่ของพลเมือง (ถวิลวดี บุรีกุล 2550: 14-15)

3.3 การก่อตัวของประชาสังคม

แนวคิดของประชาสังคมมีการกล่าวถึงมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ นักปรัชญาชาวกรีก ได้อธิบายว่าประชาสังคมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสังคมโดยภาพรวม สำหรับประเทศในตะวันตกการเกิดประชาสังคมจะเป็นไปอย่างอิสระโดยไม่มีการแทรกแซงหรือการควบคุมจากรัฐ เป็นการเกิดขึ้นเองโดยความสมัครใจ และแยกส่วนจากรัฐอย่างชัดเจน เช่น ยุโรปในอดีตเกิดการรวมกลุ่มกันของชนชั้นสูงและปัญญาชนตามร้านกาแฟ ร้านเสริมสวย สโมสร เพื่อการร่วมเสวนาประเด็นทางการเมืองและสังคม (ถวิลวดี บุรีกุล 2550: 18-19) แต่สำหรับประเทศไทย บางครั้งการเกิดประชาสังคมก็มีภาครัฐเข้าไปช่วยจัดตั้ง เช่น การจัดตั้งประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักจะเป็นเครือข่ายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น และถูกจัดตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

กฤษฎา บุญชัย (2541: 32) กล่าวถึงการก่อตัวของประชาสังคมในประเทศไทยว่า ผู้ที่นำคำว่าประชาสังคมมาใช้ในประเทศไทยเป็นคนแรกได้แก่ นายสุรพงษ์ ชัยนาม ช่วง พ.ศ. 2524-2525 ซึ่งนำความคิดของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) มาเสนอว่า ประชาสังคม เป็นพื้นที่ที่มีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อที่จะทำการล้อมรัฐหรือ ควบคุมรัฐ ซึ่งช่วงเวลาที่เขานำเสนอเป็นช่วงปลายของความขัดแย้งภายในระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาล โดยสุรพงษ์มองว่าปัญหาทางการเมืองไทยไม่ได้เกิดจากปัญหาทางชนชั้น แต่เกิดจากปัญหาที่รัฐหรือระบบราชการมีอำนาจมากเกินไป แนวทางแก้ไข จึงต้องใช้ประชาสังคม

การก่อตัวของประชาสังคมในแต่ละยุคมีความแตกต่างกัน ด้วยความต้องการที่จะให้บรรลุเป้าหมาย หรือความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น จากยุคล่าอาณานิคม ประชาสังคมก่อตัวขึ้นเพื่อดำเนินการล่าอาณานิคม ยุคหลังสงครามเย็นประชาสังคม ก่อตัวขึ้นจากการมีอุดมการณ์หรืออุดมคติทางการเมืองร่วมกัน ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ประชาสังคมก้าวล่วงสู่ประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมวลมนุษยชาติ และด้านสิทธิสตรี โดยความสัมพันธ์ของประชาสังคมอยู่ในมิติที่กว้างและลึกขึ้น ทั้งเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม ของท้องถิ่นของประเทศจนถึงระดับโลก

3.4 องค์ประกอบของประชาสังคม

ประชาสังคมเป็นหน่วยและองค์รวมของสังคม ที่ประกอบด้วย รัฐ เอกชน กลุ่มชุมชน บุคคล และครอบครัว หรือพื้นที่เปิดเพื่อช่วงชิง เป็นเรื่องของการรวมตัวเป็นองค์กร การเมืองภาคสาธารณะ การเมืองทางสังคม วัฒนธรรม สื่อมวลชน สถาบันวิชาการ การห่วงกังวลร่วมกัน โดยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ของประชาสังคมที่ถวิลวดี บุรีกุล (2550: 42-44) รวบรวมไว้ มีดังนี้

1. โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (civic organization) หมายถึง การรวมกลุ่มที่มีระบบการจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในการปฏิบัติและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา มีโครงสร้างและระเบียบในการดำเนินการ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2. ไม่แสวงหากำไร (non profit distribution) หมายถึง ไม่ดำเนินการเพื่อการค้า ไม่จัดสรรกำไรให้กรรมการและสมาชิก ถึงแม้ว่าองค์กรจะมีกำไรเกิดขึ้น แต่ต้องคืนกลับไปสู่การดำเนินงานขององค์กร คือเป้าหมายสาธารณะ (public purpose) เท่านั้น

3. การเป็นอิสระและการปกครองตนเอง (autonomy and self-governing) หมายถึง ประชาสังคมต้องมีอิสระระดับหนึ่ง เช่น มาตรการสำหรับการปกครองภายใน และสามารถหยุดการดำเนินการได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

4. ความสมัครใจ (voluntary) หมายถึง การรวมกันของประชาสังคมเป็นการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ไม่มากก็น้อย เน้นการควบคุมดูแลของรัฐ สมาชิกสามารถเข้ามาหรือออกได้เมื่อต้องการ ไม่ต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับใด

5. การมีพื้นที่สาธารณะ (public sphere) หมายถึง พื้นที่รวม ที่โดยหลักแล้วใคร ๆ ก็เข้าถึงได้ แต่ละคนสามารถเข้าไปได้ด้วยการมีแนวคิด มุมมองต่าง ๆ พื้นที่อาจหมายถึง การพบปะกัน หรือพื้นที่ของสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.5 ประเภทขององค์กรประชาสังคม

องค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ในภาคประชาสังคมแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

1) องค์กรประชาสังคม 2) สถาบันตุลาการ 3) สถาบันสื่อมวลชน 4) รัฐสภาและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และ 5) องค์กรตรวจสอบอิสระ

โดยการแบ่งประเภทขององค์กรประชาสังคมอาจแบ่งตามการมุ่งประโยชน์ขององค์กร ดังนี้

1. มุ่งประโยชน์ของสมาชิก ได้แก่ องค์กรศาสนา องค์กรหมู่บ้าน ชุมชน องค์กรทางชาติพันธุ์ พรรคการเมือง เป็นต้น

2. มุ่งประโยชน์สาธารณะ ได้แก่ มูลนิธิ องค์กรสาธารณประโยชน์ สถาบันทางศาสนา องค์กรประชาสังคม องค์กรพัฒนา บริษัทที่ไม่แสวงกำไร

3. มุ่งประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก กลุ่มอาชญากรรม หรือกลุ่มองค์กร ผิดกฎหมาย เป็นต้น

ในประเทศไทยขององค์กรประชาสังคม อาจแบ่งเป็นกลุ่ม (จุมพล หนิมพานิช 2550: 47-50) ได้ดังนี้

1. กลุ่มองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ เช่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เป็นต้น
2. กลุ่มองค์กรทางธุรกิจ เช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น
3. กลุ่มองค์กรพัฒนาภาคเอกชน เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท เป็นต้น
4. กลุ่มองค์กรชาวบ้าน/ประชาชน/อาสาสมัคร เช่น กลุ่มฮักเมืองน่าน กลุ่มเกษตรยั่งยืน เป็นต้น
5. กลุ่มองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้น โดยภาครัฐ/วิชาชีพ/นักวิชาการ เช่น แพทยสมาคมคนักเขียน สมาคมนักข่าว สภาการพยาบาล ชมรม มูลนิธิแพทย์ชนบท เป็นต้น
6. กลุ่มองค์กรเอกชนที่จัดตั้งโดยภาคธุรกิจ เช่น โครงการตาวิเศษ โครงการ Think – Earth เป็นต้น

3.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคมมีด้วยกัน 6 ยุค แบ่งตามช่วงเวลา (ถวิลวดี บุรีกุล 2550: 31-34) คือ

ยุคคลาสสิก (The Classical Period) นักปรัชญามีแนวคิดในเรื่องชีวิตสังคม ในเมืองของนครรัฐกรีก ว่าทำอะไรประชาชนถึงจะมีชีวิตที่ดี (good life) ถึงแม้มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการของพวกเขา โสกราตีส (Socrates) เสนอว่า ประเด็นนี้จะแก้ไขได้โดยมีการโต้แย้งกันของสาธารณะ (public argument) ที่ใช้การพูดคุย รูปแบบของการเสวนาอย่างมีเหตุผล ซึ่งผู้โต้แย้งจะทดสอบแนวคิดของตนเพื่อต่อสู้กับแนวคิดของผู้อื่น หรือ “หลักทวิภาษวิธี” (Bhargava, 2005)

ต่อมาเพลโต (Plato) ผู้ก่อตั้ง Academy in Athens ซึ่งถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของโลกตะวันตก ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคลว่ามี 3 ส่วน คือ ความอยาก (appetite) ที่แสวงหาความพึงพอใจทางกายภาพ จิตใจ ที่แสวงหาการยอมรับทางสังคม และเหตุผล ที่แสวงหาความจริง หรือ ผู้ตัดสินอย่างมีเหตุผลคือผู้มีเหตุผลจำกัดอยู่ที่ความต้องการทางกายภาพ สังคมที่ยุติธรรม อุทิศตนเองเพื่อส่วนรวม ดำเนินชีวิตอย่างมีปัญญา กระตือรือร้น เป็นกลาง และเป็นธรรม แนวคิดของเพลโตถูกควบคุมโดยกษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของส่วนรวม (Green, 2000)

สำหรับ อริสโตเติล (Aristotle) เห็นว่าบุคคลควรมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองโดยมีบทบาทในหน่วยงานสาธารณะ กฎหมายควรเป็นเรื่องที่มาจากความเห็นพ้องต้องกันของสาธารณะ (Bhargava, 2005)

ยุคกลาง (The Middle Ages) เป็นยุคที่ศาสนาคริสต์มีอิทธิพลกับอาณาจักรโรมันมาก นักบุญออกัสติน (Saint Augustine) ได้เขียนหนังสือ “เมืองของพระเจ้า” (City of God) ที่เห็นว่ากฎของสังคมตามธรรมชาติมีเหตุผลน้อยกว่าความเชื่อใน โชคชะตาที่มาจากคำบัญชาของพระเจ้า และเชื่อว่ามนุษย์มีความทุกข์ทนเพราะมีบาปมาแต่เดิม แนวคิดนี้ทำให้เกิดการปกครองด้วยกฎ ระเบียบ และคำสั่งของขุนนาง (Cohen, 1992)

โทมัส อควินัส (Thomas Aquinas) ศีกยาภของมนุษย์ โดยเฉพาะจากคัมภีร์ไบเบิล ที่กล่าวว่า “จงรักเพื่อนบ้านของท่าน” ดังนั้นสิ่งนี้ทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่จะตระหนักว่าบุคคลต่าง ๆ จะเข้ากันได้ดีที่สุดในเมื่อสิทธิร่วมกันของพวกเขาได้รับการยอมรับจึงนำไปสู่การมีกฎต่าง ๆ ที่บังคับใช้กับประชาชนทั่วไปเช่นเดียวกัน (DeLue, 1997)

แนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดในยุคนี้ คือแนวคิดของมาร์ติน ลูเธอร์ และจอห์น คาลวิน (Martin Luther and John Calvin) ผู้ก่อตั้งศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ในช่วงแรกของยุคเรเนซอง (Renaissance) ซึ่งเป็นการต่อต้านอำนาจของคริสตจักร โรมันคาทอลิก ที่พวกเขามองว่ามีการทุจริต แนวคิดหลักต่อประชาสังคม ไม่ได้มองว่ารัฐควรจะถูกแทนที่ แต่ประชาชนควรมีอิสระในการเลือกนับถือศาสนา และการรณรงค์เพื่อการกุศล รวมทั้งมีการบริการในกลุ่มเพื่อนบ้าน (DeLue, 1997)

ยุคแห่งเหตุผล โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ซึ่งเกิดในช่วงที่มีสงครามกลางเมืองของอังกฤษ ค.ศ. 1642- 1651 เชื่อว่าในรัฐตามธรรมชาติแบบดั้งเดิมนั้น ประชาชนจะมองตนเองว่ามีความเท่าเทียมกันกับผู้อื่นในการแข่งขันเพื่อการได้มาซึ่งทรัพยากรที่หายาก คนทั้งหมดควรแสวงหาสันติภาพ และควรเคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อจะปกป้องสิทธิของตนเอง ทฤษฎี “สัญญาประชาคม” (social contract) ของเขาถือว่าประชาชนมอบอำนาจทั้งหมดของตน ให้รัฐหรือผู้ปกครอง เป็นการมอบอำนาจสิทธิเด็ดขาดให้ ยกเว้นสิ่งเดียวคือสิทธิในชีวิตของตนเองที่ใครจะละเมิดมิได้ (ธีรยุทธ บุญมี 2547 อ้างใน ถวิลวดี บุรีกุล 2550: 31)

ในแนวคิดของ จอห์น ล็อก (John Locke) การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นไปเพื่อปกป้องพื้นที่สาธารณะจากความสนใจของรัฐและธุรกิจ หรือเพื่อสร้างอิทธิพลต่อรัฐต่าง ๆ ในกลุ่มของความสัมพันธ์ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวภายในและชาติและมีความเชื่อมโยงในภูมิภาค รวมทั้งการมีกลยุทธ์ร่วมกัน ความต้องการเหล่านี้แสดงถึงการออกแรงเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากร (Bhargava, 2005)

ยุคแห่งภูมิธรรม (The Age of Enlightenment) เน้นที่แนวคิดของสัญญาทางสังคม เป็นวิถีที่ประชาชนจะสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ร่วมกัน ฌอง แจค รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 1700 เห็นว่าประชาชนสูญเสียในเรื่องของศีลธรรมจรรยา เพราะการค้าเสรี (laissez – faire economy) เพราะการจัดสรรแรงงานสร้างความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ โดยเขา

คิดว่าแนวคิดของสัญญาทางสังคมเป็นวิถีที่ประชาชนจะสร้างสรรค์สิ่งที่ดี ๆ ร่วมกัน อันเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ทำให้บรรลุถึงเสรีภาพของพลเมือง โดยแต่ละคนที่แสวงหาความสุขเพื่อสิทธิของชุมชนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน (พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย 2547: 131-174)

เดวิด ฮูม (David Hume) เห็นว่าเหตุผลและศีลธรรมจรรยา (Morality) ของมนุษย์ไม่มีความเป็นเอกภาพระหว่างกัน นำไปสู่แนวคิดประชาชนจะใช้เหตุผลเพื่อทำตามความสนใจของตนและในที่สุดจะบรรลุความต้องการของสังคม (Fine, 1997)

ทั้งอดัม เฟอกูสัน (Adam Ferguson) และอดัม สมิท (Adam Smith) มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า หลักการรวมของประชาสังคมเป็นเรื่องของศีลธรรมจรรยาของแต่ละคนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับโดยกลุ่มเพื่อนที่มาารวมกัน โดยมีศีลธรรมผูกมัดไว้ เนื่องจากเอกลักษณ์และอำนาจของแต่ละคนอยู่บนพื้นฐานการแลกเปลี่ยน สังคมทั้งหมดจะดีขึ้นถ้าการแลกเปลี่ยนทางตลาดไม่ถูกจำกัดโดยรัฐ (Alison, 1998)

เอมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ได้ศึกษาแนวคิดของฮูม จนกลายเป็นนักปรัชญาแนววิพากษ์ที่มีชื่อเสียง เห็นว่าประชาชนควรปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่เป็นจุดหมายในตัวเองแทนการเป็นหนทางสู่จุดหมายของผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่ง เราจะให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นอย่างไรมากกว่าเราจะใช้เขาเพียงเพื่อประโยชน์เรา เขาสนับสนุนการมีพื้นที่สาธารณะและเป็นคนแรกๆ ที่คิดว่าประชาสังคมแตกต่างจากรัฐ (Fine, 1997)

ซึ่งต่อมา โทมัส เพน (Thomas Paine) เป็นผู้อธิบายว่า ประชาสังคมมีความแตกต่างจากรัฐ โดยเขียนหนังสือ “Rights of Man” เนื้อความโดยรวมว่า ประชาสังคมคือสังคมที่แยกออกจากรัฐที่ให้คุณค่าความหลากหลายและความสามารถของปัจเจกชน ประชาสังคมแสวงหาความสมดุลระหว่างการสมานฉันท์และความขัดแย้ง (Fine, 1997)

ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 (The Nineteenth Century) เน้นที่ประชาสังคม ว่าเป็นพื้นที่ที่แยกจากรัฐ เฮเกล (G.W. Hegel) มองประชาสังคมว่าเป็นพื้นที่ที่แยกจากรัฐ ซึ่งประชาชนเป็นทั้งคนงาน และผู้บริหารของผู้อื่น ประชาสังคมจะอยู่ระหว่างครอบครัว และรัฐ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาเป็นกลุ่มองค์กร เกิดการพัฒนาสมัยใหม่ไปพร้อม ๆ กับรัฐ

อเล็กซิส เดอ ท็อกเกอวิลล์ (Alexis de Toqueville) นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส เห็นว่าความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของระบบการเมืองของสหรัฐอเมริกาขึ้นกับการอาศัยการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งยอมให้มีการมีส่วนร่วมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทุกคน (Marada, 1997)

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ผู้ซึ่งได้อ่านงานของฮูมและสนใจศึกษาจนกลายเป็นนักปรัชญาที่ชอบวิพากษ์ ถึงแม้เขาจะเชื่อว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะดีที่สุดในแง่เขาก็มีความหวังกังวลถึงอำนาจที่มากขึ้นของชนชั้นปกครอง และคิดต่างจากเฮเกลที่มองว่าระดับของ

ศีลธรรมจะเป็นตัวกำหนดสังคม โดยมาร์กซ์คิดว่าการแข่งขันกันอย่างเสรี จะทำให้เอกชนเข้าครอบงำประเด็นสาธารณะ ภายใต้ระบบทุนนิยมชนชั้นนายทุนเอาเปรียบแรงงาน โดยรัฐให้ความสนใจนายทุนเพราะเป็นการสร้างความร่ำรวยให้กับรัฐในเวทีระหว่างประเทศ การครอบงำชนชั้นอื่นของนายทุนเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ในระบบทุนนิยม และเกิดขึ้นต่อเนื่องจนเกิดการปฏิวัติ เป็นการเพาะสังคมที่ไม่มีชนชั้นที่ซึ่งประชาสังคมอย่างแท้จริงจะเฟื่องฟู (Weigle, 1992)

อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) นักคิดชาวอิตาลี ได้รื้อฟื้นแนวคิด ประชาสังคมขึ้นใหม่โดยนำบางส่วนมาจากแนวคิดของเฮเกล เห็นว่าประชาสังคมสามารถปกป้องอำนาจจากรัฐที่มาจากวิกฤตเศรษฐกิจได้ และประชาสังคมเป็นสถาบันที่สังคม รวมตัวและเป็นอิสระจากรัฐ ซึ่งแนวคิดของเขามีอิทธิพลต่อนักคิดยุโรปในช่วง ค.ศ.1970 (Crooks, 2004)

ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 (The Twentieth Century) จอห์น ราวส์ (John Rawls) เป็นหนึ่งในนักคิดทางการเมืองที่สำคัญของยุคนี้ แนวคิดด้านประชาสังคมของเขที่สำคัญ คือทฤษฎีของความยุติธรรม (Theory of Justice) ที่ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิเสรีภาพที่เท่ากันของประชาชนทั้งหมดในการออกเสียงและควบคุมสาธารณะ โดยกล่าวถึงค่านิยมของประชาธิปไตย ซึ่งเขารู้สึกว่าเป็นการปกครองที่ดีที่สุด เพราะระบบนี้ยอมรับเรื่องพหุนิยม เช่นเดียวกับความมีเสถียรภาพ การมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน การวิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะในประเด็นทางการเมืองและการมีความเต็มใจที่จะประนีประนอมจะนำมาสู่การเห็นพ้องต้องกันในรัฐธรรมนูญ (Diamon, 2002)

โรเบิร์ต พัทนัม (Robert D. Putnam) เสนอว่าลักษณะขององค์กรทางสังคมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของสังคม โดยการเอื้อต่อการดำเนินการที่สัมพันธ์กัน เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ที่มาจากความไว้วางใจ มีปัญหาใหม่ๆ สามารถแก้ได้โดยกลุ่มเพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น (Putnam, 2003)

เซอร์ ราฟ ดาเรนดอร์ฟ (Sir Ralf Dahrendorf) เป็นผู้เขียนหนังสือจำนวนมาก รวมทั้ง The Modern Social: Essay on the Politics of Liberty. เขาให้ความเห็นว่าการเป็นพลเมืองและประชาสังคมมีการเคลื่อนที่สำคัญกว่าการเลือกตั้งและระบบตลาด เป้าหมายคือการต่อสู้มากกว่าการหลีกเลี่ยง ประชาสังคมก่อตั้งโดยการริเริ่มของประชาชนรากหญ้า และมีการรวมตัวกัน (Keane, 1998)

ตั้งแต่ ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ได้มีการกล่าวถึงแนวคิดของประชาสังคมอย่างกว้างขวางและมีความเป็นการเมืองมากขึ้น เมื่อมีการปรับสู่ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 ประชาสังคมที่มีบทบาทมากคือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ที่มีคุณภาพจะยั่งยืนคือการแสวงหาทดแทนรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการอุทิศตนในเรื่องของการให้บริการสาธารณะ สนองความต้องการของคนบางกลุ่มในสังคม (Jon Van Til, 2000)

4. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนคีรีวง

ประวัติบ้านคีรีวง

ชุมชนคีรีวงได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้มากกว่า 200 ปี ในอดีตชุมชนนี้เรียกว่า “บ้านขุนน้ำ” เพราะชุมชนตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณต้นน้ำของเขาหลวง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเทือกเขา นครศรีธรรมราช ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “บ้านคีรีวง” ตามชื่อวัดที่สร้างขึ้นมา มีความหมายว่า “บ้านที่อยู่ภายในวงล้อม (วง) ของภูเขา (คีรี)” (ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ 2542: 23-32)

จากการสนทนากับกลุ่มผู้อาวุโสในชุมชนคีรีวง เพื่อค้นหาประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน พบว่ามีเรื่องเล่าเกี่ยวกับบรรพบุรุษผู้ก่อตั้งชุมชนอยู่หลายแบบด้วยกัน (นัยนา ทองศรีเกตุ 2548: 15-27) คือ

ก. การหนี “สัก” จากเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยอดีตนั้น คนไทยชั้นล่างหรือผู้ถูกปกครองทุกคนต้องขึ้นอยู่กับเจ้านายผู้ปกครอง และจะต้อง “สัก” ว่าขึ้นอยู่กับเจ้านายคนไหน ทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มที่ไม่ต้องการเป็นไพร่ได้หนีเข้าไปอาศัยอยู่ในเขตป่าที่ทุรกันดารและยากต่อการค้นหา และบรรพบุรุษของชาวคีรีวงก็เป็นกลุ่มคนดังกล่าวข้างต้น

ข. การเข้ามาสร้างวัดของคน “ย่านยาว” กลุ่มผู้อาวุโสเล่าให้ฟังว่าชาวบ้านจากบ้านย่านยาวได้เข้ามาหาเชือกเพื่อนำไปทำ “นบซกปลา” และได้มาพบเจดีย์เก่า ชาวบ้านย่านยาวจึงได้ตั้งถิ่นฐานและสร้างวัดขึ้นบริเวณนั้น

ค. การหนีเข้ามาอยู่ป่าพร้อมกับพระพุทธรูป เกิดขึ้นในสมัยที่ทางกรุงเทพมหานครได้ขอพระพุทธรูปสีหิงค์จากเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ทำให้ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้นำพระพุทธรูปมาซ่อนไว้ในชุมชนคีรีวง

ง. การเป็นทหารผ่านศึกแล้วได้รับการปูนบำเหน็จ เป็นกลุ่มทหารที่ไปรบที่เมืองไทรบุรี เมื่อรบชนะเข้าศึก ทางบ้านเมืองจึงได้ปูนบำเหน็จ โดยการมอบผู้หญิงมุสลิมให้เป็นภรรยาและมอบที่ดินบริเวณชุมชนคีรีวงให้กว่า 400 ไร่

จ. การหนี “สัก” จากพม่า ในสมัยที่พม่าได้เข้ามายึดครองเมืองไทย และได้จับคนไปเป็นเชลยโดยการทำการ “สัก” หน้าเขลยเป็นเครื่องหมายไว้ จึงได้มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งหนีการ “สัก” ขึ้นมาอยู่บริเวณชุมชนคีรีวงปัจจุบัน

อาณาเขตที่ตั้ง

ชุมชนคีรีวงประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคีรีวง (หมู่ที่ 5) บ้านคีรีทอง (หมู่ที่ 8) บ้านขุนคีรี (หมู่ที่ 9) และบ้านคีรีธรรม (หมู่ที่ 10) ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช (ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ 2542: 23 - 32)

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ชุมชนคีรีวงตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่ราบแอ่งกระทะระหว่างภูเขา และมีภูเขาที่สำคัญ ๓ แห่งในพื้นที่ ได้แก่ เขาใหญ่ เขาหน้าลอน เขาในไฮ และเขาสันสวรรค์ มีแม่น้ำลำธารสายหลัก ได้แก่ คลองลำจาและคลองท่าชาย ซึ่งไหลผ่านบ้านคีรีทองและไหลไปบรรจบกันกลายเป็น “คลองขุนน้ำ” และคลองขุนน้ำไหลผ่านบ้านขุนคีรีไปบรรจบกับคลองปงบริเวณบ้านคีรีธรรมกลายเป็น “คลองท่าดี”

ชุมชนคีรีวงตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบคาบสมุทร และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งจากฝั่งทะเลอันดามันและฝั่งอ่าวไทย ทำให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์สูง กล่าวคือ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยถึง 2381.3 มิลลิเมตรต่อปี

ลักษณะดินในพื้นที่ชุมชนคีรีวงส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย เนื้อดินมีหลายสี มีทั้งสีน้ำตาล สีเหลือง และสีแดง ส่วนบริเวณเทือกเขาหลวง บางส่วนจะเป็นหินเนื้อหยาบซึ่งสลายตัวและผุพังได้ง่าย และดินสามารถระบายน้ำได้ดี ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 2544: 3-1-3-4)

โดยเหตุการณ์จากภัยธรรมชาติที่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวคีรีวง อยู่ถึง 3 ครั้งใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ **ครั้งที่แรก** พ.ศ. 2505 เกิดวาตภัยที่แหลมตะลุมพุกและชุมชนคีรีวง บ้านเรือนและสวนผลไม้ของชาวคีรีวงเสียหายมาก ถ้าคลองตันเงินเนื่องจากการพังทลายของหน้าดิน ทำให้การดำเนินชีวิตทางน้ำยุติไป ชาวบ้านต้องช่วยกันก่อสร้างถนนเพื่อติดต่อกับโลกภายนอก **ครั้งที่สอง** พ.ศ.2518 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ น้ำป่าไหลทะลักเข้าสู่ชุมชน ดินและหินบนภูเขาถล่มลงมา เกิดความเสียหายอย่างหนัก ทั้งบ้านเรือน ทรัพย์สิน และชีวิตของชาวคีรีวง จากอุทกภัยดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านหลายคนมีหนี้สินและบางคนถึงกับต้องขายที่ดิน จึงมาปรึกษาหารือกัน และในที่สุดก็มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือคนภายในชุมชนมิให้ต้องรับภาระหนี้สินที่เกิดจากดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูงใน พ.ศ. 2523 **ครั้งที่สาม** พ.ศ. 2531 ซึ่งนับเป็นมหันตภัยครั้งร้ายแรงที่สุด กล่าวคือ บ้านเรือน ตลอดจนโรงเรียน ตลาดสด โบสถ์และศาลาเสียหายอย่างหนัก จากอุทกภัยครั้งนี้ ทำให้ชาวบ้านหันมาปรึกษาหารือกันว่าถ้าต้องการอาศัยอยู่ที่เดิม ต้องแสวงหาแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ ชาวบ้านจึงพากันหาอาชีพเสริมโดยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและใช้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน

กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มองค์กรชุมชน

1) **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง** ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2523 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของชาวบ้านในชุมชนคีรีวง มีรูปแบบการดำเนินงานภายใต้กลุ่มคณะกรรมการ ในลักษณะกองทุนธนาคารชุมชน ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน ประมาณ 80 ล้านบาท การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์มีชื่อเสียงแพร่หลาย เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป จึงทำให้มีผู้สนใจมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

2) **กลุ่มมัดย้อม** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมของชาวคีรีวง มีกิจกรรมเกี่ยวกับการนำฝ้ายมามัดแล้วย้อมสีธรรมชาติ มีลวดลายสวยงามแปลกตาจากเทคนิคการมัดย้อมง่าย ๆ ของภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้ฝ้ายมัดย้อมมีเอกลักษณ์เฉพาะที่สวยงาม สามารถนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ เหมาะสำหรับการซื้อไปใช้สอยหรือเป็นของฝาก ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยม มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป มีการจัดจำหน่าย ทั้งแบบขายปลีกและขายส่ง

3) **กลุ่มใบไม้** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมทำฝ้ายมัดย้อม ที่แยกตัวมาจากกลุ่มมัดย้อมและมาตั้งกลุ่มใหม่ เน้นการจัดการในเชิงธุรกิจ นำฝ้ายที่ผ่านการมัดย้อมแล้วมาออกแบบตัดเย็บเป็นเครื่องใช้ สอยหลากหลายชนิดและรูปแบบ เพื่อสามารถนำฝ้ายเหล่านั้น ไปใช้ประโยชน์และทำของที่ระลึกได้มากขึ้น เป็นที่นิยมแพร่หลายเช่นเดียวกับกลุ่มมัดย้อม

4) **กลุ่มลายเทียนผ้าบาติกสีธรรมชาติ** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมที่ทำผ้าบาติกด้วยสีธรรมชาติ มีการพัฒนาลวดลายให้เป็นเอกลักษณ์และมีจุดเด่น เช่น ลวดลายทิวทัศน์ แหล่งธรรมชาติ สถานที่สำคัญ และบุคคลสำคัญ เป็นต้น

5) **กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมอีกกลุ่มหนึ่ง ทำกิจกรรมแปรรูปทุเรียนกวน โดยนำทุเรียนบ้าน ซึ่งแต่ละปีให้ผลผลิตจำนวนมาก นำมากวนจนแห้งดีได้ที่ แล้วปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ห่อด้วยดอ (กาบ) หมากรูปย่างไฟให้หอม ซึ่งเป็นการปรับปรุงโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านแบบดั้งเดิม ปัจจุบันเป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วไป

6) **กลุ่มหมาด้อ** เป็นการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยนำวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ผลิตเป็นสินค้าจำหน่าย ส่วนใหญ่จะนำกาบ (ด้อ) หมากรูปมาทำเป็น “หมา” เพื่อส่งให้กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวน สำหรับนำไปห่อทุเรียนกวน

7) **กลุ่มทำขนม** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมที่ทำขนมต่าง ๆ ส่งจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชน เพื่อชุมชนจะได้ไม่ต้องไปซื้อขนมจากภายนอกมาจำหน่ายและผู้บริโภคในชุมชนได้รับประทานขนมที่ใหม่ สด และไม่ใส่สารกันบูด

8) **กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านคีรีวง** ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจักสาน โดยการนำต้นกล้วยซึ่งเป็นพืชล้มลุก พบมากในเทือกเขาหลวง มาจักสานเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้สอยต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น โต๊ะ ตะกร้า โคมไฟ ฯลฯ

9) **กลุ่มบ้านสมุนไพร** เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีการนำสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ เช่น สบู่มั่งกุด สบู่ส้มแขก เทียนตะไคร้หอม เป็นต้น กลุ่มสมุนไพรมีรูปแบบการดำเนินงานที่มีการติดต่อร้านค้าภายนอก และทำการตลาดเอง ทำให้อัตราการขายส่งผลิตภัณฑ์มีมากกว่ากลุ่มองค์กรอื่น ๆ

10) **กลุ่มแปรรูปน้ำผลไม้** เป็นกลุ่มอาชีพเสริมที่นำสมุนไพรและผลไม้ ซึ่งเป็นผลผลิตที่มีอยู่จำนวนมากในชุมชนคีรีวง มาทำการแปรรูปเป็นน้ำผลไม้พร้อมดื่ม เช่น น้ำจิง น้ำกระเจี๊ยบ เป็นต้น ปัจจุบันมีการขยายรูปแบบการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ข้าวเกรียบกุ้ง เป็นต้น

11) **ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติของเขาลอง และมีการขยายรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเพิ่มการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การทำ homestay โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการร่วมกันรักษาสีงแวดล้อมของชุมชน

12) **กลุ่มงดสูบบุหรี่** ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านที่ต้องการปรับปรุงตนเอง สมาชิกทุกคนต้องงดสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาเป็นสมาชิกภาพ นอกจากนี้ยังมีการทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน เช่น การพัฒนาสวนสาธารณะของชุมชน การเข้าวัดฟังธรรม การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ ให้กับชุมชน เป็นต้น

13) **กองทุนเดิมสี่เขียวใส่เขาหลวง** สังกัดมูลนิธิเพื่อการศึกษาไทยรัฐวิทยา 74 ก่อตั้งขึ้นหลังจากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2531 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความตระหนักถึงผลกระทบจากการทำลายธรรมชาติ และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม โดยมีกิจกรรมเกี่ยวกับการณรงค์ให้ชาวบ้านรักษาสีงแวดล้อม ปลูกต้นไม้ในบริเวณชุมชน ตลอดจนพื้นที่ป่าบนภูเขาที่คนถล่มได้ง่าย

ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน (องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโล เดิมเป็นสภาตำบลกำโลน ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2539

ที่ทำกรองค้การบริหารส่วนตำบลกำโลน ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาได้ย้ายมาที่ทำการใหม่เป็นอาคาร 2 ชั้น ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 107 หมู่ที่ 7 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ตั้ง

ตำบลกำโลนอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอลานสกา ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 8 กิโลเมตร และมีระยะทางห่างจากจังหวัด 24 กิโลเมตร เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 35,125 ไร่ หรือ 90.24 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศ เป็นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ในหุบเขาของเทือกเขานครศรีธรรมราช (เขาหลวง) ซึ่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวงและเขตป่าสงวนแห่งชาติ

สภาพการเมืองการปกครอง

การปกครอง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งการปกครอง เป็น 12 หมู่บ้าน ดังตารางที่ 2.1 คือ

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านการปกครองของตำบลกำโลน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
			ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านวัดจันทร์	1,500	273	246	519	131
2	บ้านวัดโคกโพธิ์สถิตย์	1,700	277	308	585	156
3	บ้านย่านยาว	3,125	336	356	692	183
4	บ้านวัดสมอ	3,500	404	501	905	265
5	บ้านคีรีวง	2,500	295	323	618	193
6	บ้านมะม่วงขวาง	1,500	239	271	510	133
7	บ้านวัดวังไทร	3,125	279	279	558	137
8	บ้านคีรีทอง	3,125	156	143	299	97
9	บ้านขุนคีรี	5,000	293	327	620	154
10	บ้านคีรีธรรม	5,625	303	322	625	182
11	บ้านไสเนียง	500	192	208	400	117
12	บ้านวังโหล	3,925	392	369	761	199
	รวม	35,125	3,439	3,653	7,092	1,947

ที่มา: ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลานสกา 2552)

สภาพเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ ตามลำดับ โดยหน่วยธุรกิจในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ได้แก่ ปิมน้ำมัน 5 แห่ง รีสอร์ท 3 แห่ง โรงเรียน (ขนาดเล็ก) 3 แห่ง

สภาพทางสังคม

ด้านการศึกษา มีศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ 4 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง หอกระจายข่าว 12 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 8 แห่ง มีวัด 5 แห่ง และสำนักสงฆ์ 1 แห่ง

ด้านการสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 2 แห่ง สถานพยาบาลและการผดุงครรภ์เอกชน 2 แห่ง อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่พักระบาดประจำตำบล 1 แห่ง

มวลชนจัดตั้ง ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 32 คน อาสาสมัคร จำนวน 36 คน กลุ่ม อปพร. จำนวน 28 คน และกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ภัย (One Tambon One Search And Rescue Team) หรือ OTOS จำนวน 10 คน

กองทุนทางสังคม กลุ่มเกษตรเพื่อสิ่งแวดล้อม 1 แห่ง หมู่ที่ 9 ศูนย์กลางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 1 แห่ง ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง 1 แห่ง กองทุนหมู่บ้าน 12 แห่ง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 10 แห่ง ธนาคารหมู่บ้าน 1 แห่ง กองทุน ก.ขคจ. 2 แห่ง กองทุนผู้ใช้น้ำ 4 แห่ง ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1 แห่ง

หน่วยบริการประชาชน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวชุมชนบ้านคีรีวง (หมู่ที่ 10) ศูนย์ประสานงานชุมชนบ้านคีรีวง (หมู่ที่ 10) ศูนย์จำหน่ายอาหารชุมชนบ้านคีรีวง (หมู่ที่ 4) และศูนย์ปลอดภัยนักท่องเที่ยว (หมู่ที่ 5)

ศักยภาพในตำบล

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1. ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 24 คน
2. ฝ่ายบริหาร ซึ่งนายองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 1 รองนายกฯ จำนวน 2 คน เลขานุการนายกฯ จำนวน 1 คน
3. จำนวนบุคลากร (รวมลูกจ้าง) จำนวน 47 คน

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล (ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552) แบ่งเป็นรายได้จากภาษีอากร จำนวน 10,310,286 บาท รายได้ที่มีใช้ภาษีอากร จำนวน 690,255 บาท เงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 11,901,084 บาท

การรวมกลุ่มของประชาชน จำนวนกลุ่มทุกประเภท 35 กลุ่ม แบ่งเป็น กลุ่มอาชีพ 21 กลุ่ม กองทุนทางสังคม 9 กลุ่ม และธุรกิจเอกชน 5 กลุ่ม

จุดเด่นของพื้นที่ พื้นที่ของตำบลกำโลนเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิประเทศที่สวยงาม ซึ่งเหมาะที่จะพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยว เพราะมีทรัพยากรที่หลากหลายทั้งด้านธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ด้านสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และผลผลิตทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ โดยในหนึ่งปี จะมีผลไม้หลากหลายตลอดปีทำให้ชาวสวนผลไม้ส่งสินค้าไปขายในตัวจังหวัด เนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง หรือตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริญญา นวลเปียน (2543) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย : กรณีศึกษาสมัชชาคนจน พบว่ากิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจนเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการเป็นหลัก ได้แก่ กิจกรรมในลักษณะการเมืองของการให้รัฐรับรอง โดยให้ความสำคัญกับการกระทำรวมหมู่ด้วยการเดินขบวนและการชุมนุมเรียกร้อง ที่มีเป้าหมายเพื่อเข้ากดดันการตัดสินใจของรัฐบาล ให้มีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาพร้อมกับข้อเสนอเชิงกฎหมายและนโยบายของสมัชชาคนจน และลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมือง จากการผูกขาดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐบาล ไปสู่การยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจนเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการและเป็นอิสระ และอยู่ในระดับที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับกิจกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบเป็นทางการอื่น ๆ ของชาวนาโดยทั่วไป แต่กลับพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการของสมัชชาคนจน ถือเป็นสิ่งไม่คุ้นเคยสำหรับสังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะรัฐยังคงไม่ให้การยอมรับในลักษณะทางการเมืองดังกล่าวของประชาชน

พงษ์ยุทธ สีฟ้า (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประชาสังคมท้องถิ่น โดยทำการศึกษาปัญหาหนี้สินจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

โดยมีองค์กรประชาชนที่รู้จักกันในนามเครือข่ายอินแปงเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า

1. การก่อตัวของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายอินแปง เกิดจาก 2 ปัจจัยคือ (1) เกิดจากประเด็นปัญหาการทำเกษตรกรรมที่รายรับไม่พอกับรายจ่ายก่อให้เกิดภาวะหนี้สินของคนในชุมชน (2) การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ในการสร้างทีพุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก
2. การดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายอินแปง จะใช้แนวคิดในการผลิตแบบพอเพียงและพึ่งตนเอง จะเน้นที่การมีส่วนร่วมมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและความหลากหลาย มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายความร่วมมือ มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตรวจสอบได้ และการไม่เน้นระบบราชการในการบริหาร เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันของสมาชิก
3. ผลลัพธ์ของการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหา คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในปัญหา โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาครัฐ เกิดเป็นความต้องการและวิถีจัดการกับปัญหาของชุมชน ซึ่งป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการรวมกลุ่มองค์กรประชาชนที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะบริหารจัดการแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมจากประชาชนที่แท้จริง ทั้งนี้ก็ต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

ชมพูนุช ประจักษ์สุนทร (2549) ได้ทำการศึกษาการก่อตัวของกระบวนการประชาสังคม : กรณีชุมชนศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อกระบวนการประชาสังคมในชุมชนศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ โครงสร้างสังคมแนวราบชาวบ้านไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งทางด้านฐานะ การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ และชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เป็นเครือญาติกัน มีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพเสริมคือการทำงานในกลุ่มอาชีพ และรับจ้างทั่วไป เป็นชุมชนที่ผลิตอาหารได้เองและผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นผู้คอยประสานระหว่างชาวบ้านต่อชาวบ้าน ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม และกับหน่วยงานของรัฐ

ส่วนกระบวนการประชาสังคม พบว่าชุมชนศิรีวงมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความยากจน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาตามคำแนะนำของหน่วยงานรัฐและผู้นำในชุมชน คือการรวมกลุ่มกันทำงาน โดยกลุ่มที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเองส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มสวัสดิการที่สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวบ้าน แต่มีกลุ่มอื่น ๆ

ที่ไม่แสวงหารายได้ด้วย เป็นกลุ่มเฉพาะกิจที่อาจสลายไปเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว กิจกรรมกลุ่มของชุมชนจะอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาดูงาน การแนะนำจากหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชน อาศัยการติดต่อสื่อสารและการบริหารจัดการกลุ่ม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และผลกระทบทางการเมืองที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1.1.1 ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ผู้นำชุมชนศิรีวง

1.1.2 ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ นักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1.1.3 ประชากรกลุ่มที่ 3 คือ ประชาชนในชุมชนศิรีวง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling) โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความเหมาะสม ความสมัครใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

- นางอารีย์ ขุนทน ประธานกลุ่มมัดข้อม
- นายยงยุทธ กระจ่างโลก ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- นายผ่อง ฉนวนธรรม ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านศิรีวง

1.2.2 กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ใน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย

- นายอนุชิต ศรีใส ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
- นายประยงค์ จุลรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

- ศ.ต.ต.หญิงมณฑาทิพย์ ชุมทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1.2.3 ตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย และอุปกรณ์ภาคสนาม

2.1 แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์

2.1.1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ซึ่งเป็นชุดของคำถามที่ได้จัดเรียงและเตรียมคำถามอย่างเป็นทางการไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามปลายเปิดเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ซักถาม พุคคุยตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัย หรือผู้ช่วยผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ครบประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้

2.2.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยเข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัย และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่โดยตรง เพื่อนำมากำหนดแนวทางการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แนวทางการสัมภาษณ์ และจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เป็นการสนทนาร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง โดยใช้คำถามชุดเดียวกับแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่สำคัญที่สุดในการวิจัย คือตัวผู้วิจัยเอง เพราะเป็นผู้เข้าใจและทราบว่าจะเก็บข้อมูลอย่างไร จึงสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ โดยมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์ (Interview) มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือให้ทางสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ออกหนังสือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จำนวน 1 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จำนวน 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จำนวน 1 คน

3.1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งเรียนชี้แจงให้ทราบและเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการวิจัยครั้งนี้ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การจดคำสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ ร่วมกับใช้เทปบันทึกเสียงและทำการถอดเทปอีกครั้งหนึ่ง

3.2 การซักถามสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือให้ทางสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ออกหนังสือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกในชุมชนศิรีวัง

3.2.2 ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ (นักพัฒนาชุมชน) ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อติดต่อไปยังประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านศิรีวัง และประธานกลุ่มมัคชัยศิรีวัง ให้คัดเลือกสมาชิกในกลุ่ม/ชมรม กลุ่มละ 10 คน รวมทั้ง 3 กลุ่ม/ชมรม จำนวน 30 คน มาเพื่อทำการซักถามสนทนากลุ่ม โดยใช้ชุดคำถามชุดเดียวกับแบบสัมภาษณ์ และใช้การจดบันทึกคำตอบ ร่วมกับการใช้เทปบันทึกเสียงและทำการถอดเทปอีกครั้งหนึ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีขั้นตอน คือ การจัดกลุ่มหมวดหมู่ข้อมูล เนื้อหาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วนำความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ขั้นสุดท้ายคือนำข้อมูลที่ได้อธิบายเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอ
นำเสนอ 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 3 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับ

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนคีรีวง นักการเมืองและข้าราชการใน
องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และประชาชนในชุมชนคีรีวง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีอยู่ 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความ
เหมาะสม ความสมัครใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ ดังนี้

1.2.1 **กลุ่มผู้นำชุมชน** ได้แก่ นางอารีย์ ขุนทน ประธานกลุ่มมัคชัยอม นายขยงยุทธ
กระช่างโลก ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และนายผ่อง ฉนวนธรรม ประธานกลุ่มออมทรัพย์
บ้านคีรีวง

1.2.2 **กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน** ซึ่ง
ดำรงตำแหน่งอยู่ใน พ.ศ. 2553 ได้แก่ นายอนุชิต ศรีใส ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
นายประยงค์ จุลรัตน์ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และส.ต.ต.หญิงมณฑาทิพย์ ชุมทอง
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษามีจำนวนเท่ากันระหว่างต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี คืออย่างละ 2 คน และส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งมาแล้ว 1-5 ปี

2.1.3 ตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง จำนวน 30 คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.1 ตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มกับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นสมาชิกของชุมชนคีรีวง และเป็นตัวแทนจากกลุ่ม/ องค์กรในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 21 คน และเพศชาย 9 คน อายุตั้งแต่ 20-30 ปี 5 คน 31-40 ปี 16 คน 41-50 ปี 8 คน และ 51-60 ปี 1 คน การศึกษา ส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับ ปริญญาตรี 15 คน ระดับปริญญาตรี 13 คน และสูงกว่าปริญญาตรี 2 คน มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง สมาชิกกลุ่มมัธยม สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวนเท่ากันคืออย่างละ 10 คน และระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ตั้งแต่ 1-5 ปี 5 คน 6-10 ปี 7 คน และ 11 ปีขึ้นไป 18 คน

ตอนที่ 3 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง และการสนทนากลุ่มโดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดคำถามเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ทั้งหมดจำนวน 6 คน และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในชุมชนคีรีวง จำนวน 30 คน ในประเด็นที่ เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมี ลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันในประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น

3.1.1 การให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงมีการสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการให้ทุนสนับสนุนแต่จะกระทำเพียงเล็กน้อย เพราะมีระบบเครือญาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยไม่ต้องใช้ทุน รวมทั้งมีระบบสังคมเข้มแข็งคอยตรวจสอบ ทั้งนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีผลประโยชน์ในภาคธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่มีการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นมากนัก เนื่องจากงบประมาณน้อยผลประโยชน์จึงน้อยตามไปด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการคือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและสมาชิกในชุมชนคีรีวง มีความคิดเห็นว่าชุมชนคีรีวงมีการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีการให้เงินทุนสนับสนุน เพราะระดับความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการเมืองการปกครองและการจัดบริการสาธารณะ” สอดคล้องกับประชาชนในชุมชนคีรีวงที่เห็นว่าชุมชนคีรีวงมีการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีการให้ทุนสนับสนุนกันแน่นอน ส่วนมากเป็นเงิน”

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นว่าชุมชน คีรีวงมีการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียงเพียงเล็กน้อย ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน “ที่เสนอให้ไม่มีนอกจากไปขอกับพรรคพวกครั้งละ 1,000 - 2,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียง เช่น การเลี้ยงสุรารพรรคพวกในงานบุญต่าง ๆ” คำให้สัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน “ไม่มี เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ใช่พื้นที่ที่มีผลประโยชน์” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มมัธยม “ไม่มี ปลอดภัยเพราะไม่ใช่พื้นที่ทำธุรกิจ” เป็นต้น

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการและประชาชนกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองและผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการและประชาชนคิดเห็นไปในทางเดียวกันคือชุมชนคีรีวงมีการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียง อาจเป็นเพราะปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นข้าราชการประจำและอยู่นอกพื้นที่ที่ไม่มีผลได้ผลเสียจากการเลือกตั้งจึงสามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ได้เต็มที่ตามที่มามีข้อมูล ประชาชนก็เช่นเดียวกัน คือ

รับทราบข้อมูลอะไรก็แสดงออกมา ส่วนนักการเมืองประเด็นนี้มีผลต่ออาชีพของตนเนื่องจากเกี่ยวข้องกับประเด็นการทุจริตในการลงสมัครรับเลือกตั้งจึงปฏิเสธไว้ก่อนเป็นการป้องกันตนเอง

3.1.2 การเป็นหัวคะแนนและการเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมือง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงได้สนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยเป็นหัวคะแนนและเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมือง แต่การเป็นฐานเสียงและหัวคะแนนของผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีไม่มากนัก เนื่องจากความเป็นญาติใกล้ชิดกันทั้งชุมชน หากช่วยเหลือผู้สมัครคนใดผู้สมัครคนอื่นรู้จะไม่พอใจ ที่เป็นฐานเสียงและหัวคะแนนชัดเจนคือผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะสามารถทำได้เต็มที่ไม่วิตจริตเรื่องเครือข่ายเป็นการส่งคนในชุมชนศิรีวงแข่งกันกับหมู่บ้านอื่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน การเป็นหัวคะแนนและเป็นฐานเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นอีกช่องทางที่ชุมชนศิรีวงใช้กลไกระบบอุปถัมภ์ส่งตัวแทนที่มาจากชุมชน เข้ามาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งมีการคัดเลือกตัวแทนของชุมชนเข้าสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกสมัยการเลือกตั้งที่ผ่านมา โดยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมือง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าชุมชนศิรีวงมีบทบาทในเรื่องนี้แต่การให้การสนับสนุนเป็นการให้การสนับสนุนเฉพาะผู้สมัครที่อยู่ในชุมชนหรือเป็นคนในชุมชน จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ที่ว่า “มี ส่วนมากจะเป็นหัวคะแนน” คำให้สัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “มี เป็นหัวคะแนนให้เฉพาะผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านเขา คนนอกชุมชนไม่มีสิทธิ์” ส่วนประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความคิดเห็นที่น่าสนใจคือ ในแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ผู้อาวุโส จะเป็นผู้นำในการคัดเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นตัวแทนของชุมชนทั้งสี่หมู่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ “มี แต่ละหมู่บ้านมีผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ผู้อาวุโส จะมีการคัดเลือกตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน รวมทั้งการคัดเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงรับสมัครเลือกตั้งด้วยในคราวเดียวกัน” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “เป็นฐานเสียงมี เป็นหัวคะแนนด้วย” เป็นต้น

ส่วนสมาชิกในชุมชนศิรีวงมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปกล่าวคือ เห็นว่าชุมชนศิรีวงไม่ค่อยเป็นหัวคะแนนและเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเพราะส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันทั้งหมด ถ้าเป็นหัวคะแนนให้คนใดคนหนึ่ง ผู้สมัครคนอื่นรู้จะเคืองใจกัน

ส่วนมากจึงใช้ผลงานของผู้สมัครช่วยตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังคำให้สัมภาษณ์ “ไม่ค่อยจะมีเพราะอยู่ในเชิงเครือญาติ หากช่วยคนนี้อีกคนที่เป็นญาติกันด้วยรู้จะไม่พอใจ แต่จะดูในเชิงการทำงานมากกว่า”

3.1.3 การช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงมีการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีความเป็นองค์กร ประชาชนที่เข้มแข็ง มีความสนใจในประเด็นสาธารณะมากกว่าชุมชนหรือพื้นที่อื่น ๆ จึงต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ชุมชนศิรีวงมีการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งทุกสมัยการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล “มีการทำเป็นคูขนานกับการเป็นหัวคะแนน และเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมือง ชาวบ้านตื่นตัวทางการเมืองมากมีจุดปราศรัยหาเสียงในชุมชนด้วย” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “เห็นว่าที่เป็นอย่างนี้ เพราะระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง มีความกระตือรือร้นสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นที่เคยไปดำรงตำแหน่ง แสดงออกถึงความมีอัตลักษณ์ของชุมชน” ส่วนกลุ่มมัคชัยอมและกลุ่มอมทรัพย์เห็นว่าการพูดคุยกันในที่ประชุมกลุ่ม และชักชวนกันไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งดังคำให้สัมภาษณ์ “มี ช่วยพูดคุยกันในกลุ่มสมาชิกด้วยกันเวลามีประชุมกลุ่มและชักชวนกันในกลุ่มให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง” นอกจากนี้ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความเห็นว่า ชุมชนศิรีวงมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยสูงจนเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีการจัดเวทีประชาธิปไตย ซึ่งทำกันเป็นประจำไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตามเป็นวิถีของชุมชน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำเป็นตัวแทนประชาชน ทั้งการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่นี้ทำทุกครั้ง ไม่เพียงการเลือกตั้งอย่างเดียว ที่นี้ยังพูดคุยกันถึงเรื่องเกี่ยวกับการจัดการชุมชนของเราเองด้วย”

3.2 การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนศิรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

3.2.1 การมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงมีบทบาทในการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในลักษณะของการเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและกระบวนการจัดทำแผนดำเนินงาน และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลกำโลน ทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัด โดยผู้มีส่วนร่วมมีทั้งแกนนำของชุมชน และการมีส่วนร่วมของผู้ที่อยู่ในชุมชนโดยรวม

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นตรงกันว่าชุมชนศิรีวงมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “มี เพราะการจัดทำโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนใช้ความต้องการของชุมชนเป็นตัวกำหนด โดยการจัดทำประชาคมก่อนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัด เหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ หรือตำบลอื่น ๆ” นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่ามีส่วนร่วมมากทั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งตนจะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบาย ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีส่วนร่วมทุกกลุ่มตั้งแต่กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มกีฬา เป็นต้น ทั้งตำบลไม่เฉพาะในชุมชนศิรีวง แต่ศิรีวงจะมีมากกว่าเพื่อน ผมจะพิจารณาเข้าข้อบัญญัติฯ ให้ได้เท่ากันทุกกลุ่ม” และคำให้สัมภาษณ์ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “มีการระดมความคิดเห็นผ่านมติของชุมชน เนื่องจากแกนนำมีความสำคัญในการเป็นองค์กรชุมชนมีอิทธิพลในการผลักดันวางแผนขับเคลื่อนชุมชนส่งผลมาเป็นนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเขาต้องการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน”

ผู้นำในชุมชนเห็นว่าชุมชนศิรีวงมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนผ่านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอ จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มมัดข้อม ที่ว่า “มีการร่วมกันเข้าจัดทำแผนฯ วันก็ไปประชุมจัดทำแผนฯ ทำประชาคม” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ว่า “มี ในรูปของการจัดทำแผนฯ” รวมทั้งคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “มี ทำแผนประชาคมประจำหมู่บ้าน” และคำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนศิรีวง ที่ว่า “มี โดยการจัดทำแผนฯ นายท อบต. ต้องทำตามที่หาเสียงไว้” เป็นต้น

3.2.2 การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในส่วนของการมีอิทธิพลของชุมชนศิรีวงต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ชุมชนศิรีวงมีการดำเนินการในลักษณะของการเข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอและข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งเป็นประชาคมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ซึ่งความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประเด็นนี้แสดงออกมาเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าชุมชนศิรีวงมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนในระดับสูง คือ กลุ่มปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำชุมชนบางส่วน เห็นว่าชุมชนศิรีวงยังมี

อิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่มากนัก ขณะที่ประชาชนในชุมชนคีรีวงเห็นว่าตนเองยังไม่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีมากในระดับสูง เพราะความต้องการของชุมชนที่จะดึงงบประมาณไปใช้ประกอบกับชุมชนมีจุดยืนจึงมีอำนาจในการต่อรองสูง” ส่วนคำให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ “มี เช่น ในกรณีตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมเป็นอนุกรรมการพิจารณาเรื่องแผนฯ” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “เห็นว่ามีแน่นอนในรูปของกรรมการหมู่บ้านหรือประชาคมหมู่บ้าน”

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีอำนาจในการต่อรองบางส่วนไม่มาก เนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละหมู่บ้านค่อนข้างมีความเป็นอิสระในการจัดสรรงบประมาณเพราะผู้บริหารใช้วิธีเฉลี่ยเท่า ๆ กันทุกหมู่บ้าน” ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “ที่ผ่านมามีแต่ในปัจจุบันไม่มี เพราะใช้การเฉลี่ย เช่น มีงบประมาณหนึ่งล้านบาทเท่ากันทั้ง 12 หมู่บ้าน ใช้หลักการพัฒนาไปพร้อมกันด้วยความเป็นธรรม” คล้ายกับคำให้สัมภาษณ์ประธานกลุ่มมัคชัยม ที่ว่า “มีไม่มากเพราะอย่างไรก็ต้องทำตามแผนอยู่แล้ว”

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในชุมชนคีรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “ชุมชนคีรีวงไม่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณจะกระทำโดยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนธรรมดาไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง”

3.2.3 การรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทในการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของชุมชนคีรีวงคือการรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทั้งจากการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านและชุมชนเพื่อรวบรวมความต้องการเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนโดยตรง และเสนอผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนคีรีวงได้เรียกร้องไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นจำนวนมาก จนบางครั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด เพราะมีข้อจำกัดด้านระเบียบ ด้านงบประมาณ และวิถีปฏิบัติ ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีเยอะแยะมากมาย จนบางครั้งไม่สามารถดำเนินการได้หมดเพราะมีข้อจำกัดด้านระเบียบ ด้านงบประมาณ และวิถีปฏิบัติ” นายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้สัมภาษณ์ว่า “มีชุมชนเสนอมาได้ ผ่านทางสมาชิกสภา

องค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบมายังนายกองค์การบริหารส่วนตำบล” ทั้งนี้การเรียกร้องดังกล่าว นอกจากมาจากชุมชนโดยตรงแล้ว ยังเรียกร้องผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย เช่น จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มมัธยม ที่ว่า “โดยส่วนตัวไม่ค่อยเข้าไปในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน แต่จะเรียกร้องผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวได้ให้ความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า ชุมชนคีรีวงจะมีการดำเนินโครงการที่มาจากความคิดริเริ่มของชุมชนเอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จะมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณในภายหลังกิจกรรมดำเนินไประยะหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ “เราทำอยู่แล้ว อบต. มีหน้าที่ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและส่งคนมาร่วม เช่น ในการประชุมวันนี้ เป็นกิจกรรมตามโครงการ *กระบวนการสร้างคนตามวิถีพอเพียง* จะต้องถูกผลักดันไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ไม่ว่าจะกิจกรรมจะยังคงอยู่หรือเกิดชะงักไปเพราะเหตุใดก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนต้องเข้ามาต่อยอด” และสุดท้ายประธานกลุ่มออมทรัพย์มีความคิดเห็นว่าการประชุมจะมีการเรียกร้องไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยส่วนมากจะเป็นด้านสาธารณูปโภคที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ดังคำให้สัมภาษณ์ ที่ว่า “มีการเรียกร้อง เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ชุมชนเรียกร้องให้มีประปาภูเขา” เป็นต้น

3.2.4 การเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า นอกจากการมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ และการรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว ตัวแทนของชุมชนคีรีวงยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนด้วย ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังได้เปิดช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อาทิ การเปิดเว็บไซต์ การประกาศผ่านทางหอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การปิดประกาศไว้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล และในชุมชน การมีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นต้น ทำให้ชุมชนคีรีวงได้รับทราบข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน แสดงออกมาผ่านทางความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน รวมทั้งสมาชิกในชุมชนคีรีวง มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ชุมชนคีรีวงมีการส่งตัวแทนจากชุมชนไปเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และการไปเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนด้วยตนเอง ทั้งนี้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “มีตัวแทนจากชุมชนคีรีวงมาฟังประชุมสภาฯ ทุกครั้ง

บางคนมาบ่อยเพราะเขาถือว่าอยู่ใกล้ และได้ไปบอกพรรคพวกเขาคุยกันตามร้านน้ำชา” คำสัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “เขาจะส่งคนของเขามาฟัง เพราะเขาต้องการรู้ความเคลื่อนไหวของ อบต. ซึ่งเราเองก็เปิดช่องทางให้เขาอยู่แล้ว อย่างเช่น ทางเว็บไซต์ของ อบต. ทางศูนย์เรื่องราวจังหวัดฯ ทางหอกระจายข่าว” และคำให้สัมภาษณ์ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “เขามาตัวแทนชุมชนจะมา เขาตื่นตัวมากเรื่องนี้ เพราะเขาต้องการรู้ว่า อบต. ดำเนินการอะไรไปแล้วบ้าง ผลสำเร็จมีแค่ไหน แล้วอีกอย่างเขามาดูบทบาทการทำหน้าที่ของสมาชิก อบต. ประจำหมู่บ้านเขาด้วย” ส่วนประธานกลุ่มมัดย้อมเห็นว่ามีการส่งตัวแทนไปเข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลถึงแม้ว่าตนเองจะไม่ได้เข้าไปก็ตาม ดังคำให้สัมภาษณ์ ที่ว่า “พี่ไม่ค่อยได้เข้าไปหรอกไม่มีเวลาแต่ไม่เคยไปประชุมเรื่องอื่นที่ อบต. แต่คนอื่นเขาเคยเข้าไปนะ อย่างกำนัน (นายขยงยุทธ กระจ่าง โลก ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) นั้นเขาไปบ่อยเขาสนิทกันกับรองนายกฯ”

กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าไปร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยตนเองมีทั้ง ประธานกลุ่มออมทรัพย์ และประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “เคยไป นำผ่องเคยไปร่วมประชุมสภาฯ อบต. ไปเกือบทุกครั้ง” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ที่ว่า “ส่วนมากผมจะไปด้วยตัวเองตามคำชักชวนของรองนายกฯ นิพัฒน์ ไปกับรองนายกนิพัฒน์ ไปดูว่า อบต. ทำอะไรไปบ้าง ชุมชนได้ประโยชน์อะไรอย่างไร” นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนศิรีวงบางคนก็เคยเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ ที่ว่า “พวกเราในที่นี้เคยไป แม้ว่าจะไม่ทุกครั้งแต่ถ้าเขาบอกเรามีหนังสือมาถึงเรา เราก็จะไปไปดูว่าเขาทำอะไรไปบ้าง อบต. ใช้งบมากน้อยแค่ไหน” เป็นต้น

3.2.5 การมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงยังมีบทบาทในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยเข้าร่วมกระบวนการจัดทำข้อมูลบัญชีงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยเสนอผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ถึงแม้ว่าชุมชนศิรีวงจะมีบทบาทในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมากเพียงใดก็ตาม กลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มก็ยังมีข้อคิดเห็นที่แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังดำเนินกิจกรรม/โครงการกับชุมชนไม่เต็มที่ ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มี ตามการจัดทำประชาคม (จัดทำแผนฯ) เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน สะพาน โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เริ่มจากชุมชนทั้งนั้น” และทำให้สัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ที่ว่า “มี เช่นแผนฯ ปี มีกรรมการประสานแผนฯ ใช้ประชาคมร่วมคิดได้” และทำให้สัมภาษณ์ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่า “มีสูง ถ้าเป็นกราฟจะพุ่งขึ้นทุกปี เป็นข้อได้เปรียบของชุมชนเข้มแข็ง ท้องถิ่นต้องแคร์และให้ชุมชนคิดเองทำเอง”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มี เช่น โครงการที่จะดำเนินการบางเรื่องต้องเข้าข้อบัญญัติฯ ต้องผ่าน อบต. ในพื้นที่ก่อนเพื่อให้ภาคประชาสังคมบริหารจัดการเอง ท้องถิ่นจึงได้เข้าร่วมโดยส่งตัวแทนมา เช่น ตอนเริ่มโครงการนี้ (กระบวนการสร้างคนตามวิถีพอเพียง) ชุมชนได้จัดตั้งชมรมฯ เสร็จและดำเนินกิจกรรมไประยะหนึ่งแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจึงส่งรองนายกมาเป็นรองประธานชมรมฯ” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีทุกหมู่บ้านในชุมชน” รวมทั้งทำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนศิรีวงที่ว่า “มีแน่นอน เพราะว่าแผนชุมชนต้องทำประชาคม มาจากชาวบ้านก่อน” เป็นต้น

ประธานกลุ่มมัดช่อม เห็นว่า ชุมชนยังมีการเสนอแผนงาน/โครงการกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ไม่เต็มที่ หากเทียบเป็นร้อยละก็ยังไม่ถึงร้อยละ 30 โครงการส่วนมากชุมชนต้องดำเนินการเอง ดังทำให้สัมภาษณ์ “มีส่วนร่วมในการทำแผนฯ แต่ไม่ค่อยเต็มที่ ชุมชนต้องทำเองเราทำเอง กับ อบต. ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์”

3.3 การเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

3.3.1 การตรวจสอบด้านงบประมาณ

1) การจัดสรรงบประมาณ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงมีบทบาทในการเป็นองค์กรภาคประชาสังคมร่วมตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยชุมชนศิรีวงมีการตรวจสอบการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผ่านกระบวนการที่เป็นทางการ ที่สำคัญคือ การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีการส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นประชาคม และผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน โดยการให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้านตั้งกระทู้ถามผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและนำมารายงานต่อประชาชนในที่ประชุมหมู่บ้าน หรือเป็นการใช้กลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการตรวจสอบนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าช่องทางที่ชุมชนศิรีวงใช้เป็นการแสดงออกของภาคประชาสังคมอย่างเป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตาม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนบางกลุ่มมีความเห็นว่า มีการตรวจสอบน้อย เนื่องจากท้องถิ่นไม่เปิดโอกาส และไม่ได้ส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบ หรือการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังความคิดเห็นจากคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีกรรมการพิจารณา แผนฯ และสรุปแผนฯ โดยผู้บริหารแถลงการณ์รายจ่ายประจำปี มีการส่งตัวแทนจากชุมชนมาฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการติดตามแผนฯของชุมชน” นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่จำเป็นว่าชุมชนต้องเข้ามาเองเพราะสมาชิกสภาฯ ได้รายงานให้ชุมชนทราบแล้วในที่ประชุมหมู่บ้าน” และคำให้สัมภาษณ์ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่ว่า “ตรวจสอบชัดเจน เข้ามาทางระบบสภาฯ โดยมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นตัวแทนของชุมชน” ซึ่งคล้ายกับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนคีรีวงเห็นว่าไม่ได้เข้าไปตรวจสอบด้วยตนเองแต่ตรวจสอบผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า “ไม่ได้ตรวจสอบเอง แต่ ส. อบต. จะมาพูดคุยในการประชุมของหมู่บ้านช่วงปลายปี แต่ละปี ว่าในชุมชนใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่นไปเท่าใด กิจกรรมอะไรบ้าง” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “ใช้กรรมการหมู่บ้านหรือประชาคมของหมู่บ้านในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประธานกลุ่มมัคชัยม มีความคิดเห็นแตกต่างกับข้างต้นโดยเห็นว่า มีการตรวจสอบน้อย ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ว่า “น้อย เนื่องจากท้องถิ่นเองไม่ได้เปิดโอกาส ไม่ได้ส่งเสริมหรือสร้างกระบวนการตรวจสอบ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมือง” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มมัคชัยมที่ว่า “ไม่มี ไม่ได้เข้าร่วมชาวบ้านแต่ละต้อง อบต. ไม่ได้”

2) การใช้งบประมาณ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า นอกจากการจัดสรรงบประมาณแล้ว ชุมชนคีรีวงยังแสดงบทบาทของการเป็นองค์กรภาคประชาสังคมตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยใช้ช่องทางที่เป็นทางการเช่นเดียวกับการตรวจสอบด้านการจัดสรรงบประมาณ กล่าวคือ การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นประชาคม และผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้านหรือเป็นการใช้กลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ทั้งนี้การตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนโดยชุมชนคีรีวง ก็ยังเป็นการตรวจสอบที่เป็นไปทางเดียว คือในลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเสนอรายงานการใช้จ่ายงบประมาณตามที่กฎหมายกำหนดและเป็นการตรวจสอบทางอ้อมคือผ่านผู้ที่มีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล

มากกว่าการที่ประชาชนจะเป็นผู้เริ่มการตรวจสอบและเข้าไปตรวจสอบโดยตรง ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า มีเข้ามาตรวจสอบทางเดียวกับการจัดสรรงบประมาณ ดังคำให้สัมภาษณ์ ที่ว่า “มีเข้ามาทางเดียวกับการจัดสรรงบประมาณ สิ้นปีมีการเชิญตัวแทนจากชุมชนมาประชุมติดตามแผนฯ ว่าสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือไม่” และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีความคิดเห็นคล้ายกันกับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังคำให้สัมภาษณ์ ที่ว่า “มีการตรวจสอบผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” และความเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่ามีการตรวจสอบผ่านทางที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเช่นเดียวกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ “มี มีการสรุปยอดค่าใช้จ่าย ผู้บริหารมีการรายงานผลประจำปี บางครั้งมีการตั้งกระทู้ถามในที่ประชุมสภาฯ ด้วย” ซึ่งเหมือนกับประธานกลุ่มมัคช้อมที่มีความเห็นว่า ชุมชนไม่ได้เข้าไปตรวจสอบด้วยตนเอง แต่มีการตรวจสอบผ่านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังคำให้สัมภาษณ์ “ไม่มีไม่เข้าไปเอง แต่ผ่าน อบต. ในที่ประชุมสภาฯ” และคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “มีการส่งตัวแทนคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไปดูแล” เช่นเดียวกับ คำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนคีรีวง ที่ว่า “ไม่ได้เข้าไปตรวจสอบด้วยตนเองแต่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้ามารายงานในการประชุมของหมู่บ้านช่วงปลายปี ว่าในชุมชนใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่นไปเท่าใด กิจกรรมอะไรบ้าง”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความคิดเห็นเหมือนกับประเด็นการจัดสรรงบประมาณ จากคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ไม่ได้เข้าไปตรวจสอบ เนื่องจากท้องถิ่นเองไม่ได้เปิดโอกาสไม่ได้ส่งเสริมกระบวนการตรวจสอบ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังที่กล่าวไว้ในประเด็นการจัดสรรงบประมาณ”

3.3.2 การตรวจสอบด้านบริหาร

1) ประสิทธิภาพในการบริหารงาน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงแสดงบทบาทของภาคประชาสังคม ในด้านการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย โดยตรวจสอบทางอ้อมผ่านช่องทางที่เป็นทางการเช่นเดียวกับการจัดสรรงบประมาณและการใช้งบประมาณ นั่นคือมีการตรวจสอบโดยผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประชาคมเป็นตัวแทนมาจากชุมชน แสดงผ่านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้งผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนคีรีวง แต่

ทั้งนี้ยังมีความคิดเห็นของผู้นำชุมชนบางกลุ่มเห็นว่า ชุมชนคีรีวงไม่ได้ตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “ชุมชนไม่ได้เข้ามาโดยตรง มีตัวแทนคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบในที่ประชุมสภาฯ” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกล่าวเช่นเดียวกันว่า “มีการส่งตัวแทนคือประชาคมหมู่บ้านมาตรวจสอบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง” และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “มีการตรวจสอบซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และหากชาวบ้านมีข้อติดใจสงสัยก็มีศูนย์ยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ มาตรวจสอบได้ทุกโครงการ” ประธานกลุ่มออมทรัพย์และสมาชิกในชุมชนคีรีวงเห็นว่าการตรวจสอบโดยผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “มี จะเข้าไปตรวจสอบโดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” และคำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนคีรีวง ที่ว่า “ชุมชนไม่ได้ทำเอง แต่รู้จัก อบต. ตรวจสอบผ่านทาง อบต.”

สุดท้ายประธานกลุ่มมัคชัยมและประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เห็นว่า ไม่มีการตรวจสอบ ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มมัคชัยม ที่ว่า “ไม่มีมีแต่ทฤษฎีแต่วิถีปฏิบัติ ไม่มี” ตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของประธานชมรมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ที่ว่า “ไม่ได้ดำเนินการ”

2) ประสิทธิภาพในการบริหารงาน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เช่นเดียวกับบทบาทในการเป็นประชาสังคมของชุมชนคีรีวงในการตรวจสอบประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ชุมชนคีรีวงเข้ามาตรวจสอบประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นการตรวจสอบทางอ้อมผ่านตัวแทนซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผ่านตัวแทนที่เป็นประชาสังคมที่มาจากชุมชน โดยชุมชนคีรีวงมีการตรวจสอบประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผ่านทางกลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากชุมชนคีรีวงเป็นตัวแทนในการตรวจสอบ ซึ่งการตรวจสอบของชุมชนคีรีวงก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งหากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนดำเนินการโดยไม่ฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ก็จะมีการคัดค้านจากชุมชน อย่างไรก็ตามหากโครงการที่ดำเนินการไปมีผลดีต่อส่วนรวมชุมชนก็ยอมรับได้ ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนต้องอธิบายความจำเป็นให้ชุมชนเข้าใจหลักการ ซึ่งบางวิธีการในการตรวจสอบมีแต่หลักการปฏิบัติแต่วิธีการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน ดังความคิดเห็นจากคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีเมื่อดำเนินโครงการไปแล้ว เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ก็มีการตรวจสอบ โดยประชาคมผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง” และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้สัมภาษณ์ว่า “มีผ่านทางกลไกสภาฯ และสมาชิก อบต.” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตรวจสอบผลงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้าไม่ตรงตามความต้องการของชุมชนจะไว้วางใจแต่คนใจแทนชุมชนจะไม่เอา แต่ก็มีความยืดหยุ่น คุยกันได้แต่ต้องมีเหตุผล สร้างสรรค์ สมเหตุสมผล ถึงแม้ว่าไม่เกิดผลดีต่อชุมชน โดยตรงแต่ถ้าเกิดผลดีส่วนรวมเขาก็รับได้” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีใช้กลไกสภาฯ” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีกรรมการประชาคมร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง” สมาชิกในชุมชนศิรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตรวจสอบโดยผ่านทางสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” และสุดท้ายประธานกลุ่มมัคชัยมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกับความคิดเห็นข้างต้น คือกล่าวว่า “ที่คิดว่ามีแต่ทางทฤษฎีแต่วิธีปฏิบัติไม่มี”

3.3.3 การตรวจสอบด้านกิจกรรม/โครงการ

1) การกำหนดกิจกรรม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนนั้นชุมชนศิรีวงมีการตรวจสอบการกำหนดกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการตรวจสอบทางอ้อมผ่านตัวแทนที่มีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เป็นการถ่วงดุลกันระหว่างชุมชนศิรีวงกับหมู่บ้านอื่น ทั้งนี้การกำหนดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจะถูกกำหนดโดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนยังเข้าร่วมมีส่วนในการกำหนดกิจกรรมไม่เต็มที่ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวงมีความเห็นว่าชุมชนศิรีวงได้ร่วมตรวจสอบการกำหนดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยผ่านตัวแทนคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและประชาคมหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนบางส่วนคิดว่าประชาชนไม่มีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมโดยเฉพาะ โครงการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน แต่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมที่ไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น กิจกรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และด้านกีฬา เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มี เป็นการทำร่วมกับตรวจสอบการดำเนินการตามโครงการ เป็นการถ่วงดุลกันไประหว่างชุมชนกับหมู่บ้านอื่น ๆ” นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเอง ให้ อบต. ในหมู่บ้านทำหน้าที่ เพราะเฉลี่ยโครงการให้เท่ากันทั้ง อบต. เหมือนกันหมดทุกหมู่บ้าน”

เช่นเดียวกับประชาชนในชุมชนศิรีวง ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้เข้าไป แต่ใช้ อบต. ในการตรวจสอบ”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตรวจสอบในรูปแบบของกรรมการประชาคมหมู่บ้าน” และประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการติดตามในรูปแบบของตัวงบประมาณ ผลลัพธ์ของกิจกรรมว่าเป็นอย่างไร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการประชุมหรือในที่ประชุมหมู่บ้าน”

ประธานกลุ่มมัคชัยให้สัมภาษณ์ว่า “มี ชุมชนช่วยเหลือที่เช่นกิจกรรมด้านสังคมประเพณี เช่น กีฬา อบต. มีการใช้มวลชนในการกำหนดกิจกรรมเพราะ อบต. มีการรณรงค์ดี แต่ถ้าเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐานชุมชนเฉียดไม่ได้เลย” เช่นเดียวกับประธานกลุ่มออมทรัพย์ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนมาก ส. อบต. และ อบต. จะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและจัดตามประเพณีต่างๆ และงานกีฬา เป็นต้น”

2) การดำเนินการตามโครงการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในการตรวจสอบด้านการดำเนินการตามโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยชุมชนศิรีวง มีการตรวจสอบเช่นเดียวกับการกำหนดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการตรวจสอบทางอ้อมผ่านตัวแทน ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาคมของหมู่บ้าน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นคล้ายกับการตรวจสอบด้านการกำหนดกิจกรรม กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวงมีความเห็นว่าชุมชนศิรีวงได้ร่วมตรวจสอบการกำหนดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผ่านตัวแทนคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและประชาคมหมู่บ้าน รวมทั้งแกนนำของชุมชน ซึ่งการตรวจสอบด้านการดำเนินการตามโครงการประชาชนจะมีการเข้าร่วมมากกว่าการกำหนดกิจกรรม เพราะการตรวจสอบด้านนี้มีความเป็นรูปธรรมมาก เนื่องจากมีผลงานที่สามารถเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนดำเนินการไปแล้วหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนเข้าร่วมติดตามตรวจสอบได้ชัดเจนขึ้น แต่ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่เป็นผู้นำชุมชนยังคิดว่าประชาชนไม่มีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินการตามโครงการมากนัก โดยเฉพาะโครงการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน แต่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมที่ไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “เหมือนกับข้อที่แล้ว การกำหนดกิจกรรม (เป็นการทำร่วมกับการตรวจสอบการกำหนดกิจกรรม)” นายกององค์การบริหาร

ส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีเหมือนกันทั้ง อบต. ชุมชนไม่จำเป็นต้องเข้ามาตรวจสอบ” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มี”

ประธานกลุ่มมัดข้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “เหมือนกับข้อที่แล้ว การกำหนดกิจกรรม (ชุมชนช่วยเต็มที่เช่นกิจกรรมด้านสังคมประเพณี เช่น กีฬา อบต. มีการใช้มวลชนในการกำหนดกิจกรรมเพราะ อบต. มีการรณรงค์ดี แต่ถ้าเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐานชุมชนเฉียดไม่ได้เลย)”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตามไปดูว่าเมื่อใกล้ถึงฤดูที่ต้องดำเนินโครงการ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำเตรียมการหรือยัง เช่น โครงการด้านวัฒนธรรมประเพณี และโครงการด้านกีฬา ต้องติดตาม รวมทั้งโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานด้วย” ประธานกลุ่มออมทรัพย์มีความเห็นเพิ่มเติมว่าใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับแกนนำชุมชนในการตรวจสอบ ดังคำให้สัมภาษณ์ “ใช้ ส. อบต. ไปดูร่วมกับแกนนำชุมชน” และสมาชิกในชุมชนศิรีวงให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้เข้าไป แต่ใช้ ส. อบต.”

ความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ

จากการวิจัย พบว่า ชุมชนศิรีวงมีความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนในลักษณะอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ ชุมชนศิรีวงมีอิทธิพลครอบงำองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนโดยการส่งตัวแทนจากชุมชนเข้าสมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อตัวแทนของตนได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว ก็จะใช้ความสัมพันธ์หรือบุญคุณในอดีตครอบงำหรือเรียกร้องให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนศิรีวง ทำให้ความสัมพันธ์อยู่ในลักษณะเหนือกว่าบางช่วง ความเข้มแข็งของชุมชนสูงมากบางครั้งกลายเป็นกลุ่มกดดันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

ที่ผ่านมาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะห่างเหินกันไปถ้าคนได้หรือคนในหมู่บ้านอื่นนอกจากชุมชนศิรีวง ได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2551 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นคนได้ แต่พยายามกระชับความสัมพันธ์ ใช้หลักการประนีประนอมเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าแยกความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับส่วนต่วนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็สามารถทำงานร่วมกันกับชุมชนศิรีวงได้ แต่การปฏิบัติงานโดยรวมไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เพราะประชาชนไม่มีความไว้วางใจทีมงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจากหมู่บ้านอื่นนอกชุมชนศิรีวง

ความสัมพันธ์เริ่มดีขึ้นจากในอดีตที่เคยมีความขัดแย้ง มีการประท้วงเกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน

และบางโครงการต่อเข้าไปในทางทุจริต แต่ปัจจุบันปัญหาเริ่มคลี่คลายลง องค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามาดูแลชุมชนคีรีวงเพิ่มขึ้น เพราะทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและชุมชนคีรีวงมีการปรับตัวเข้าหากัน

ความสัมพันธ์มีในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลและการพึ่งพาอาศัยในระดับปัจเจกด้วย เช่น ในฤดูฝนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน ช่วยไปดูแลช่วยเหลือนำเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนไปแจ้งยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป เป็นต้น

โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นอกจากประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “สมัยก่อนประธานกรรมการบริหารจะอยู่ในชุมชนมา โดยตลอดเนื่องจากกำนันซึ่งอยู่ในชุมชนคีรีวงจะเป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง แต่สมัยการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลบกพร่องห่างเหินกันไปเนื่องจากคนใต้ (หมู่บ้านอื่นนอกจากชุมชนคีรีวง) ได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อต้องมีการประชุมร่วมปรึกษาหารือกับชุมชนแกนนำ เช่น กำนันก็จะไม่มา มาสมัยนี้ (การเลือกตั้ง วันที่ 7 กันยายน 2551 เป็นต้นมา) ถึงแม้ว่านายจะเป็นคนใต้แต่พยายามกระชับความสัมพันธ์ทุกอย่าง ร่วมกันทุกกิจกรรมเพราะนายใช้การพัฒนาแบบยุทธธรรมทุกหมู่บ้านต้องมีส่วนร่วม”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล อธิบายความเป็นมาของชุมชนคีรีวงเพิ่มเติมว่า “มีชาวปากพ่องอพยพมาอยู่ในชุมชนจนมาเป็นผู้นำทางความคิดและมีอิทธิพลในชุมชน เริ่มจากการเป็น “เกลดเขาเกลด” คล้ายกับเพื่อนร่วมสถาบัน ทำให้คนในชุมชนมีอิทธิพลครอบงำองค์การบริหารส่วนตำบลความสัมพันธ์อยู่ในลักษณะเหนือกว่าบางช่วง ประกอบกับชาวชุมชน คีรีวงนิยมแต่งงานกันในเครือญาติใกล้ชิด ความสัมพันธ์จึงเหนียวแน่นยากที่จะมีคนนอกเข้าไปแทรกแซง ความเข้มแข็งของชุมชนจึงสูงมากบางครั้งกลายเป็นกลุ่มกดดันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนด้วย”

ประธานกลุ่มมัคชัยอม กล่าวว่า “ถ้าแยกความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับส่วนต่วนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็โอ.เค แต่การปฏิบัติงาน โดยรวมไม่โอ.เค เพราะโดยส่วนตัวนายกเป็นคนดี มีความยุติธรรม กล้าตัดสินใจ แต่ทีมงานของนายกฯ เหลี่ยมจัด ประชาชนไม่มีความไว้วางใจ”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กล่าวว่า “จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลสมัยนี้ เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้วิ่งเข้ามาดูแลชุมชนเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์เริ่มเพิ่มขึ้น เพราะทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนมีการปรับตัวเข้าหากัน ความสัมพันธ์เริ่มดีขึ้นจากในอดีตที่เคยมีความขัดแย้ง มีการประท้วงเกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากการ

ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน และบางโครงการส่อเค้าไปในทางทุจริต แต่ปัจจุบันปัญหาเริ่มคลี่คลายลง”

ประธานกลุ่มออมทรัพย์ กล่าวว่า “ความสัมพันธ์มีในลักษณะการพึ่งพาอาศัยส่วนตัวด้วย เช่น ในฤดูฝนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน ช่วยไปดูแลช่วยเหลือนำเรื่องความเดือดร้อนไปแจ้งยังองค์การบริหารส่วนตำบล”

ประชาชนในชุมชนคีรีวง กล่าวว่า “ความสัมพันธ์เชิงการเมืองจะเป็นมาโดยตลอด เนื่องจากชุมชนได้คัดเลือกตัวแทนจากชุมชนคีรีวง ได้แก่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 เข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล”

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับ

องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบล กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มโดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดคำถามเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำกลุ่ม/องค์กรในชุมชนคีรีวงทั้งหมดจำนวน 6 คน และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในชุมชนคีรีวงจำนวน 30 คน ในประเด็นที่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบล กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนได้รับผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองต่อกันในประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น

4.1.1 การใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด

จากการศึกษาวิจัยพบว่า จากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนที่มีต่อกัน ในประเด็นการสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น ในลักษณะการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด โดยเฉพาะผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีมาก แต่ผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีผลประโยชน์ที่ต้องแย่งชิงมากนัก การแข่งขันทางการเมืองจึงมีน้อย และนอกจากผลประโยชน์น้อย

แล้วประชาชนในชุมชนยังรู้จักกันหมด เพราะเป็นเครือข่ายกันระบบสังคมจะตรวจสอบกันได้หมด ซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชนศิรีวง คือ การมีระบบสังคมที่เข้มแข็ง มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นแบบแนวระนาบ สามารถปรึกษาหารือกันได้ในกลุ่ม เช่น กลุ่มมัดย้อม และ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีการใช้เงินในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนดนั่นเอง แต่กลไกการตรวจสอบของรัฐยังหะหลวมจึงไม่สามารถตรวจสอบได้ ดังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักการเมืองท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) และ ข้าราชการที่เห็นว่ามีการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด แต่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวง เห็นว่า มีน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการใช้เงิน แต่ผู้สมัคร มีการใช้ทุนสูงแต่ก็ไม่แน่ว่าจะชนะ ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของชุมชนศิรีวงที่แข่งกับผม ใช้เงินมากกว่าผมถึงสองเท่าแต่ก็ไม่ชนะ” เช่นเดียวกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า มีโอกาสใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด แต่ข้อมูลสามารถปรับแต่งได้จึงตรวจสอบยากผู้สมัครปิดบังได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีโอกาส แต่น้องก็รู้ว่าข้อมูล ปิดบังได้ปรับแต่งได้ แต่พี่ว่ามีแน่นอน”

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มีการใช้เงินทุน ในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด ส่วนมากจะต่ำกว่ากำหนด เพราะพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่มีผลประโยชน์มาก การแข่งขันน้อย เป็นพื้นที่การเกษตรไม่มี ภาคธุรกิจ” ประธานกลุ่มมัดย้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี เท่าที่เห็นผู้สมัครใช้ทุนน้อยมาก ส่วนมาก จะใช้เฉพาะพิมพ์โปสเตอร์” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี น่าจะ ลดลงด้วยซ้ำ เพราะประชาชนมีความเข้าใจสภาพปัญหามากขึ้นจึงเลือกผู้สมัครที่สามารถเข้าไป ปัญหามากกว่าผู้สมัครที่ใช้เงิน” สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ว่า “เท่าที่ทราบไม่มี ไม่เกิน เพราะได้บอกกับสมาชิกภายในกลุ่มว่าผู้สมัครควรใช้เงินในการหาเสียง เท่าใด และถ้าผู้สมัครคนไหน ใช้เงินซื้อเสียงประชาชนส่วนใหญ่จะไม่ยอมรับ” และสมาชิกใน ชุมชนศิรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี”

4.1.2 ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิขายเสียง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สืบเนื่องจากประเด็นการใช้เงินทุนในการลงสมัคร รับเลือกตั้งและการหาเสียง ที่มีน้อย ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิขายเสียงจึงมีน้อยตามไปด้วย เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีผลประโยชน์ที่ต้องแย่งชิง และนอกจากผลประโยชน์น้อยแล้วประชาชนในชุมชนยังรู้จักกันหมดเพราะเป็นระบบเครือข่าย

การซื้อเสียงจึงทำได้น้อย ในกรณีที่เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนเท่านั้น ไม่แพร่หลายเหมือนกับพื้นที่อื่น ๆ โดยผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการซื้อเสียงน้อย แต่ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะซื้อเสียงมากกว่า เพราะพื้นที่ในการแข่งขันมีมากกว่า มีการแบ่งเขตแดนกันในตำบลคือส่วนที่อยู่ในชุมชนศิรีวง และส่วนที่อยู่นอกชุมชนศิรีทั้ง 2 ส่วนจะมีการแข่งขันทางการเมืองสูงมาก เพื่อการแย่งชิงการเข้าสู่อำนาจการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ดังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นว่า “ไม่มี” ดังคำให้สัมภาษณ์ “ไม่มี ไม่ซื้อ เพราะความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นเครือญาติเป็นส่วนใหญ่ ระบบสังคมจะตรวจสอบกันเอง เพราะรู้จักกันหมด” ส่วนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่า มีทุกหมู่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ “มีทุกหมู่บ้าน แต่ไม่ใช่ซื้อแล้วจะได้” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่ามีน้อย ดังคำให้สัมภาษณ์ “น้อย เพราะในชุมชนถือระบบพรรคพวก เป็นเครือญาติเหนียวแน่น ถ้าคนของชุมชนลงสมัครต้องได้คนของชุมชน เหมือนมีสองตำบลในหนึ่งตำบล คือ กำโลนบนหรือชุมชนศิรีวง (หมู่ที่ 4, 5, 8, 9, 10) และกำโลนล่าง (หมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12)”

ประธานกลุ่มมัคชัยม เห็นว่า ไม่มีการซื้อเสียง เพราะผลประโยชน์ในพื้นที่น้อย ดังคำให้สัมภาษณ์ “ไม่มีเพราะไม่มีการซื้อเสียง ผลประโยชน์น้อย อาชีพประชาชนส่วนใหญ่ทำสวน ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม” คล้ายกับความเห็นของประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่นี่ไม่มี ถ้ามีไม่เกินร้อยละหนึ่ง สาเหตุที่มีน่าจะเป็นครัวเรือนที่ฐานะไม่ดี” เหมือนกับประธานกลุ่มออมทรัพย์ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “น่าจะมีบ้างแต่ไม่มาก” และสุดท้ายประชาชนในชุมชนศิรีวงเห็นว่า ไม่มี ดังคำให้สัมภาษณ์ “ไม่มี เพราะที่นี้ระบบการซื้อสิทธิ์ขายเสียงไม่มี”

4.1.3 ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในประเด็นนี้จะมีความเด่นชัดมากกว่าประเด็นอื่นสืบเนื่องจากระบบความเป็นเครือญาติผูกพันในชุมชนทุกคนรู้จักกันหมด มีการถือพวกพ้อง มีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล โดยไม่ต้องใช้เงินมาก แต่หวังผลแพ้ชนะสูงมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีความคิดเห็นที่เป็นการยอมรับในระบบอุปถัมภ์และเห็นว่าระบบอุปถัมภ์มีทั้งด้านบวกและลบ และรู้สึกวาระบบอุปถัมภ์ต้องอยู่คู่กับสังคมไทย ดังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ระบบอุปถัมภ์เกิดในเชิงพวกพ้อง เครือญาติ เนื่องจากธรรมชาติเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต ซึ่งแตกต่างจากสังคมเมืองที่มีความเป็นสังคมปัจเจกสูง” นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “เป็นไปได้ที่จะเกิด

ระบบอุปถัมภ์ เพราะในชุมชนถือระบบพรรคพวก” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ระบบอุปถัมภ์มีมากขึ้น มีการถือบนถือล่าง ระบบอุปถัมภ์ชัดเจน หมู่ที่ 4, 5, 8, 9, 10 (หมู่ที่ 4 เป็นหมู่บ้านใกล้เคียงกับชุมชนมีความสนิทสนมกัน) หรือชุมชนศิรีวง มีการเกาะกลุ่มหวังผลชนะ”

ประธานกลุ่มมดขี้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “สมัยนี้มีเพิ่มมากขึ้น” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ระบบอุปถัมภ์เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย เพราะสังคมเป็นแบบเครือญาติ มีทั้งด้านบวกและลบ ระบบอุปถัมภ์ที่มีการใช้ทุนก็เป็น โทษ แต่ถ้ามีการระบวกรับต่อยอดเป็นความช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็เป็นคุณ” เช่นเดียวกับประธานกลุ่มออมทรัพย์ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ระบบอุปถัมภ์อยู่ในสังคมไทยโดยเฉพาะชนบทมานานแล้ว” สุดท้ายสมาชิกในชุมชนศิรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดระบบอุปถัมภ์เพราะชุมชนเป็นเครือญาติและพรรคพวกกันทั้งหมด”

4.1.4 มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า จากผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองของชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในประเด็นข้างต้น ได้แก่ การใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และการก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเลือกตั้ง ส่งผลต่อมาถึงการมีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น โดยชุมชนศิรีวงมีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการมีระบบอุปถัมภ์เชิงพวกพ้องที่ชัดเจนมาก ถึงแม้การใช้เงินทุนในการเลือกตั้งและการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจะน้อยก็ตาม ลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชันไม่ต่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ คือเรื่องของการประมูลงานจ้างของผู้รับเหมาหรือผู้ประกอบการ แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีงบประมาณไม่มากนักการทุจริตจึงมีน้อย ประกอบกับชุมชนมีความเข้มแข็งระบบการตรวจสอบโดยชุมชนจึงมาก

ประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองที่ต่างกันชัดเจน กลุ่มที่เป็นนักการเมืองอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เห็นว่าชุมชนศิรีวงไม่มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น อาจเป็นเพราะต้องการป้องกันตนเองเพราะถ้ามีตนเองจะมีความผิด แต่ฝ่ายข้าราชการและผู้นำชุมชน รวมสมาชิกในชุมชนศิรีวงเห็นว่าชุมชนศิรีวงมีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นมาก เป็นเพราะตัวแทนจากชุมชนเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จึงมีการต่อรองระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนศิรีวง เป็นการตอบแทนบุญคุณให้กับชุมชนศิรีวง ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี ไม่ทุจริตใช้การทำงานแบบโปร่งใส” และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี เพราะใช้การบริหารแบบโปร่งใส ตัวอย่าง ค่าตอบแทนนายกฯ เดือนละ 12,000 บาท รายจ่าย 30,000 บาท ทุกเดือนที่ๆ จากกรุงเทพฯ ให้มาเพิ่มเป็นค่าภาษีสังคม”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีส่วน เพราะส่งผลต่อการจัดสรรผลประโยชน์ มีการต่อรองโครงการต่าง ๆ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลกำไลนผู้บริหาร มีการจัดสรรโครงการเท่า ๆ กันทุกหมู่บ้าน” และประธานกลุ่มมัคยอม ให้สัมภาษณ์ว่า “ถูกต้องทุจริตแน่นอนอนุกรมการเมืองระดับชาติเป็นตัวอย่าง” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการทุจริต แต่ต้องมอง 2 มุม มุมแรกอยู่ที่กระบวนการจัดการชุมชนหากชุมชน มีความเข้มแข็งการคอร์ปชันจะน้อยหรือมีแต่ถูกต้องด้านตรวจสอบ เช่นของชุมชนคีรีวงเป็นต้น อีกมุมหากชุมชนอ่อนแอไม่มีกระบวนการตรวจสอบ ยังมีความอยากได้ใครดีส่วนตัว การคอร์ปชันจะมามาก” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีก็ไม่มากเพราะผลประโยชน์ค่อนข้างน้อยงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางน้อย โครงการใหญ่ ๆ จึงไม่มี หากมีการทำถนนสักสายก็อาจจะมีการทุจริตแต่ในวงเงินที่ไม่มาก” และสุดท้ายสมาชิกในชุมชนคีรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการทุจริตอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้รับเหมาหรือผู้ประกอบการ แต่ในชุมชนกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะน้อย”

4.2 ผลกระทบต่อชุมชนคีรีวง

4.2.1 การที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำไลน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อชุมชนคีรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำไลนจากความสัมพันธ์เชิงการเมือง ระหว่างกันนั้น ประการหนึ่งคือการที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำไลน ในลักษณะการดำเนินกิจกรรม โครงการที่มาจากข้อเสนอเรียกร้องของชุมชน เนื่องจากชุมชนคีรีวงเป็นภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีอำนาจในการต่อรองและเรียกร้องมาก รวมทั้งเป็นชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการในวิถีของชุมชนอยู่แล้ว ประกอบกับประชาชนในชุมชนมีความตื่นตัวเรื่องการเมืองการปกครองมาก จึงถือเป็นทุนทางสังคมของชุมชน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าส่วนมากองค์การบริหารส่วนตำบลกำไลนจะตอบสนองไม่ได้ทุกเรื่องเนื่องจากชุมชนคีรีวงมีการเสนอข้อเรียกร้องมากจนองค์การบริหารส่วนตำบลกำไลนตอบสนองให้ไม่ทันตามความต้องการ และมีการติดขัดเรื่องงบประมาณที่มีน้อย ประกอบกับการติดขัดเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตอบสนองแต่อาจจะไม่ได้ทุกข้อบางข้อเกินงบประมาณและมีกระบวนการที่ซับซ้อนตามระบบราชการ แต่ถ้าเรื่องเร่งด่วนจะต้องได้ เช่น กรณีภัยธรรมชาติ เป็นต้น” นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ข้อเรียกร้องของประชาชนต้องได้รับการสนองตอบ” ตรงกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการตอบสนอง เนื่องจากนายฯ ตามใจประชาชนมาก ถ้ามีงบฯ เยอะก็จะตามใจ บางโครงการไม่ถูกตามหลักปฏิบัติก็ตามใจ” ประธานกลุ่มมดข้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้รับการตอบสนองแต่อย่างน้อยเป็นอีกเรื่องหนึ่ง”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “เห็นว่าไม่เกิดการตอบสนอง ต่อข้อเรียกร้องมากนัก บางครั้งชุมชนเรียกร้องมากไปแต่องค์การบริหารส่วนตำบล ดัดจริตเรื่องงบประมาณ” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่ตอบสนองมีบ้างแต่ไม่ถึงครึ่งกับที่ เสนอไป” เหมือนกับคำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนศิรีวง ที่ว่า “ได้รับการตอบสนองแต่ไม่เต็มตามที่เรียกร้อง”

4.2.2 การดำเนินกิจกรรม/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตรงตามความต้องการของชุมชน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า นอกจากข้อเรียกร้องของชุมชนศิรีวงได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว การดำเนินกิจกรรม/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังตรงตามความต้องการของชุมชนศิรีวงเป็นส่วนมาก เนื่องจากโครงการนำเสนอมาจากชุมชน ผ่านทางกลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีการจัดทำเวทีประชาคมมาก่อนแล้ว ทั้งกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แต่ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรม/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนบางโครงการยังไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินโครงการตามการเสนอแนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาของชุมชนก่อน และข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขโดยการขอสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ดังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “เห็นว่าตรงตามความต้องการ เพราะ โครงการมาจากชุมชนตามลำดับความจำเป็น” นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ตรง แต่ไม่ทั้งหมด เพราะดัดจริตด้านงบประมาณ พยายามให้ถ้าไม่พอจะประสานขอไปยังหน่วยงานอื่น ที่นี้ได้งบประมาณจากหน่วยงานอื่นร่วมสามสิบล้านบาท” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ให้สัมภาษณ์ว่า “ตรงตามความต้องการ เพราะเข้ามาทางที่ประชุมสภา

องค์การบริหารส่วนตำบล” และสมาชิกในชุมชนก็ร้อง ให้สัมภาษณ์ว่า “ตรงเพราะก่อนทำโครงการ มีการทำเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนฯ ร่วมกับชาวบ้าน”

ประธานกลุ่มมัดข้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าทำตามแผนฯ ก็โอ.เค บางครั้งก็ต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ที่ดูแล้วไม่เสียหายต่อส่วนรวม” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เห็นว่า ตรงเป็นบางเรื่องบางประเด็นไม่ตรง ดังคำให้สัมภาษณ์ “ตรงเป็นบางเรื่อง บางประเด็นไม่ตรง เพราะท้องถิ่นไม่เข้าใจกระบวนการจัดทำแผนฯ เช่น ในการจัดทำเวทีประชาคมไม่ให้ชาวบ้านวิเคราะห์จากต้นเหตุว่าชุมชนมีปัญหาอะไรต้องแก้ไขอย่างไร แผนฯ จึงไม่มีคุณภาพไม่เกิดประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย” ประธานกลุ่มออทิสติก เห็นว่าบางโครงการก็ตรงตามความต้องการ บางโครงการก็ไม่ตรง ดังคำให้สัมภาษณ์ “บางโครงการตรงบางโครงการไม่ตรง เช่น ชาวบ้านต้องการด้านส่งเสริม ด้านการเกษตรแต่องค์การบริหารส่วนตำบลกลับไปทำถนน”

4.2.3 มีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลกระทบที่เด่นชัดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองอีกประการหนึ่งคือ ชุมชนก็ร้องให้มีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ซึ่งช่องทางของการติดตามการดำเนินงานส่วนมากจะเป็นทางตรงอย่างเป็นทางการ คือ การเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จะใช้ช่องทางที่หลากหลายมีความทันสมัยหรือมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย เช่น การมีเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น แต่การเปิดเผยข้อมูลโดยกลไกระบบราชการ ตามระบบการบริหารจัดการที่ดีก็ยังมีอยู่ คือ ผ่านศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ และช่องทางการสื่อสารมวลชนในพื้นที่ คือผ่านหอกระจายข่าว และปิดประกาศในหมู่บ้าน ซึ่งบางครั้งประชาชนในชุมชนก็ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการ ในการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนนั้น ชุมชนก็ร้องใช้วิธีการประท้วง เรียกร้องให้เปิดเวทีอธิบาย การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ชุมชนสงสัยว่ามีการทุจริต แต่ปัญหาก็ยุติลงด้วยดีเนื่องจาก ประชาชนเชื่อใจนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของตน และมีการใช้หลักเหตุผลในการหาข้อยุติปัญหาดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีตัวแทนจากชุมชนมาฟัง ต้องมีการรายงานการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในที่ประชุมสภาฯ” นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือหากมีหนังสือจากประชาชนมาขอข้อมูล จะตอบกลับไปอย่างรวดเร็วโดยผม

เป็นคนให้ข้อมูลด้วยตัวเอง” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว องค์การบริหารส่วนตำบลประสานงานทั้งตำบลทุกหมู่บ้าน” ประธานกลุ่มมัคชัยให้สัมภาษณ์ว่า “มีการเปิดเผยข้อมูล แต่บางครั้งประชาชนก็ไม่ได้ให้ความสนใจ เช่น มาติดประกาศในหมู่บ้าน”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเข้มข้น มีการประท้วงจากประชาชนหากมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นที่พอใจหรือส่อเค้าไปในทางทุจริต จะมีการจัดเวทีในชุมชนให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านมาชี้แจง” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีในรูปของการเข้าฟังการประชุมสภา และการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาชี้แจงให้ชาวบ้านฟัง” สุดท้ายสมาชิกในชุมชนศิรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “จะเห็นกันเองตามธรรมชาติเรามีความเชื่อใจสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของเราที่มีทั้งสองคน เพราะเค้า ทำมา 2-3 สมัยแล้ว มีความชัดเจนไม่มีกระแสเรื่องทุจริต”

4.3 ผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

4.3.1 ทำให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

จากการศึกษาวิจัยพบว่า จากความสัมพันธ์เชิงการเมืองของชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ส่งผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดย ทำให้มีการ ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าคุ้มค่าในหลายระดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าคุ้มค่ามาก จะเป็นกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ที่คิดว่าคุ้มค่าในระดับปานกลางจะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนบางส่วน และที่คิดว่าค่าน้อยจะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนที่เหลือและสมาชิกในชุมชนศิรีวง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่เป็นนักการเมืองและข้าราชการจำเป็นต้องปกป้องตนเอง เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าตนเองดำเนินงานอย่างมีศักยภาพและคุ้มค่ากับงบประมาณของทางราชการ แต่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นไม่จำเป็นต้องรักษาภาพลักษณ์ของตนเองเพราะเป็นภาคประชาชน ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณของทางราชการ แต่เป็นผู้ที่ต้องการให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ใกล้ชิดมากที่สุด ใช้งบประมาณให้เกิดผลคุ้มค่ากับประชาชนเต็มที่ จึงแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีความคุ้มค่า เพราะมีการตรวจสอบโดยประชาคม” นายกองการบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าสิ่งที่ประชาชน ขออยู่ในแผนฯ จะเกิดผลคุ้มค่าแน่นอน นอกจากสิ่งที่ประชาชนขอไม่อยู่ในแผนฯ”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “คุ้มค่ามาก บางครั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทำให้ชาวบ้านไม่ได้เต็มที ชาวบ้านให้กลับมามากกว่า”

ส่วนความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวง ถึงแม้จะมีความคิดเห็น่าใช้งบประมาณคุ้มค่าขึ้นแต่ก็ยังไม่เต็มที โดยประธานกลุ่มมัดย้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเกิดประโยชน์ต่อชาวบ้านจริง ๆ ยังน้อยตกหล่นระหว่างทางมากกว่า” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการใช้งบประมาณคุ้มค่ากว่าที่ผ่านมาไม่มากในระดับหนึ่ง” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “คุ้มแต่ไม่มากอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นตามรูปแบบของหน่วยงานราชการทั่วไป” สุดท้ายสมาชิกในชุมชนศิรีวง เห็นว่า คุ้มค่าในบางโครงการ บางโครงการไม่เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ดังคำให้สัมภาษณ์ “คุ้มบ้างไม่คุ้มบ้างที่ไม่คุ้มมากกว่า เช่น การไปทัศนศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่เป็นเพียงการพาครอบครัวไปเที่ยวพักผ่อน หากนำงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านจะดีกว่า”

4.3.2 ทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลกระทบเชิงการเมืองของชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีส่วนทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพราะมีการตรวจสอบดูแลการบริหารจากชุมชน แต่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เพิ่มขึ้นก็ยังไม่เต็มที เนื่องจากประชาชนในชุมชนศิรีวงไม่เชื่อมั่นในตัวสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นทีมงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากหมู่บ้านอื่นนอกชุมชนศิรีวง ถึงแม้จะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม ทั้งนี้ เพราะสมาชิกในชุมชนศิรีวงคิดว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร มีความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ปัญหาการตรวจสอบจึงไม่มี แสดงว่าประชาชนไม่เชื่อมั่นในระบบการถ่วงดุลของอำนาจบริหารและนิติบัญญัติ ถึงแม้จะมีกลไกให้ตรวจสอบก็ตาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เห็นว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวง ถึงแม้จะมีความคิดเห็น่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นแต่ยังไม่เต็มที ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพราะมีการตรวจสอบดูแลการบริหารจากชุมชนอยู่แล้ว” นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นแน่นอน” ปลัดองค์การ

บริหารส่วนตำบลให้สัมภาษณ์ว่า “คิดว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากชุมชนเข้มแข็ง คอยสอดส่อง การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลชัดเจน”

ประธานกลุ่มมัคชัยอม ให้สัมภาษณ์ว่า “มีประสิทธิภาพประสิทธิผล เนื่องจากนายกฯ เป็นคนเก่งกล้าตัดสินใจ แต่สำหรับทีมงานนายกฯ ไม่ผ่าน แต่ในระดับปัจเจกคือ ตัวนายกฯ โอ.เค” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีมากขึ้นในระดับหนึ่ง” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มีแต่ไม่ถึงกับสมบูรณ์แบบเต็มร้อย” สุดท้ายสมาชิกใน ชุมชนศิรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “ทีมงานการบริหารของนายกฯ อยู่ในสภาฯ อยู่แล้วจึงสามารถบริหาร ได้อย่างไม่มีปัญหาการตรวจสอบจากสภาฯ”

4.3.3 ทำให้มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มาจากความต้องการของชุมชน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผลกระทบจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่าง ชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือทำให้มีการดำเนิน กิจกรรมที่มาจากความต้องการของชุมชน เนื่องจากชุมชนศิรีวงเป็นทั้งกลุ่มผลประโยชน์และ องค์การภาค ประชาสังคมในคราวเดียวกัน ทำให้ชุมชนเสนอ โครงการมายังองค์การบริหารส่วน ตำบลกำโลนและมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วน ตำบลกำโลนอย่าง เข้มแข็ง องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจึงเป็นพื้นที่สาธารณะในการเมืองแบบ มีส่วนร่วมของชุมชนศิรีวง อีกทั้งถึงแม้้องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ให้การสนับสนุน ชุมชนศิรีวงก็มีการดำเนินกิจกรรมเป็นปกติอยู่แล้ว ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงออกมาจึง มีหลายระดับ คล้ายคลึงกับสองประเด็นที่ผ่านมา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เห็นว่ามีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มาจาก ความต้องการของชุมชน ในระดับสูง แต่ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนศิรีวงเห็นว่ามี การดำเนิน กิจกรรม/โครงการที่มาจากความต้องการของชุมชน ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เพราะบาง โครงการที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชนเสนอไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล กำโลนมีการลอบบีประชาชนเพื่อให้สนับสนุน โครงการที่ตนเสนอ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชนใช้อำนาจที่ตนมี และระบบอุปถัมภ์ในเชิงพวกพ้องเป็นช่องทาง สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเอง ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “ถูกต้องเพราะเป็น คำถามที่มีคำตอบอยู่ในตัวแล้ว” นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่เป็น ความ ต้องการของชุมชนจะดำเนินการให้ ยกเว้นโครงการที่ขัดกับระเบียบ” ปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบล ให้สัมภาษณ์ว่า “คิดว่ามีมาก เพราะแต่ละปีชุมชนเสนอโครงการ/กิจกรรมมามากจนบางครั้ง ดำเนินการไม่ทัน”

ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนคีรีวง ถึงแม้จะมีความคิดเห็นว่า มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มาจากความต้องการของชุมชนแต่ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร โดยประธานกลุ่มมัดข้อม ให้สัมภาษณ์ว่า “บางเรื่องก็ไม่ตรง เนื่องจากมีการหมกเม็ดจาก อบต. ของหมู่บ้าน รีบเสนอโครงการเพื่อเข้าแผนฯ ขององค์การบริหารส่วนตำบล แล้วมาลอบบีกับประชาชนให้ลงชื่อสนับสนุนโครงการที่ตนเสนอ” ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “มากขึ้นระดับหนึ่ง” ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ทุกเรื่อง” สุดท้ายสมาชิกในชุมชนคีรีวง ให้สัมภาษณ์ว่า “กิจกรรมและโครงการได้ตามความต้องการของชุมชนเป็นส่วนมากเนื่องจากชุมชนดำเนินการเองอยู่แล้ว เพราะชุมชนเข้มแข็งไม่คาดหวังจากองค์การบริหารส่วนตำบล”

ผลกระทบอื่น ๆ

ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน มีความสัมพันธ์เชิงการเมืองต่อกันจนส่งผลกระทบแก่ทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความเป็นห่วงต่อสถานการณ์ภายนอกที่มากระทบกับการดำเนินวิถีชุมชนของชาวคีรีวง จึงได้นำเสนอความเห็นไว้ในผลกระทบอื่น ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังแพร่เข้ามายังชุมชนคีรีวงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เยาวชนรุ่นหลังมีวัฒนธรรมบริโภคนิยมหรือวัตถุนิยม เริ่มมีความห่างเหินกับกิจกรรมสาธารณะซึ่งรวมถึงมีความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองน้อยลง การศึกษาของประชากรต่ำลง ปัญหาสังคม อาทิ ปัญหายาเสพติด การพนัน เป็นต้น กำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีผลต่อลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองและผลกระทบทางการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างยังให้ข้อคิดเห็นอีกว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนรวมทั้งยังไม่เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนอย่างแท้จริง ที่เป็นอยู่ขณะนี้คือชุมชนคีรีวงเป็นฝ่ายรุกเข้าหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังเติบโตและพัฒนาช้ากว่าชุมชนคีรีวงมาก แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนต้องปรับปรุงองค์กรให้ทันกับความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนคีรีวง ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “ระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีการเป็นภาคร่วม โดยชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ จนได้รับรางวัลกินรีทองคำซึ่งเป็นรางวัลด้านการจัดการท่องเที่ยวดีเด่นระดับประเทศ แต่ขณะนี้ปัญหาเริ่มเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ คนรุ่นหลังในชุมชนเริ่มแปลกแยกกับองค์การบริหารส่วนตำบลและกิจกรรมทางการเมือง กล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ คือจุดเปลี่ยน

เป็นรอยต่อทางวัฒนธรรมจากภายนอกหลังไหลเข้ามา ชุมชนเริ่มห่างไกลกิจกรรมสาธารณะ วิถีชีวิตเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน เป็นต้น”

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนคิริวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำลังอยู่บนความขัดแย้ง ที่เกิดจากความไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม แต่สนใจประโยชน์เฉพาะชุมชนตนเอง แต่ความขัดแย้งก็ไม่รุนแรง เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการในสิ่งที่จำเป็น และมีการชี้แจงให้ชุมชนเข้าใจ”

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “กระแสโลกาภิวัตน์แพร่เข้ามาในชุมชนเยาวชนในชุมชนเริ่มห่างเหินการเมือง มีความฟุ้งเฟ้อ วัตถุนิยม การศึกษาต่ำลง รับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาอะไรเข้ามารับหมด ไม่มีภูมิคุ้มกัน เกิดปัญหาทุกทั้งปัญหาผู้พิการทางสมอง ปัญหาการพนัน และยาเสพติดที่ระบาดในชุมชน”

ประธานกลุ่มมดขี้ม กล่าวว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลกำลังไม่สร้างความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งก็เป็นไปตามรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไป ทำให้ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับลดลงไป”

ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กล่าวว่า “ท้องถิ่นขาดการประสานงานกับองค์กรภายนอกให้กับชุมชน ไม่สามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างองค์กรภายนอก เช่น NGOs หรือหน่วยงานที่มีงบประมาณ กับชุมชนได้ ชุมชนต้องคิดเองดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่ เช่น โครงการนี้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ต้องเข้ามาเป็นผู้ประเมินเพราะชุมชนมีจุดเด่น ซึ่งชุมชนเองพยายามขับเคลื่อนให้เต็มพื้นที่ทั้งตำบล ที่กล่าวมาทั้งหมดไม่ได้บอกว่าเป็นผลงานของชุมชนเพียงองค์กรเดียว แต่ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น จึงพยายามให้ท้องถิ่นเข้าร่วม เพราะชุมชนเติบโตมาก่อนท้องถิ่น ท้องถิ่นจึงตามไม่ทัน”

ประธานกลุ่มออมทรัพย์ กล่าวว่า “ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกำลังกับชุมชนคิริวงมีความขัดแย้งกัน เนื่องจากดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน แต่ความขัดแย้งไม่ถึงขั้นรุนแรง พยายามมีการพูดคุยต่อรองให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำลังกระจายผลประโยชน์ให้เท่าเทียมกันทั้งตำบล”

ประชาชนในชุมชนคิริวง กล่าวว่า “ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกำลังกับชุมชนคิริวงเมื่อมีปัญหากัน นายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเชิญผู้ใหญ่บ้านไปพูดคุยเพื่อหาข้อยุติ เนื่องจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับทุกคน เพราะยังต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชุมชนคิริวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำลัง ถึงแม้ว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะอยู่คนละทีมกับชุมชนแต่ก็ไม่ถึงกับขัดแย้งรุนแรง”

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์อยู่สองประการ

ประการแรก เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประการที่สอง เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ได้แก่ ผู้นำในชุมชนคีรีวง นักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และประชาชนในชุมชนคีรีวง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์มี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนผู้นำชุมชน กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และกลุ่มตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วมีบุคคลที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) กลุ่มตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 3 ราย ได้แก่
  - 1.1 นางอารีย์ ขุนทน ประธานกลุ่มมัตย้อม
  - 1.2 นายขยงยุทธ กระจ่างโลก ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - 1.3 นายผ่อง ฉนวนธรรม ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง
- 2) กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน จำนวน 3 ราย ได้แก่
  - 2.1 นายอนุชิต ศรีใส ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
  - 2.2 นายประยงค์ จุลรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
  - 2.3 ส.ต.ต.หญิงมณฑาทิพย์ ชุมทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
- 3) กลุ่มตัวแทนสมาชิกในชุมชนคีรีวง จำนวน 30 ราย

1. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และคำตอบที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีความสัมพันธ์เชิงการเมืองต่อกัน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1.1 ประเด็นการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงมีการสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น ด้วยการใช้กลไกระบบอุปถัมภ์ในการส่งตัวแทนที่มาจากชุมชน เข้ามาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้งมีการคัดเลือกตัวแทนของชุมชนเข้าสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการให้ทุนสนับสนุน การเป็นหัวคะแนนและเป็นฐานเสียง รวมทั้งการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้การให้ทุนสนับสนุนจะกระทำเพียงเล็กน้อย เพราะมีระบบเครือข่ายที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยไม่ต้องใช้ทุน รวมทั้งมีระบบสังคมเข้มแข็งคอยตรวจสอบ เพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมงบประมาณน้อยผลประโยชน์จึงน้อยตามไปด้วย การแข่งขันทางการเมืองจึงไม่เข้มข้นมากนัก

1.1.2 ประเด็นความสัมพันธ์ในการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนคีรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงมีความสัมพันธ์ในการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนคีรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อยู่ในรูปของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งการมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในรูปของการเป็นกรรมการพิจารณาข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นประชาคมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแต่ไม่มากนัก เนื่องจากงบประมาณมีน้อยและผู้บริหารใช้การเฉลี่ยเท่ากันทุกหมู่บ้าน นอกจากนี้ชุมชนคีรีวงยังมีการรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชน ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทั้งจากการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านและชุมชนเพื่อรวบรวมความต้องการเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนโดยตรง และเสนอผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้ตัวแทนของชุมชนคีรีวงยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนด้วย และองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังได้เปิดช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อาทิ การเปิดเว็บไซต์ การประกาศผ่านทางหอกระจายข่าว การประชาสัมพันธ์โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การปิดประกาศไว้ที่

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล และในชุมชน การมีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นต้น ทำให้ชุมชนศิรีวงได้รับทราบข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และชุมชนได้มีส่วนในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยเข้าร่วมกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และเสนอผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1.1.3 ประเด็นการเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวงเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยมีการตรวจสอบด้านงบประมาณ ทั้งการจัดสรรและการใช้งบประมาณ การตรวจสอบด้านการบริหารทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน และการตรวจสอบด้านกิจกรรม/โครงการ ทั้งการกำหนดกิจกรรมและการดำเนินการตามโครงการ โดยการเข้ามาตรวจสอบด้วยตนเองในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และการเข้าร่วมเป็นกรรมการ/ประชาคมของหมู่บ้านและของตำบลเพื่อตรวจสอบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งมีการตรวจสอบผ่านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้กลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการตรวจสอบอีกช่องทางหนึ่งด้วย

1.1.4 ประเด็นความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนในลักษณะอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า มีต่อกัน ในลักษณะการเป็นกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มกดดันในบางช่วง โดยการส่งตัวแทนจากชุมชนเข้าสมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อตัวแทนของตนได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว ก็จะใช้ความสัมพันธ์หรือบุญคุณในอดีตรอบงำหรือเรียกร้องให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนศิรีวง การมีความสัมพันธ์ส่วนตัวในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน และระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนในชุมชนศิรีวง รวมทั้งการมีความขัดแย้งระหว่างกันเป็นบางช่วงเนื่องจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคนนอกชุมชน แต่ไม่ถึงขั้นรุนแรงเพราะมีการประนีประนอมและมีการปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น

1.2 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าความสัมพันธ์เชิงการเมืองส่งผลกระทบต่อชุมชนศิรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.2.1 ประเด็นผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด สำหรับผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมี แต่สำหรับผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีน้อยมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีผลประโยชน์ที่ต้องแย่งชิงมากนัก ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิขายเสียงจึงมีน้อยตามไปด้วย เพราะนอกจากผลประโยชน์น้อยแล้วประชาชนในชุมชนยังรู้จักกันหมดเพราะเป็นเครือญาติกันการซื้อเสียงจึงทำได้น้อย เพราะระบบสังคมจะตรวจสอบกันได้หมด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงแม้ไม่มีการใช้เงินหรือมีการซื้อเสียงน้อยก็ตาม ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงมีอยู่ในรูปของเครือญาติ พรรคพวกเพื่อนเกลอ เป็นต้น ส่วนการส่งผลกระทบต่อธุรกิจออร์ปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่เกิดจากการสนับสนุนของชุมชน แต่การทุจริตจะเกิดจากระบบราชการซึ่งมีอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับผู้รับเหมาที่มาประมูลงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

1.2.2 ประเด็นผลกระทบต่อชุมชนศิรีวง ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งการที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน การดำเนินกิจกรรม/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตรงตามความต้องการของชุมชน และมีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เนื่องจากชุมชนศิรีวงเป็นภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีอำนาจในการต่อรองและเรียกร้องมาก รวมทั้งเป็นชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการ ในวิถีของชุมชนอยู่แล้ว ประกอบกับประชาชนในชุมชนมีความตื่นตัวเรื่องการเมืองการปกครองมาก จึงถือเป็นทุนทางสังคมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม/โครงการแล้วได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าส่วนมากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจะตอบสนองไม่ได้ทุกเรื่องเนื่องจากชุมชนศิรีวงมีความกระตือรือร้นมากจนองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตอบสนองให้ไม่ทันตามความต้องการ และมีการติดขัดเรื่องงบประมาณที่มีน้อย ประกอบกับการติดขัดเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องด้วย

1.2.3 ประเด็นผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งในด้านทำให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้มีการดำเนินกิจกรรมที่มาจากความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนศิรีวงเป็นทั้งกลุ่มผลประโยชน์และองค์กรภาคประชาสังคมในคราวเดียวกัน การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนทั้งการใช้งบประมาณและการดำเนินโครงการจึงมีอย่างเข้มแข็ง องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจึงเป็นพื้นที่สาธารณะในการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชุมชนศิรีวง

1.2.4 ประเด็นผลกระทบอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่าระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีความสัมพันธ์เชิงการเมืองต่อกันจนส่งผลกระทบแก่ทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความเป็นห่วงต่อสถานการณ์ภายนอกที่มากกระทบกับการดำเนินวิถีชุมชนของชาวคีรีวง จึงได้นำเสนอความเห็นไว้ในผลกระทบอื่น ๆ ว่าขณะนี้กระแสโลกาภิวัตน์กำลังแพร่เข้ามายังชุมชนคีรีวงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เยาวชนรุ่นหลังมีวัฒนธรรมบริโภคนิยม หรือวัตถุนิยมเริ่มมีความห่างเหินกับกิจกรรมสาธารณะซึ่งรวมถึงมีความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองน้อยลง การศึกษาของประชากรต่ำลง ปัญหาสังคม อาทิ ปัญหายาเสพติด การพนัน เป็นต้น กำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีผลต่อลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองและผลกระทบทางการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่มากนักน้อย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างยังให้ข้อคิดเห็นอีกว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน รวมทั้งยังไม่เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนอย่างแท้จริงที่เป็นอยู่ขณะนี้คือชุมชนคีรีวงเป็นฝ่ายรุกเข้าหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนยังเฉิบโตและพัฒนาช้ากว่าชุมชนคีรีวงมาก ซึ่งประเด็นนี้เป็นข้อคิดให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนในการพัฒนาองค์กรต่อไป

1.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ครั้งนี้ คือ

- 1) ชุมชนคีรีวงเป็นประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงการเมืองในลักษณะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น และผลกระทบต่อชุมชนคีรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้งผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

จากสมมติฐานข้อที่ 1 “ชุมชนคีรีวงเป็นประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงการเมืองในลักษณะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงเป็นประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงการเมือง ในลักษณะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งในด้านการสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และการเป็นประชาสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

สมมติฐานข้อที่ 2 “ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนคีรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น และผลกระทบต่อชุมชนคีรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้งผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

กำโลน” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงและองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น และผลกระทบต่อชุมชนศิรีวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน รวมทั้งผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 การศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์เชิงการเมืองต่อกัน โดยชุมชนศิรีวงเป็นกลุ่ม/องค์กรภาคประชาสังคมในลักษณะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ในชุมชนศิรีวง ในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1.1 การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียงแทบจะไม่มีเลยหรือมีเพียงเล็กน้อย แต่จะให้การสนับสนุนโดยการเป็นหัวคะแนนและการเป็นฐานเสียง รวมทั้งการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งอย่างเต็มความสามารถ

ทั้งนี้ จากการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองโดยการสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นของชุมชนศิรีวงนั้น ตรงกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการและกระบวนการทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ ตามที่มนตรี เจนวิทย์การ (2541: 547-548) เสนอว่า กลุ่มผลประโยชน์เป็นองค์การหรือสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย วิธีการสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการทางการเมือง แบ่งออกเป็น 1) การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองที่มีแนวทางเดียวกันกับกลุ่มผลประโยชน์ ให้ได้รับการเลือกตั้งโดยวิธีการในการรณรงค์หาเสียง การให้การสนับสนุนทางการเงิน เป็นต้น เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาในการออกกฎหมายหรือการกำหนดนโยบาย และมีผลต่อการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งถัดไป 2) การสร้างอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายที่สำคัญ คือ การจัดหาข้อมูลและข่าวสาร (information) ทั้งหลายในการวางและกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาลมีข้อมูลเพียงพอในการนำเสนอต่อรัฐสภาหรือที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และ 3) การเข้าหาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่างกฎหมาย ที่สำคัญ

คือ คณะกรรมการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น เพื่อให้ความเห็นชอบในการเสนอร่างกฎหมายก่อนการนำเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบในการลงมติ

หากอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างแนวคิดข้างต้นกับกระบวนการทางการเมืองที่ชุมชนศิริวงใช้ในระบอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถอธิบายได้ว่า ชุมชนศิริวงใช้กระบวนการทางการเมืองคือ 1) การสนับสนุนทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง การเป็นหัวคะแนนและเป็นฐานเสียง รวมทั้งการช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง โดยการสนับสนุนทุนนั้น จะมีเพียงเล็กน้อยเนื่องจากชุมชนศิริวงมีบทบาทเป็นประชาสังคมร่วมด้วยในเรื่องของเงินทุนหรือรายได้จึงไม่มี รวมทั้งการเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ไม่มีผลประโยชน์ที่ค่อนข้างมากนักจึงทำให้การเป็นผู้สนับสนุนด้านเงินทุนจึงไม่มีเด่นชัด เท่ากับการเป็นฐานเสียงและการเป็นหัวคะแนน เพราะชุมชนศิริวงเป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในรูปของพลังมวลชนมากกว่า เพราะนอกจากการเป็นเครือข่ายกันแล้ว ประชาชนในชุมชนศิริวงยังนิยมแต่งงานกันภายในชุมชน จนเครือข่ายทั้งสองฝ่ายได้มาเกี่ยวข้องใกล้ชิด สร้างความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น เป็นการขยายเครือข่ายระบอบอุปถัมภ์ในเชิงเครือข่ายพวกพ้องให้เกิดขึ้นในชุมชน และขยายต่อไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการสนับสนุนพรรคพวกของตนที่อยู่ในชุมชนให้เข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อีกเหตุผลหนึ่งก็คือ ประชาชนในชุมชนศิริวงมีความตื่นตัวทางการเมืองมากจึงมีการทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกัน ทั้งการร่วมเสวนา การจัดเวทีประชาธิปไตย เป็นต้น 2) การมีส่วนต่อการกำหนดนโยบาย การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ การรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชน และการเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และการมีส่วนในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการประชุมรวบรวมข้อมูลข่าวสารของชุมชน เช่น โครงการ “84 ตำบลวิถีพอเพียง” เป็นต้น เสนอต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อนำเข้าสู่แผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การบรรจุไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เป็นการเข้าหาผู้มีอำนาจคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ในการตราข้อบัญญัติและให้ความเห็นชอบแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนต่อไป

2.1.2 การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนศิริวงในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

โดยการมีส่วนต่อการกำหนดนโยบาย การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ การรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน การเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และการมีส่วนในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลกำโลน ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นไปตามความหมายของการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ตามที่แสวง รัตนมงคลมาส (2514: 213) กล่าวไว้ว่า กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มบุคคลที่มีถือกำเนิดจากการรวมตัวของบุคคลหรือปัจเจกบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจหรืออิทธิพลในการดำเนินกิจกรรมในการบริหารสาธารณะที่มีต่อภาครัฐหรือนโยบายสาธารณะโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง ตามนัยนี้ ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์จึงแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ แนวทางอุดมคติ เป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญ กับเป้าหมายของกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งเป้าหมายหลัก คือ การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ร่วม (Common Interest) ส่วนเป้าหมายรอง คือ ผลประโยชน์ในด้านอื่น ส่วนแนวทางพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มที่มุ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ การบริหารงานสาธารณะในขอบเขตที่แสดงออกที่ควรจะเป็น ความสำเร็จส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการส่งอิทธิพลต่อนโยบายและการบริหารราชการแผ่นดิน (จุมพล หนีพพานิช 2552: 55)

จากความหมายของกลุ่มผลประโยชน์ที่ยกมาจะเห็นได้ว่าชุมชนศิรีวงเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มโดยการมีส่วนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทั้งนี้ชุมชนศิรีวงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน นอกจากนี้ชุมชนศิรีวงยังมีบทบาทในการรวบรวมข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งตรงกับความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ที่ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน และ ธโรธร คุ้มทองคำ (2547: 53) กล่าวไว้ว่ากลุ่มผลประโยชน์เป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ในการรวบรวมข้อเรียกร้องของประชาชนไปยังรัฐบาล จากการศึกษาวิจัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ชุมชนศิรีวงจึงเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างประชาชนในชุมชนในการรวบรวมข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาลท้องถิ่นคือองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนนั่นเอง

2.1.3 การเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการตรวจสอบด้านงบประมาณทั้งการจัดสรรและการใช้งบประมาณ การตรวจสอบด้านการบริหารทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน การตรวจสอบด้านกิจกรรม/โครงการทั้งการกำหนดกิจกรรมและการดำเนินการตามโครงการ

ชุมชนศิรีวงนั้นเกิดจากการหนีจากการกดขี่ของอำนาจรัฐในอดีต และต่อมา มีผู้อพยพที่มีความคิด และอุดมการณ์รักอิสระเช่นเดียวกันมาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ความสัมพันธ์ในชุมชนจึงอยู่ในแนวระนาบ มีความเป็นเครือญาติผูกพันกัน มีความเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น เมื่อได้รับ

ผลกระทบจากภายนอกชุมชน เช่น กรณีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และนายทุน จึงใช้การรวมตัวกันแก้ไขปัญหาก็เป็นกลุ่มสังคมนิยม เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมของซูซีย์ ศุภวงศ์ (2540: 165) ที่ว่า “ประชาสังคม” หมายถึง การที่ผู้คน สังคม สภาพการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อน ยากแก่การแก้ไข รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group) ทั้งภาครัฐและ ภาคธุรกิจเอกชน หรือ ภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะเป็นทุนร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งที่ด้วยความรัก ความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกันภายในระบบการบริหารจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

สอดคล้องกับศึกษาของ ชมพูนุช ประจักษ์สุนทร (2549) ที่ศึกษาการก่อตัวของกระบวนการประชาสังคม: กรณีชุมชนศิรีวัง ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อกระบวนการประชาสังคมในชุมชนศิรีวัง ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ โครงสร้างสังคมแนวราบชาวบ้านไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งทางด้านฐานะ การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ และชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เป็นเครือญาติกัน มีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพเสริม คือการทำงานในกลุ่มอาชีพ และรับจ้าง

เมื่อมีการรวมตัวกันตามรูปแบบของประชาสังคมแล้ว ชุมชนศิรีวังจึงมีบทบาทในการตรวจสอบนโยบาย การตรวจสอบด้านงบประมาณ การตรวจสอบด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน โดยการเข้าร่วมเป็นประชาคมหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผนงบประมาณและในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน อีกทั้งยังร่วมเป็นกรรมการและอนุกรรมการพิจารณาแผนงบประมาณและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลนด้วย นอกจากการเข้าดำเนินการโดยชุมชนเองแล้ว ชุมชนศิรีวังยังมีการดำเนินการผ่านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งตนเลือกเข้าไปเป็นตัวแทน ในการดำเนินการด้านการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลนด้วย ตรงกับที่ ถวิลวดี บุรีกุล (2550: 14-15) เสนอความสำคัญของประชาสังคมว่า มีประโยชน์ในการระดมพลังมวลชน เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลง หรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่มและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งถูกเรียกรวม ๆ กันว่า “การเมืองแบบใหม่” (The new/postmodern politics) ที่มีความศรัทธาต่อระบบการปกครองของรัฐ ดังนั้นหัวใจการเมืองแบบใหม่จึงอยู่ที่การสร้างการเมืองแบบที่ให้ประชาชนธรรมดา มีบทบาทในรูปการเคลื่อนไหวของประชาชนในแบบต่าง ๆ มากขึ้น ประชาสังคมยังเป็นการสร้างแรงผลักดันในเรื่องจริยธรรม (Ethical influence) โดยโครงสร้างของประชาสังคม กำหนดขึ้นเพื่อ

ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ (Economic influence) เช่น ประเด็นความห่วงใยในเรื่องการจ้างงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาสังคมยังเป็นหุ้นส่วนทางสังคม และเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน โดยประชาสังคมเป็นองค์กรที่ผลักดันต่อภาคการเมืองเพื่อปกป้องการเป็นประชาธิปไตยและสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และเป็นพื้นที่ของพลเมือง ชุมชนศิรีวงจึงมีบทบาทของการเป็นองค์กรภาคประชาสังคมเด่นชัดตามเหตุผลที่ยกมาข้างต้น

2.1.4 ความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ นอกจากประเด็นที่ยกมาข้างต้นแล้ว จากผลการศึกษาวิจัยที่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอไว้ แสดงให้เห็นว่าชุมชนศิรีวงมีความสัมพันธ์เชิงการเมืองกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนในลักษณะอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ ชุมชนศิรีวงมีอิทธิพลครอบงำองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการส่งตัวแทนจากชุมชนเข้าสมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อตัวแทนของตนได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนแล้ว ก็จะใช้ความสัมพันธ์หรือบุญคุณในอดีตครอบงำหรือเรียกร้องให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนศิรีวง ทำให้ความสัมพันธ์อยู่ในลักษณะเหนือกว่าบางช่วง ความเข้มแข็งของชุมชนสูงมากบางครั้งกลายเป็นกลุ่มกดดันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

ที่ผ่านมาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะห่างเหินกันไปถ้าคนใต้หรือคนในหมู่บ้านอื่นนอกจากชุมชนศิรีวง ได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2551 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นคนใต้แต่พยายามกระชับความสัมพันธ์ ใช้หลักการประนีประนอมเพื่อบรรเทาความขัดแย้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าแยกความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับส่วนตัวยกองค์การบริหารส่วนตำบลก็สามารถทำงานร่วมกันกับชุมชนศิรีวงได้ แต่การปฏิบัติงานโดยรวมไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เพราะประชาชนไม่มีความไว้วางใจทีมงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจากหมู่บ้านอื่นนอกชุมชนศิรีวง

ความสัมพันธ์เริ่มดีขึ้นจากในอดีตที่เคยมีความขัดแย้ง มีการประท้วงเกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน และบางโครงการส่อเค้าไปในทางทุจริต แต่ปัจจุบันปัญหาเริ่มคลี่คลายลง องค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามาดูแลชุมชนศิรีวงเพิ่มขึ้น เพราะทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและชุมชนศิรีวงมีการปรับตัวเข้าหากัน

ความสัมพันธ์มีในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลและการพึ่งพาอาศัยในระดับปัจเจกด้วย เช่น ในฤดูฝนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน ช่วยไปดูแลช่วยเหลือนำเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนไปแจ้งยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป เป็นต้น

ทั้งนี้ความสัมพันธ์เชิงการเมืองจะเป็นมาโดยตลอดเนื่องจากชุมชนได้คัดเลือกตัวแทนจากชุมชนศิรีวง ได้แก่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 เข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และมีการคัดเลือกตัวแทนของชุมชนลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมาทุกสมัยการเลือกตั้ง

ซึ่งความสัมพันธ์ลักษณะข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของโทมัส เพน (Thomas Paine) ซึ่งเป็นผู้อธิบายว่า ประชาสังคมมีความแตกต่างจากรัฐ โดยเขียนหนังสือ “Rights of Man” เนื้อความโดยรวมว่า ประชาสังคมคือสังคมที่แยกออกจากรัฐที่ให้คุณค่าความหลากหลายและความสามารถของปัจเจกชน ประชาสังคมแสวงหาความสมดุลระหว่างการสมานฉันท์และความขัดแย้ง (เสนีย์ คำสุข 2550: 70-71)

รวมทั้งจอห์น ราวส์ (John Rawls) เป็นหนึ่งในนักคิดทางการเมืองที่สำคัญของยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 แนวคิดด้านประชาสังคมของเขที่สำคัญ คือทฤษฎีของความเป็นธรรม (Theory of Justice) ที่ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิเสรีภาพที่เท่ากันของประชาชนทั้งหมดในการออกเสียงและควบคุมสาธารณะ โดยกล่าวถึงค่านิยมของประชาธิปไตย ซึ่งเขารู้สึกว่าเป็นการปกครองที่ดีที่สุด เพราะระบบนี้ยอมรับเรื่องพหุนิยม เช่นเดียวกับความมีเสถียรภาพ การมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน การวิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะในประเด็นทางการเมือง และการมีความเต็มใจที่จะประนีประนอมจะนำมาสู่การเห็นพ้องต้องกันในรัฐธรรมนูญ (Diamon, 2002)

การรวมตัวกันของชุมชนศิรีวงเป็นการรวมตัวทั้งที่เป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group/ organization) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (partnership) ภายใต้ระบบการจัดการและมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความคิดเพื่อสร้างเอกลักษณ์ มีความผูกพัน มีความเชื่อและอุดมการณ์ร่วมกัน จนเกิดเป็นพลังที่สามารถคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคมได้ แต่ไม่ใช่การยึดกุมอำนาจรัฐ การรวมกลุ่มนี้มาจากการต้องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และการเรียกร้องผลประโยชน์ เป็นการแสดงความคิดเห็นของสังคม มีความเป็นอิสระ ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย สมาชิกกระตือรือร้นและมีจิตสำนึกร่วมกัน ในการทำงานร่วมกัน มีการสานเสวนาร่วมกันในประเด็นของสังคม ในสิ่งที่เป็ประโยชน์โดยรวมของภาคสาธารณะ โดยไม่มีรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการรวมตัวนั้น แต่อาจมีการสนับสนุนเท่านั้นเพื่อให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมเอง โดยมีความเชื่อและจิตสำนึกร่วมกัน

2.2 การศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอदानสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากความสัมพันธ์เชิงการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน กลุ่มตัวอย่างมีความ

คิดเห็นว่าคุณสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นและกัน สามารถอภิปรายในประเด็น ดังต่อไปนี้

2.2.1 การส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น จากข้อสันนิษฐานตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ว่า การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยชุมชนศิรีวง จะส่งผลกระทบต่อการเมืองในด้านการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด เกิดความเสี่ยงในการซื้อสิทธิขายเสียง ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น และมีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้จากผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่คิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด ไม่คิดว่าจะมีการซื้อสิทธิขายเสียงในพื้นที่ ไม่มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น แต่ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ประกอบกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางน้อย จึงไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง และไม่มีการใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงมากกว่ากำหนด

ทั้งนี้ข้อดีของการเป็นองค์กรภาคประชาสังคมของชุมชนศิรีวงคือการเป็นองค์กรตรวจสอบการซื้อสิทธิขายเสียงระบบสังคมมีการตรวจสอบตัวเอง ส่งผลให้ชุมชนศิรีวงไม่มีส่วนต่อการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า การเป็นเครือข่ายและการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นของชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนรู้จักกันหมด ผู้สมัครจึงไม่สามารถใช้เงินซื้อเสียงได้เพราะหากมีการซื้อเสียงประชาชนจะบอกต่อกัน ทำให้ผู้ที่ซื้อเสียงถูกตัดสินจากวิถีประชาว่าเป็นคนไม่มีความสามารถและจะเข้าไปทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ได้ อันจะส่งผลเสียแก่การจัดบริการสาธารณะและกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของคนในชุมชน เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้จะมีระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้ง แต่ก็ไม่มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่มีการซื้อเสียงจากประชาชนในชุมชน เนื่องจากประชาชนในชุมชนไม่เปิดโอกาสให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง

การที่ชุมชนมีการกระตือรือร้นทางการเมือง มีการใส่ใจต่อประเด็นสาธารณะ โดยมีการจัดเวทีประชาธิปไตย และการสนทนากันในกลุ่ม/องค์กรในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการชุมชนและคุณสมบัติของผู้นำชุมชน จึงทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือการมีความตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองนั่นเอง สอดคล้องกับที่กฤษฎา บุญชัย (2541: 32) กล่าวถึงการก่อตัวของประชาสังคมในประเทศไทยว่า ผู้ที่นำคำว่าประชาสังคมมาใช้ในประเทศไทยเป็นคนแรก คือ นายสุรพงษ์ ชัยนาม

ช่วง พ.ศ. 2524-2525 ซึ่งนำความคิดของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) มาเสนอว่าประชาสังคม เป็นพื้นที่ที่มีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อที่จะทำการล้อมรัฐหรือควบคุมรัฐ (กฤษฎา บุญชัย 2541: 32) ช่วงเวลาที่เขานำเสนอเป็นช่วงปลายของความขัดแย้งภายในระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาล โดยสุรพงษ์มอ่งว่าปัญหาทางการเมืองไทยไม่ได้เกิดจากปัญหาทางชนชั้น แต่เกิดจากปัญหาที่รัฐหรือระบบราชการมีอำนาจมากเกินไป แนวทางแก้ไขจึงต้องใช้ประชาสังคม (บัญญัติ ชวาลศิลป์ 2543) ซึ่งช่วงเวลาของการเกิดขึ้นของภาคประชาสังคมในประเทศไทย เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง ซึ่งเป็นหน่ออ่อนของการรวมกันเป็นเครือข่ายองค์กรย่อย ๆ ในชุมชนคีรีวง จนผสานเป็นหนึ่งเดียวกันของภาคประชาสังคม ทำให้ชุมชนคีรีวงมีบทบาทโดดเด่นในฐานะประชาสังคมที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา

ข้อเสียที่เกิดขึ้นจากการมีความเกี่ยวข้องและเป็นเครือข่ายและมีระบบพวกพ้องในชุมชนคือ มีระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้งมากขึ้น เพราะประชาชนในชุมชนคีรีวงมีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกัน รวมทั้งการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเพื่อหวังผลชนะ จนเกิดเป็นชุมชนนิยมที่หวังผลชนะการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองที่ชุมชนคีรีวงแสดงออกมาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม/องค์กรของตน ซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งประเภทองค์กรประชาสังคมประเภทมุ่งประโยชน์ของสมาชิกเป็นหลัก ได้แก่ องค์กรศาสนา องค์กรหมู่บ้าน ชุมชน องค์กรทางชาติพันธุ์ พรรคการเมือง เป็นต้น (จุมพล หนิมพานิช 2550: 47-50) ซึ่งหากมองในแง่ความเข้มแข็งขององค์กรก็จะมีอำนาจต่อรองสูง แต่หากมองในแง่ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมอาจก่อให้เกิดความแตกแยกทางสังคมในพื้นที่ ซึ่งในทีนี้คือองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนได้ อาจจะทำให้บทบาทขององค์กรประชาสังคมกลายเป็นเพียงแค่กลุ่มผลประโยชน์เท่านั้น

2.2.2 การส่งผลกระทบต่อชุมชนคีรีวง จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองของชุมชนคีรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ส่งผลให้ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน การดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตรงตามความต้องการของประชาชน มีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร แก่ประชาชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นแสดงว่า บทบาทการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนคีรีวงส่วนใหญ่ทำหน้าที่ผ่านกระบวนการทางการเมือง ตามรูปแบบที่เป็นทางการ โดยการรวบรวมข้อเรียกร้องด้วยตนเองและผ่านทางกระบวนการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็น

องค์กรที่มีการจัดตั้งตามกฎหมาย และการร่วมเป็นประชาคมหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนงบประมาณ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งมีระเบียบขององค์กรปกครองท้องถิ่นรองรับเช่นเดียวกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ผ่านกระบวนการที่ถูกต้องโดยการผ่านกระบวนการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่ารูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การประท้วง จะมีเพียงเล็กน้อย แตกต่างจากการศึกษาของ ปริญา นวลเปียน (2543) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย: กรณีศึกษาสมัชชาคนจน พบว่ากิจกรรมทางการเมืองของสมัชชาคนจนเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการเป็นหลัก ได้แก่ กิจกรรมในลักษณะการเมืองของการให้รัฐรับรอง โดยให้ความสำคัญกับการกระทำรวมหมู่ด้วยการเดินขบวน และการชุมนุมเรียกร้อง ที่มีเป้าหมายเพื่อเข้ากดดันการตัดสินใจนโยบายของรัฐ ให้มีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาพร้อมกับข้อเสนอเชิงกฎหมายและนโยบายของสมัชชาคนจน และลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมือง จากการผูกขาดความชอบธรรมในการตัดสินใจนโยบายของรัฐ ไปสู่การยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง

ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการของสมัชชาคนจนถือเป็นสิ่งไม่คุ้นเคยสำหรับสังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะรัฐยังคงไม่ให้การยอมรับในลักษณะทางการเมืองดังกล่าวของประชาชน

ทั้งนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนศิรีวงได้รับการยอมรับจากสังคมและการปกครองภาครัฐ คือองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน โดยการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของชุมชน ซึ่งมีการตอบสนองโดยการดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตรงตามความต้องการของชุมชนและประชาชน เพราะชุมชนมีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนได้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนด้วย

2.2.3 ผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ทำให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มาจากความต้องการของชุมชน ตามที่วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 4) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐมอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประหยัด มี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควรทั้งนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนที่ริ้ว ได้ส่งเสริมการทำหน้าที่ของชุมชนท้องถิ่นในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ตามความหมายของการปกครองท้องถิ่นที่ว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับการกระจายอำนาจ (Decentralization) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และหุ้นส่วนทางการเมือง (Political Partnerships) พื้นที่ขององค์กรส่วนท้องถิ่นจึงเป็นเสมือนพื้นที่ใหม่หรือพื้นที่ฝึกหัดระบอบการเมืองทางตรง ที่กำลังได้รับความสนใจจากองค์กรภาคประชาชนและภาครัฐในการจัดสรรอำนาจการเมืองการปกครอง รวมทั้งการกระจายผลประโยชน์ และการตัดสินใจทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะร่วมกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

1) การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2518: 6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล 2521: 6-7)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือ การกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่ง ของ การพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบ ประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขดวงอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานใน ท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน 2525: 3) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับอเล็กซิส เดอ ท็อกเกอร์วิลล์ (Alexis de Toqueville) นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศสที่เห็นว่าความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของระบบการเมือง ของสหรัฐอเมริกาอาศัยการมีการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งยอมให้มีการมีส่วนร่วมในประเด็น ที่ เกี่ยวข้องกับทุกคน (Marada, 1997)

แต่อย่างไรก็ตามยังมีผลการวิจัยที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ สมาชิก สภากลางการบริหารส่วนตำบลกำโลนประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนศิวิลกลับใช้กลไก การกระจายอำนาจหน้าที่และการสนองตอบความต้องการของประชาชนขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเอง กล่าวคือใช้ทั้งกลไกของรัฐในที่นี้คือองค์การบริหารส่วน ตำบลกำโลนและภาคประชาสังคม คือชุมชนศิวิล เอื้อประโยชน์ให้แก่ตนโดยการลอบบีประชาชน ให้สนับสนุน โครงการที่ตนเสนอเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน ให้ ได้ดำเนินการในปีงบประมาณ โดยตนเองมีส่วนในผลประโยชน์จากโครงการไม่มากนักน้อย กล่าว ได้ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนประจำหมู่บ้านของชุมชนศิวิล กำลังใช้อำนาจ หน้าที่ของตนในการแสวงหาผลประโยชน์โดยใช้กลไกของรัฐและภาคประชาชนเป็นช่องทาง โดยเมื่อ ลอบบีประชาชนได้แล้วเมื่อเข้าสู่กลไกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ก็ลอบบีกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็น ฝ่ายบริหารอีกทอดหนึ่ง เป็นการสร้างเครือข่ายทุจริตประพฤติมิชอบไปด้วยกัน โดยประชาชนเป็นผู้ ที่เสียผลประโยชน์ สอดคล้องกับทิมมตรี เจนวิทย์การ (2541: 547-548) เสนอไว้ว่า วิธีการสำคัญ ที่สุดในประเทศประชาธิปไตย ของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการทางการเมือง คือ การลอบบี (lobby) เกิดขึ้นในประเทศที่มีระบบการเมืองแบบสหรัฐอเมริกาที่เป็นการแยกอำนาจระหว่าง นิติบัญญัติ กับบริหารออกจากกัน โดยเด็ดขาด จึงจำเป็นต้องใช้นักลอบบีเชื่อมสถาบันทางการเมืองทั้งสองเข้า ด้วยกันในการออกกฎหมาย การลอบบีจึงเป็นวิธีการที่ใช้เทคนิคในการเข้าไป มีอิทธิพลในนโยบาย หรือกฎหมายด้วยการส่งตัวแทนเพื่อนำข้อเรียกร้องเข้าสู่รัฐสภา นักลอบบี (lobbyists) เป็นตัวเชื่อม ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับรัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภา และมีการกำหนดให้มีการจดทะเบียนและ แจ้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ ตลอดจนมีเงินเดือนประจำ และต้องแจ้งบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สิน ตัวแทนลอบบี (lobby agents) คือตัวแทนที่ทำหน้าที่แทนนักลอบบี หรือช่วยเหลือและ ทำงานให้กับนักลอบบี ทำหน้าที่สามประการ คือ การถ่ายทอดข้อมูลที่มีการเตรียมพร้อมเป็นอย่างดี

การเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่จ้างนักล็อบบี้ในการทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้ และการทำหน้าที่ในการตรวจร่างกฎหมายที่มีผลทางการเมืองต่อลูกจ้างหรือลูกค้าของกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้แม้ว่าการเป็นนักล็อบบี้ของนักการเมืองท้องถิ่นในชุมชนศิวิลจะมีวิธีไม่ซับซ้อนเหมือนกับสหรัฐอเมริกา แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้แต่ในการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นความหวังในการกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนระดับรากหญ้า ยังถูกบั่นทอนด้วยกลไกที่นักการเมืองสร้างขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง เป็นการขัดขวางการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยทางตรงในท้องถิ่นลงอย่างน่าเสียดาย

2.2.4 ผลกระทบอื่น ๆ จากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิวิลกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน คือมีการเป็นภาคีร่วมกันในการดำเนินงาน โดยชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ จนได้รับรางวัลกสิกรทองคำซึ่งเป็นรางวัลด้านการจัดการท่องเที่ยวดีเด่นระดับประเทศ

ขณะนี้ปัญหาเริ่มเกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ คนรุ่นหลังในชุมชนเริ่มแปลกแยกกับองค์การบริหารส่วนตำบลและกิจกรรมทางการเมือง กล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์คือจุดเปลี่ยนเป็นรอยต่อทางวัฒนธรรมจากภายนอกหลั่งไหลเข้ามา ชุมชนเริ่มห่างไกลกิจกรรมสาธารณะ วิถีชีวิตเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน เป็นต้น

กระแสโลกาภิวัตน์แพร่เข้ามาในชุมชนเยาวชนในชุมชนเริ่มห่างเหินการเมือง มีความพึงเพื่อ วัตถุนิยม การศึกษาค่าลง รับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาอะไรเข้ามาทั้งหมด ไม่มีภูมิคุ้มกัน เกิดปัญหามากทั้งปัญหาผู้พิการทางสมอง ปัญหาการพนัน และยาเสพติดที่ระบาดในชุมชน

ท้องถิ่นขาดการประสานงานกับองค์กรภายนอกให้กับชุมชน ไม่สามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างองค์กรภายนอก เช่น องค์กรเอกชนซึ่งไม่ใช่ของรัฐ (Non - governmental Organization: NGOs) หรือหน่วยงานที่มีงบประมาณกับชุมชนได้ ชุมชนต้องคิดเองดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่ เช่น โครงการ “84 ตำบลวิถีพอเพียง” การปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ต้องเข้ามาเป็นผู้ประเมินเพราะชุมชนมีจุดเด่น ซึ่งชุมชนเองพยายามขับเคลื่อนให้เต็มพื้นที่ทั้งตำบล เพราะชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น จึงพยายามให้ท้องถิ่นเข้าร่วม อีกทั้งชุมชนพัฒนามาก่อนท้องถิ่นเป็นเวลานาน ท้องถิ่นเพิ่งเริ่มจัดตั้งจึงพัฒนาตามไม่ทัน

ดังนั้นควรส่งเสริมบทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ เพราะโดยหลักการแล้วการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชนและระดับประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม 2552: 43-44) ดังนี้

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในประเด็นนี้โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert Dahl) เห็นว่าข้อดีของประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นคือกระตุ้นการเข้าร่วมของประชาชนอย่างมีเหตุผล ในการจัดการรูปแบบชีวิตด้านต่าง ๆ ของประชาชนและเสริมสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ สามัคคี คิดถึงส่วนรวม **ประการที่สอง** ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Accountability) ในประเด็นนี้ จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) เสนอว่าเป็นสิทธิของเอกชนและกลุ่มท้องถิ่นที่จะตรวจสอบและควบคุมระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจที่ไร้ขอบเขต **ประการที่สาม** การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะจัดระบบเผด็จการ โดยรัฐบาลซึ่งมองเดสกีเออ (Montesquieu) เสนอไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านคลื่นการปฏิวัติรัฐประหารได้ และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระจะช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเมืองต่างๆ ในยุโรปมีความมั่นคงยิ่งขึ้น” **ประการที่สี่** การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ **ประการที่ห้า** การสร้างประชาธิปไตย หรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นก่อน จากนั้นจึงขยายไปสู่ระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง (Political Maturity) **ประการที่หก** การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่เวทีทางการเมืองของประชาชน (Politicization) โดยการปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนเอาใจใส่ต่อการเมือง เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสำคัญ รวมทั้ง เห็นว่าการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างทันตาเห็นมากกว่าการบริหารงานของรัฐ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองและผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมือง ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เพราะในประเทศไทยมีองค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มผลประโยชน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรทางการเมืองการปกครองอีกหลากหลายองค์กร ที่ยังไม่ได้มีการศึกษา โดยเฉพาะองค์กรภาคประชาสังคมซึ่งยังเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลาย ซึ่งหากมีผู้สนใจศึกษาก็สามารถที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นฐานข้อมูลในการทำวิจัยได้

3.1.2 ผลการวิจัยนี้จะป็นข้อมูลสำหรับองค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการปรับปรุงลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างกัน โดยการนำข้อดีของผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองมาปรับใช้กับองค์กรของตน รวมทั้งการหลีกเลี่ยงข้อเสียจากผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองไม่ให้เกิดซ้ำอีกในองค์กรของตน เพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางตรงให้มีความเข้มแข็งขึ้นในอนาคตต่อไป

3.1.3 ผลการวิจัยนี้จะป็นข้อมูลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลกาโลน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญคือนักการเมืองท้องถิ่นและผู้บริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไป ตามหลัก “การบริหารจัดการที่ดี” (Good Governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ใน ความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ **หลักนิติธรรม (Rule of Laws)** คือ การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็ว **หลักคุณธรรม (Morality)** คือ การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย **หลักความโปร่งใส (Transparency)** คือ ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน **หลักการมีส่วนร่วม (Participation)** คือ การให้โอกาสให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย เช่น เป็นประชาสังคม คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือ คณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (วิภาส ทองสุทธิ 2551: 172) **หลักความรับผิดชอบ (Accountability)** คือ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารงาน การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำขององค์กรและตนเอง และสุดท้าย **หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy)** คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่

ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้บุคลากรมีความประหยัด ใชีวิตดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

3.1.4 ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับชุมชนศิรีวง และองค์กรประชาสังคม รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ทั้งนี้ชุมชนศิรีวงต้องมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่นอกชุมชนศิรีวงในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และความเสมอภาค และควรปรับตัวให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังแพร่เข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ ได้แก่ ความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม ความกระตือรือร้นทางด้านการเมือง การมีกลุ่ม/องค์กรภายในที่เข้มแข็ง การมีกระบวนการบริหารจัดการชุมชน การมีทรัพยากรสมบูรณ์ การมีภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีวิถีชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้น ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และควรถ่ายทอดแนวคิดและอัตลักษณ์ทั้งหมด รวมทั้งปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ประชาธิปไตย และการมีความกระตือรือร้นไปยังเยาวชนรุ่นหลัง ชุมชนศิรีวงควรเปิดรับความแตกต่างของชุมชนภายนอกเพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน และแก้ไขการนิยมนั่งงานกัน ในชุมชนด้วย เพื่อป้องกันปัญหาประชากรในชุมชนไม่มีคุณภาพและพิการทางสมอง เป็นต้น ซึ่งการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวจะทำให้การถือพวกพ้องและระบบอุปถัมภ์แบบไม่สร้างสรรค์ลดลงไปด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาวิจัย ควรมีกรณีศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมในหลายมิติ ทุกพื้นที่ ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าภาคประชาสังคมและกลุ่มผลประโยชน์ เพิ่งถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ แต่ในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐและประชาชนในการเป็นทางเลือกใหม่ของการเมืองระบอบประชาธิปไตยผ่านตัวแทน ซึ่งภาคประชาสังคมและกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น จะเป็นการแสดงออกของการเมืองแนวใหม่หรือการเมืองภาคพลเมือง ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มผลประโยชน์มีจำนวนหลายองค์กร ทั้งที่มีและไม่มีกฎหมายรองรับ มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องไม่จำกัดเฉพาะประเด็นทางการเมือง แต่เพิ่มเป็นหลายประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ โดยความสัมพันธ์ของประชาสังคม อยู่ในมิติที่กว้างและลึกซึ้ง ทั้งเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม ของท้องถิ่น ของประเทศจนถึงระดับโลก จำนวนกรณีศึกษาจึงควรมากเพื่อความครอบคลุม

3.2.2 สำหรับในประเทศไทยควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความสัมพันธ์เชิงการเมืองขององค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มผลประโยชน์ กับหน่วยงานราชการอื่นโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ องค์กร ที่มีความเข้มแข็งมีบทบาททางการเมือง เพื่อหาข้อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับประชาสังคม และกลุ่มผลประโยชน์ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างคือระบอบการเมืองการปกครองแล้วยังเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับมนุษย์ ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง รูปแบบการศึกษาจึงควรใช้การเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ เพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันจนเกิดความไว้วางใจ ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาโดยทั่วไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (2544) *ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านคีรีวง เครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ* คั่นคืนวันที่ 12 มกราคม 2553 จาก <http://khoneconet.wu.ac.th/program/kiriwong.php> –
- กฤษฎา บุญชัย (2541) “แนวคิดทฤษฎีในการศึกษาชุมชนและประชาสังคม” *วารสารร่วมพฤษภ* 1, (มิถุนายน - กันยายน): 13 - 44
- โกวิท พวงงาม (2546) *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมติใหม่ในอนาคต* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน
- _____ (2550) “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบริการสาธารณะ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น* หน่วยที่ 8 หน้า 1 – 68 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จุมพล หนิมพานิช (2550) “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น* หน่วยที่ 3 หน้า 1 - 57 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____ (2550) “ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา ประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น* หน่วยที่ 4 หน้า 1 - 47 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- _____ (2552) *กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย: แนวเก่า แนวใหม่ และกรณีศึกษา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (2542) “ประวัติชื่อบ้านนามเมือง: ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา” *สารนครศรีธรรมราช* 29, (4 เมษายน 2542): 22-34
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542) *ประชารัฐกับการเปลี่ยนแปลง* กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายการศึกษา
- ชูชัย สุภวงค์และยุวดี คาคการณ์ไกล (2540) *ประชาสังคมทัศนะนักคิดในสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน

- ชูชีพ ยินดีฉัตร (2548) “บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม”
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง
- ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518) *การบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชมพูนุช ประจักษ์สุนทร (2549) “การก่อตัวและกระบวนการประชาสังคม: กรณีศึกษาชุมชน
คีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ
การปกครองท้องถิ่น ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ถวิลวดี บุรีกุล (2550) “แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
ประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น* หน่วยที่ 1 หน้า 1-55 นนทบุรี
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธีรพล อินทรลิม (2541) “บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อระบบการเมืองไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี
การเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจนต่อรัฐบาล” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ธีรยุทธ บุญมี (2536) *สังคมเข้มแข็ง* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มิ่งมิตร
- นัยนา ทองศรีเกตุ นิพัฒน์ บุญเพชร และวิณณสาสน์ นุ่นสุข (2548) “โครงการพัฒนาระบบ
มาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาเฉพาะการจัดการองค์กรชมรมการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง” *วิชามหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช* 24, 2 (กุมภาพันธ์): 15-27
- นิพัฒน์ บุญเพชร (2553, 29 มกราคม) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน สัมภาษณ์โดย
พวงเพชร เสี่ยงสุข องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เลขที่ 107 หมู่ที่ 7 ตำบลกำโลน
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

- ปัญญา ชวาลศิลป์ (2543) *ประชาสังคมกับพลังอำนาจของชาติทางการเมือง* เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการประชาสังคมครั้งที่ 2 “ทึบบ้าน ทางเมือง: บนเส้นทางประชาสังคมไทย” 18-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ณ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นครปฐม จัดโดยสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535) *การปกครองท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- ประเวศ วะสี (2541) *ประชาคมตำบล: ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ* กรุงเทพมหานคร มติชน
- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526) *การปกครองท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ปริญญา นवलเปียน (2543) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของขบวนการชาวนาไทย: กรณีศึกษา สัมัชชาคนจน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประยงค์ จุลรัตน์ (2553, 2 เมษายน) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลกำโลน สัมภาษณ์โดย พวงเพชร เส็งสุข องค์กรบริหารส่วนตำบลกำโลน เลขที่ 107 หมู่ที่ 7 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ผ่อง ฉนวนธรรม (2553, 2 เมษายน) ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง สัมภาษณ์โดย พวงเพชร เส็งสุข เลขที่ 14/2 หมู่ที่ 10 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย (2547) *ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร
- พงษ์ยุทธ สีฟ้า (2547) “ประชาสังคมท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- “พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546” ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553 จาก <http://www.thaitambol.net/tambol/data17.asp>
- มณฑาทิพย์ ชุมทอง (2553, 2 เมษายน) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน สัมภาษณ์โดย พวงเพชร เส็งสุข องค์กรบริหารส่วนตำบลกำโลน เลขที่ 107 หมู่ที่ 7 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

- มนตรี เจนวิทย์การ (2541) “สังคมวิทยาการเมือง: การศึกษาทางรัฐศาสตร์แนวกลุ่ม” ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและวิธีการทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 11 หน้า 482 – 536
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ยงยุทธ กระจำโลก (2553, 2 เมษายน) ประธานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สัมภาษณ์โดย
พวงเพชร เส็งสุข สาลาน้ำตก หมู่ที่ 10 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ลิขิต ธีรเวคิน (2525) การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท
กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิญญู อังคนารักษ์ (2518) แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น สาระสังเขปออนไลน์
ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553 จาก <http://www.onec.go.th/publication/4010003/p0201.htm>
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ (2521) การเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิภาส ทองสุทธิ (2551) การบริหารจัดการที่ดี *Good Governance* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์อินทเกษ
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน และธโรธร ตู้อองคำ (2547) “พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย หน่วยที่ 12 หน้า 37 - 114
นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539) การกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง
ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สัมภาษณ์ อัดดาวงศ์ (2547) “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงกลุ่มเดียวในการ
เลือกตั้งเทศบาลนครสงขลา พ.ศ. 2547” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เสนีย์ คำสุข (2550) “การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองและสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
แนวคิดทางการเมืองและสังคม* หน่วยที่ 1 หน้า 1 - 81 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- แสวง รัตนมงคลมาศ (2514) “กลุ่มอิทธิพล: กำเนิดบทบาทผู้สร้างและทัศนคติต่อการ
เปลี่ยนแปลง” ใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช บรรณาธิการ *สัตว์การเมือง*
กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- สมบูรณ์ วรพงษ์ (2543) *ไพร่หนีนาย* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิหมู่บ้าน
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540* กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลานสกา (2552) *ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช*
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2550) *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550* กรุงเทพมหานคร
- อภิญา รัตนมงคลมาศ (2545) “กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย (ชุดปรับปรุง)* หน่วยที่ 12 หน้า 189 - 229
นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- อนันต์ อนันตกุล (2521) *แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น* สารสังเขปออนไลน์
ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553 จาก <http://www.onec.go.th/publication/4010003/p0201.htm> -
- อนุชิต ศรีใส (2553, 2 เมษายน) *ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน สัมภาษณ์โดย
พวงเพชร เส็งสุย องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน เลขที่ 107 หมู่ที่ 7 ตำบลกำโลน
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*
- อารีย์ ขุนทน (2553, 2 เมษายน) *ประธานกลุ่มมดขี้ม่อม สัมภาษณ์โดย พวงเพชร เส็งสุย เลขที่ 373
หมู่ที่ 10 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*
- องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน (2552) *องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน*
- Bhargava, Rajeev and Reifeld, Helmut (eds.) (2005). *Civil Society, Public Sphere and
Citizenship: Dialogues and Perspectives*. New Delhi, Thousand Oaks, London:
Sage Publication.
- Cohen, Jean L., and Arato, Andrew. (1992). *Civil Society and Political Theory*. Cambridge:
Mass.; MIT Press.
- Crooks, Nathan. “Civil Society in Post-Communist East Europe” POL366Y1.Jun 26, 2004
<http://www.nathancrooks.com/POL366-2htm>
- DeLue, Steven M. (1997). *Political Thinking, Political Theory, and Civil Society*. Boston:
Allyn and Bacon.

- Diamon, Larry. (2002). "Winning the Cold War on Terrorism: The Democratic-Governance Imperative" *Institute for Global Democracy – IGD – Policy Paper No. 1*, March 2002.
- Fine, Robert. (1997). "Civil Society Theory, Enlightenment and Critique." *Civil Society: Democratic Perspectives*. ed. Robert Fine and Shirin Rai. London: Frank Cass and Co.Ltd.,
- Green, David. (2000). *Civil Society: Tha Guiding Philosophy and Research Agenda of the Institute for the Study of Civil Society*. London. July 2000. Great Britain: The Cromwell Press.
- International Encyclopedia of the Social Science* (1968) U.S.A.: The Free Press.
- Keane, John. (1998). *Civil Society: Old Images, New Versions*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Marada, Radim. "Civil Society: Adventures of the Concept before and after 1989- Czech" *Sociological Review* 1997, 5 (1): pp. 272-282.
- Maurice, Duverger. (1972). *Party Political and Pressure Groups*. Paris: Thomas Nelson and Sons.
- Putnam, Robert D. (2003). "Bowling Alone: America's Declining Social Capital." *Journal of Democracy* 6.1: pp. 65-78.
- Van Rooy, Alison. (1998) *Civil Society and the Aid Industry The Politics and Promise*. London: Earthscan.
- Van Til, Jon. (2000). *Growing Civil Society: From Nonprofit Sector to Third Space*. Bloomington: Indiana University Press.
- Weigle, Marcia and Butterfield, Jim. "Civil Society in Reforming Communist Regimes: The Logic of Emergence" *Comparative Politics* 1992. 25(1): pp. 1-23.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมือง และผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวง กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โปรดตอบคำถาม ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ จะถือเป็นความลับที่สุด ผู้ศึกษาจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัย ในภาพรวมเท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งจะสำเร็จไปด้วยดี หากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการให้ข้อมูลจากท่าน และขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้
3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
ตอนที่ 2 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงกับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวง กับองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....เวลา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ประเด็นในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. เพศ.....
3. อายุ.....
4. การศึกษา.....
5. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....ปี

ตอนที่ 2 ลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวง กับองค์การบริหารส่วนตำบล ท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ท่านคิดว่าชุมชนศิรีวงมีความสัมพันธ์เชิงการเมืองกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในลักษณะต่อไปนี้ หรือไม่ อย่างไร

2.1 การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น

2.1.1 การให้ทุนสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการหาเสียง

.....

.....

.....

.....

2.1.2 การเป็นหัวคะแนนและการเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมือง

.....

.....

.....

.....

2.1.3 การช่วยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

2.2 การเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชนศิวิลในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

2.2.1 การรวบรวมเสนอข้อเรียกร้องของชุมชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

.....

.....

.....

.....

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

.....

.....

.....

.....

2.2.3 การเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

.....

.....

.....

.....

2.2.4 การมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

.....

.....

.....

.....

2.2.5 การมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

.....

.....

.....

.....

2.3 การเป็นประชาคมร่วมตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโลน

2.3.1 การตรวจสอบด้านงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณ.....

.....

.....

.....

การใช้งบประมาณ.....

.....

.....

.....

2.3.2 การตรวจสอบด้านบริหาร

ประสิทธิภาพในการบริหารงาน.....

.....

.....

.....

ประสิทธิผลในการบริหารงาน.....

.....

.....

.....

2.3.3 การตรวจสอบด้านกิจกรรม/โครงการ

การกำหนดกิจกรรม.....

.....
.....
.....

การดำเนินการตามโครงการ.....

.....
.....
.....

ความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ.....

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวง กับองค์การบริหาร

ส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ท่านคิดว่าลักษณะความสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างชุมชนศิรีวงมีกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดผลกระทบในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด อย่างไร

3.1 ผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่น

3.1.1 การใช้เงินทุนในการลงสมัครรับเลือกตั้งและหาเสียงเกินกว่ากำหนด

.....
.....
.....
.....

3.1.2 ความเสี่ยงในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

.....

.....

.....

.....

3.1.3 ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

3.1.4 มีส่วนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

3.2 ผลกระทบต่อชุมชนศิวิล

3.2.1 การที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของชุมชนได้รับการตอบสนองจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

.....

.....

.....

.....

3.2.2 การดำเนินกิจกรรม/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนตรงตาม
ความต้องการของชุมชน

.....
.....
.....
.....

3.2.3 มีการติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนและมีการ
เปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

.....
.....
.....
.....

3.3 ผลกระทบต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน

3.3.1 ทำให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

.....
.....
.....
.....

3.3.2 ทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนมีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลมากขึ้น

.....
.....
.....
.....

3.3.3 ทำให้มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่มาจากความต้องการของชุมชน

.....
.....
.....
.....

ผลกระทบอื่น ๆ.....

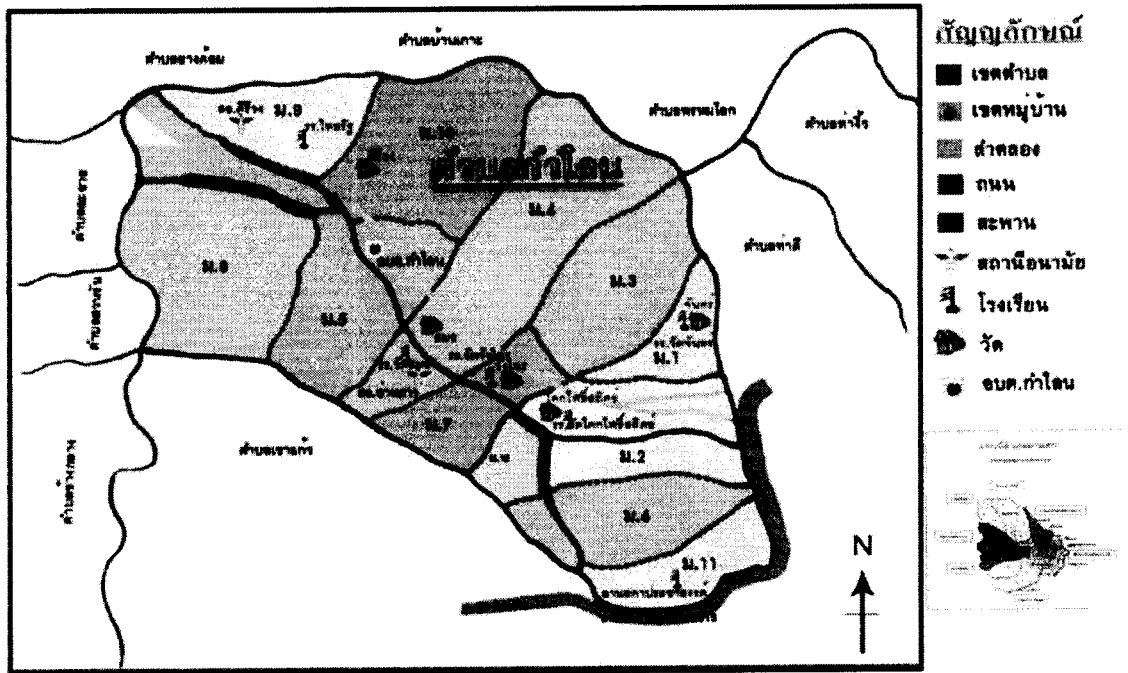
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

แผนที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

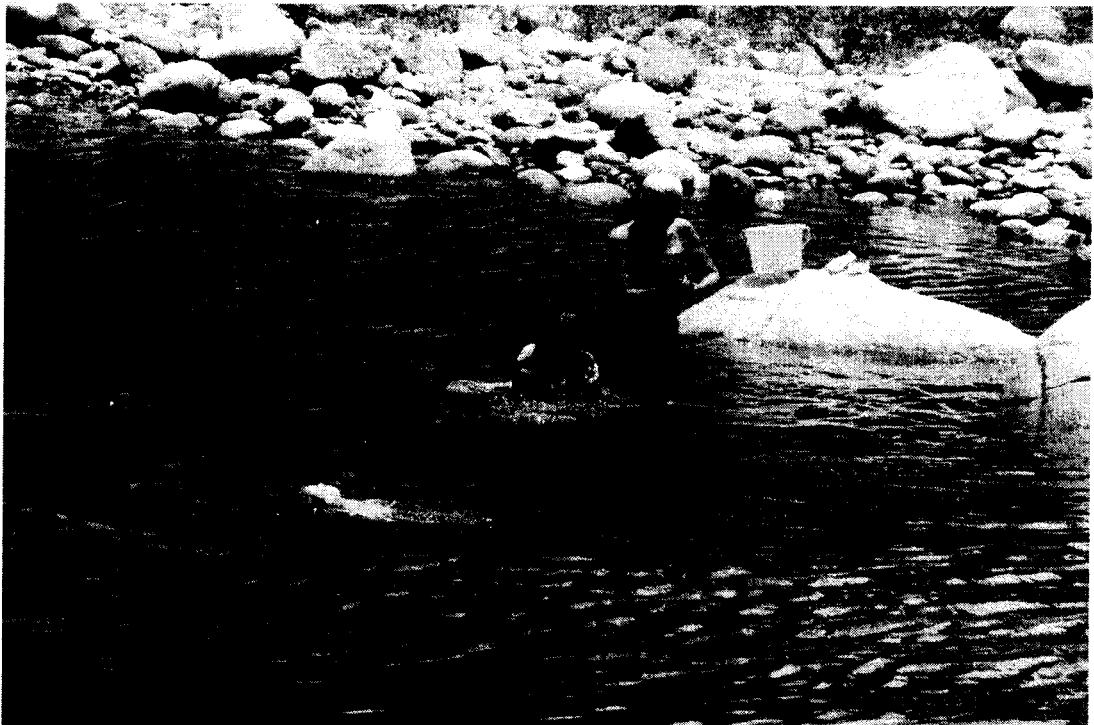
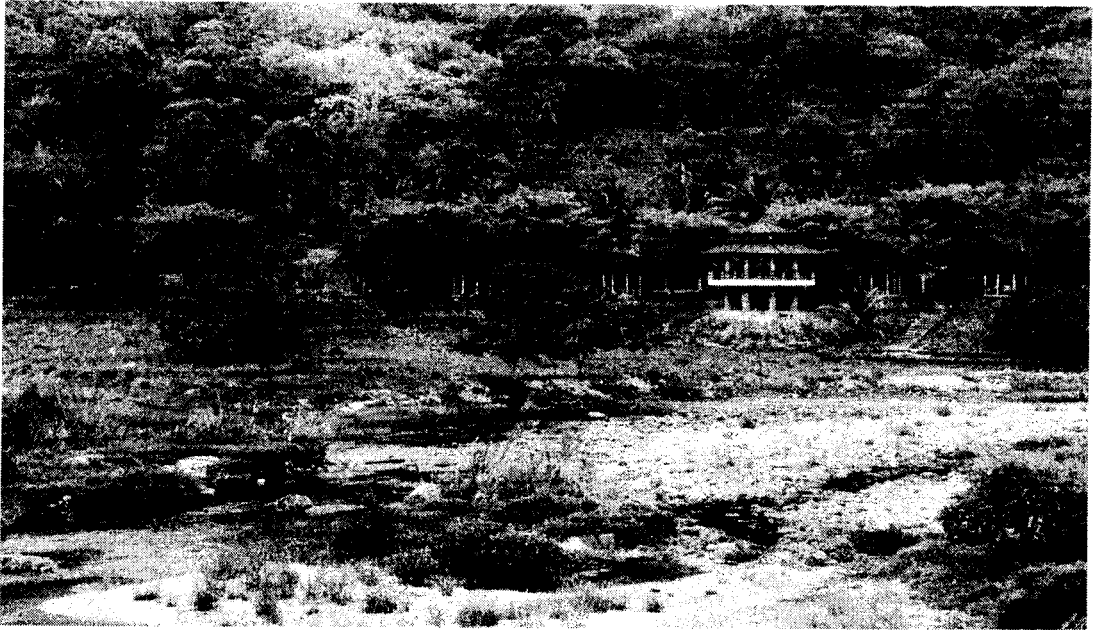
ที่มา : ส่วนโยธา องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน (องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน 2552)

ภาคผนวก ค
สภาพทั่วไปของชุมชนศิรีวง

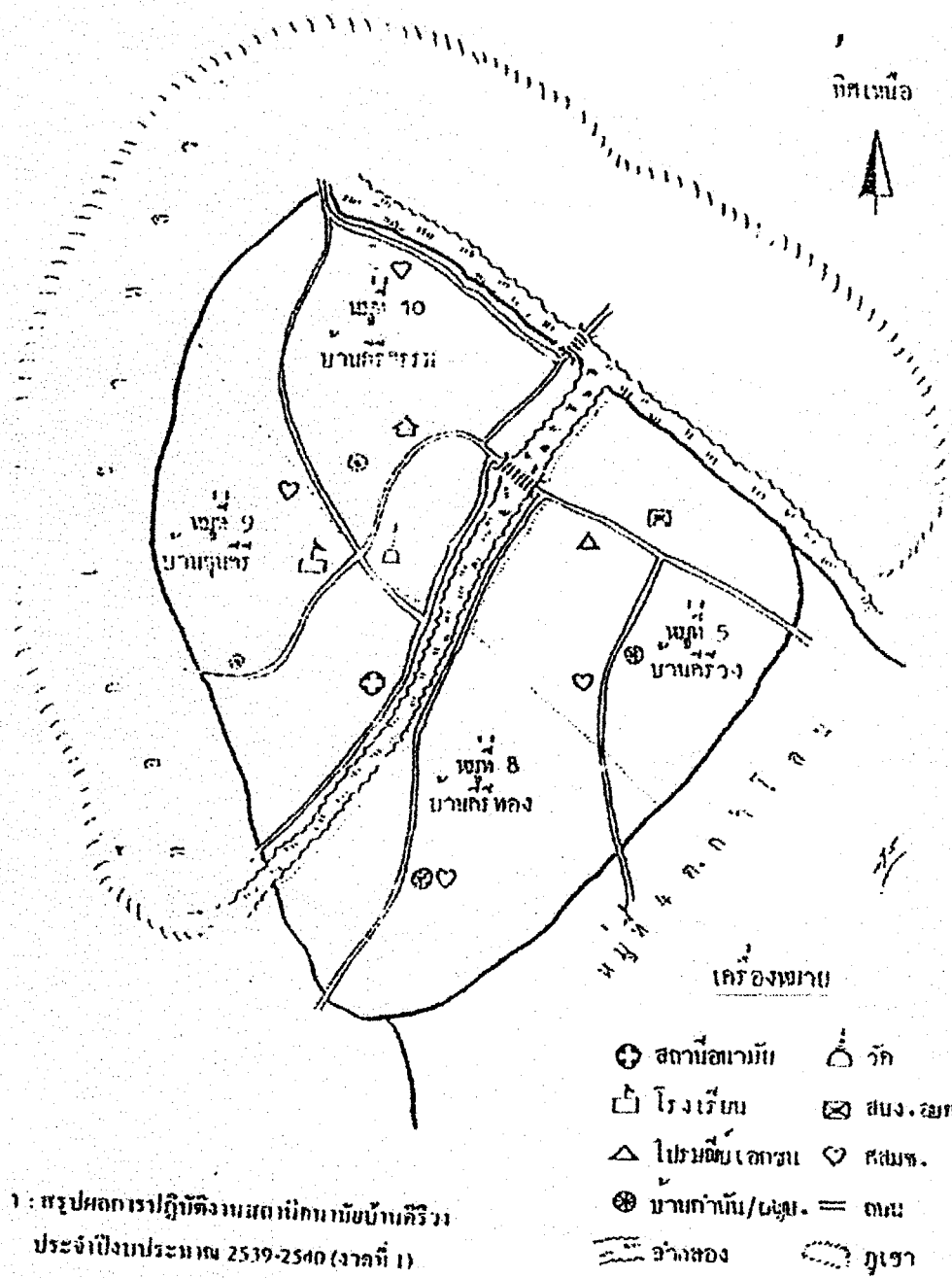
สภาพทั่วไปของชุมชนคีรีวง

แผนที่ชุมชนบ้านคิรีวง

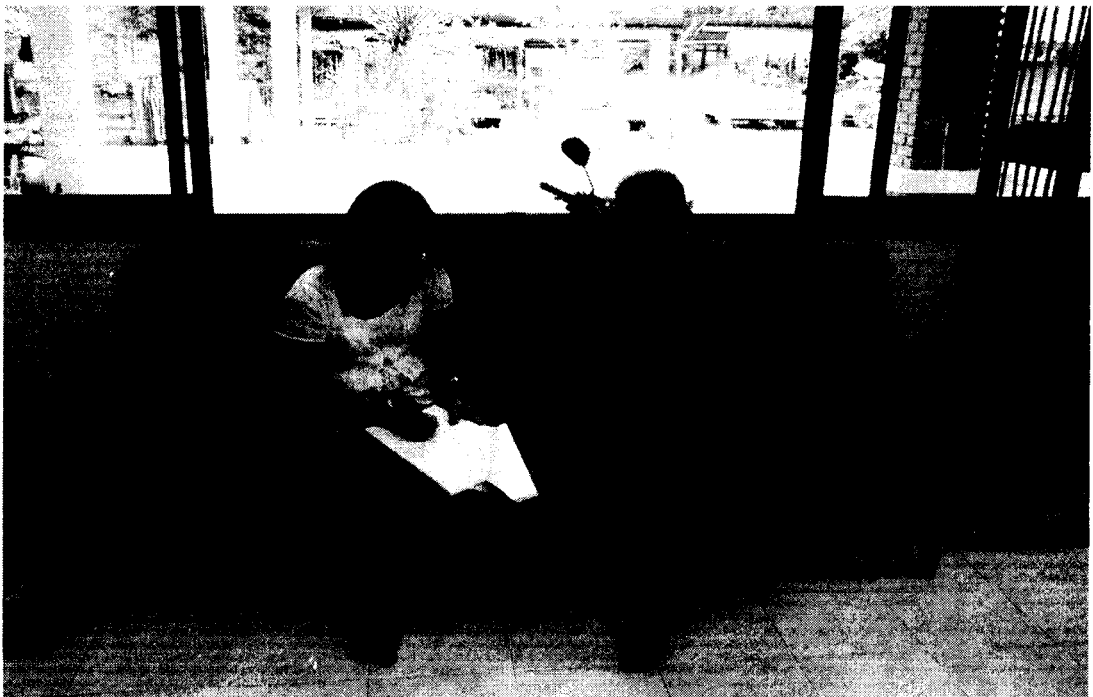
๑ : สรุปผลการปฏิบัติงานสมต.นิเทศน์บ้านคิรีวง
 ประจำปีงบประมาณ 2539-2540 (ภาคที่ 1)

ภาคผนวก ง
การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนาม
การสนทนากลุ่ม

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางพวงเพชร เส็งสุย
วัน เดือน ปีเกิด	3 ธันวาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2541
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่ง	นักวิชาการเกษตร